

KNUT HAMSUN

*Visătorii • Cer de toamnă
înstelat*

EDITURA UNIVERS

KNUT HAMSUN

VISĂTORII

**CER DE TOAMNĂ
ÎNSTELAT**

Traducere din limba norvegiană de
VALERIU MUNTEANU

VISĂTORII

(1904)

MARIE van Loos, menajera casei parohiale, stătea la fereastră, privind spre stradă. Îi distingea bine pe cei doi, sus, lângă tufişuri; nu încăpea nicio îndoială, telegrafistul Rolandsen, logodnicul ei, se întreţinea cu Olga, fiica paracliserului. Era deja a doua oară în această primăvară că îi zărea împreună. Oare ce putea să însemne asta? Dacă Marie van Loos nu ar fi fost atât de ocupată, ar fi urcat fără întârziere uliţa ca să ceară o explicaţie.

Dar acum nu avea timp pentru aşa ceva. Curtea parohială intrase, pe toată întinderea ei, într-o activitate febrilă, noul pastor fiind aşteptat să sosească din clipă în clipă împreună cu soţia sa. Micul Ferdinand stătea de veghe la lucarna acoperişului, de unde vedea tot golful, pentru ca, la sosirea pastorului să poată fi servită imediat cafeaua. Cu siguranţă că o să le prindă bine, având în vedere că din Rosengaard, de la debarcaderul vapoarelor, trebuiseră să mai parcurgă o milă¹ cu barca.

Ogoarele erau încă acoperite de gheaţă şi zăpadă; dar sosise luna mai, vremea era frumoasă, iar în partea de nord a ţării zilele erau deja luminoase şi lungi. Coţofenele şi ciorile îşi construiau cuiburile şi iarba înverzea pe versantele golaşe ale colinelor. Chiar şi salcia din grădină începea să înmugurească, deşi era încă plină de zăpadă.

Rămânea de văzut ce fel de om era pastorul. Enoriaşii aşteptau cu înfrigurare să-l cunoască. De fapt, el venea doar în calitate de diacon, până la numirea titularului parohiei; dar asta putea să mai dureze, ţinând cont de faptul că enoriaşii de aici erau nişte pescari săraci, iar călătoria până la biserica filială, o dată la patru săptămâni, era anevoioasă. Cu siguranţă că niciun pastor nu se va da în vânt pentru o asemenea parohie.

¹ Mila norvegiană este de 11 km. (Toate notele din acest volum aparţin traducătorului).

Se răspândise deja zvonul că noul pastor ar fi un om bogat, nefiind obligat să cântărească bine fiecare bănuț înainte de a-l cheltui. Căci doar angajaseră deja o menajeră și două fete în casă, nefăcând economie nici la forța de muncă din gospodăria anexă, pentru care tocmiseră doi argați; și mai dispuneau și de micuțul și istețul Ferdinand, care putea să le dea tuturor o mână de ajutor. Era o adevărată fericire, ziceau enoriașii, ca pastorul să aibă o situație materială asigurată. Însemna că nu va acorda atâta atenție ofrandelor și contribuțiilor, ci va dăruia el câte ceva celor sărmani. Toți erau foarte curioși, atât sacristanii, cât și ceilalți pescari care coborâseră la debarcader încălțați în cizme înalte; ei stăteau de vorbă mestecând tutun și scuipând.

Iată-l acum și pe lunganul Rolandsen coborând agale strada; se despărțise de Olga, iar Marie van Loos se retrase de la fereastra bucătăriei. Nicio grijă, o să i-o plătească ea cu altă ocazie; nu era prima dată că Marie se vedea pusă în situația de a se răfui cu Ove Rolandsen. Ea era de origine olandeză, vorbea în dialectul ținutului Bergen și avea o limbă atât de ascuțită, încât logodnicul ei o îmbrobodise cu porecla de „domnișoara Fan los”². Adevărul este că lunganul Rolandsen era un individ foarte șugubăț și impertinent.

Oare încotro se îndrepta? Intenționa să meargă în întâmpinarea pastorului? După toate aparențele era iarăși – ca de atâtea ori – puțin afumat; venea cu un mâțisor de salcie la butonieră și cu pălăria pe-o ureche; și în halul acesta voia să se prezinte pastorului! Sacristanii de jos, de lângă debarcader, ar fi preferat ca el să fi rămas, în aceste clipe cruciale, acolo unde fusese până acum.

Cum de putea un om să arate așa ca el? Nasul proeminent era mult prea arogant în comparație cu

² Joc de cuvinte între numele *van Loos* și *Fan los* (= dată dracului).

funcția sa lipsită de mare importanță în societate; în plus, obișnuia să nu se tundă în timpul iernii, ceea ce dădea capului său, de la o săptămână la alta, un aspect tot mai boem. Logodnica lui îi spunea de multe ori, cu răutate, că arăta ca un pictor care își sfârșise cariera ca fotograf. Avea treizeci și patru de ani, frecventase o școală și era încă holtei. Interpreta, cu o voce joasă și acompaniindu-se la chitară, cântecele din acest ținut, dar oricât de emoționante ar fi fost acestea, el râdea cu lacrimi de ele... în așa măsură făcea pe grozavul! Rolandsen era dirigintele Oficiului Telegrafic, având deja de zece ani aceeași funcție. Înalt și bine făcut, el nu se dădea înapoi nici de la o încăierare, în cazul în care se ivea ocazia.

Acum se urni din loc micul Ferdinand. Când zări, de la lucarna sa, prora bărcii albe a negustorului Mack cotind după promontoriu, el coborî în trei sărituri temerare scările și strigă în bucătărie: Au sosit!

— Dumnezeule! Deja? țipară agitate fetele. Dar menajera nu-și pierdu cumpătul. Fusesse și în serviciul predecesorului acestui pastor și își cunoștea atribuțiile, așa practică și vrednică cum era. Ea spuse doar atât: Fierbeți cafeaua!

Micul Ferdinand alergă mai departe, ca să transmită vestea și argaților. Aceștia lăsară toate baltă, își îmbrăcară repede vestoanele de gală și o luară la picior spre debarcader. Acolo se adunaseră vreo zece oameni ca să-i întâmpine pe nou-veniți.

— Bună ziua! strigă pastorul din corabie, zâmbind și scoțându-și pălăria cu bor moale. Oamenii de pe țărm își descoperiră respectuos capetele, iar sacristanii se înclinară atât de adânc, încât șuvițele de păr le căzură în ochi. Singur lunganul Rolandsen rămase liniștit și își scoase doar pălăria, fără să se încline.

Pastorul era un om mai tânăr, pistruiat și cu o barbă

deasă, roșcată, care aproape că îi astupa nările. Soția sa zăcea în cabină, suferind de rău de mare.

— Iată-ne, spuse pastorul din ușă, ajutându-și soția să iasă afară. Amândoi erau îmbrăcați în haine groase, demodate, care le dădeau un aspect ciudat. Cu siguranță că erau doar niște boarfe împrumutate, pe care le puseseră peste hainele bune, în vederea călătoriei. Pălăria femeii alunecase pe ceafă, așa încât bărbații zăriră o față palidă, cu ochi mari. Sacristanul Levion intră în apă, o ridică pe soția pastorului din barcă și o duse în brațe până la țarm; pastorul se descurcă singur.

— Mă numesc Rolandsen și sunt telegrafist, spuse lunganul făcând un pas înainte. El era cam amețit, iar ochii îi sticleau. Dar, ca om care cunoștea bunele maniere, părea destul de sigur de sine. Ho, Rolandsen, dracul ăsta împielițat! Nu-și amintea nimeni să fi constatat vreodată că el n-ar ști să se poarte atunci când avea de-a face cu oameni din înalta societate și trebuia să debiteze cuvinte frumoase.

— Dacă aș fi în temă, continuă el, adresându-se pastorului, vi i-aș prezenta pe toți cei de aici. Presupun că aceștia doi sunt sacristanii. Și aceia de acolo, argații dumneavoastră. ăsta este Ferdinand.

Pastorul și soția sa îi salutară pe toți, bună ziua, bună ziua, vor face foarte curând cunoștință unii cu alții. Da, și acum ar mai trebui aduse la țarm bagajele.

Sacristanul Levion se uită spre cabină, vrând să intre iar în apă. Nu aveți copii? întrebă el.

Toți își ațintiră privirile asupra pastorului și a soției sale, dar aceștia nu răspunseră nimic.

— Nu aveți copii? repetă sacristanul.

— Nu, răspunse cârmaciul din corabie.

Soția pastorului se înroșise. Pastorul spuse:

— Nu, suntem numai noi doi... Veniți după aceea la mine, oameni buni, ca să vă plătesc.

Bineînțeles că era bogat. Nu făcea parte din categoria ălor care uitau să le dea oamenilor ce li se cuvenea; pastorul dinaintea lui nu-i răsplătise niciodată pentru niciun serviciu, spunând la fiecare ocazie doar: multe mulțumiri „deocamdată”.

Ei urcară la țärm, iar Rolandsen le arată drumul. Mergea la marginea străzii, cu picioarele în zăpadă, ca să le facă celorlalți loc. Și nu-i păsa de faptul că era încălțat cu pantofi subțiri, eleganți; vestonul îl purta descheiat, în ciuda vântului tăios de mai.

— Asta este deci biserica! spuse pastorul.

— Pare să fie veche. Oare are și o sobă în ea? întrebă soția.

— N-aș putea să vă spun, replică Rolandsen; dar cred că nu are.

Pastorul rămase o clipă nedumerit. Nu părea să aibă de-a face cu un om care mergea la biserică, ci, dimpotrivă, cu unul din aceia care nu făceau nicio deosebire între ziua de lucru și ziua Domnului. Și pastorul deveni puțin mai rezervat față de străinul de lângă el.

Menajera îi aștepta în capul scărilor; Rolandsen făcu iar prezentările. După care salută, dând să plece.

— Așteaptă o clipă, Ove! murmură Marie van Loos.

Dar Rolandsen nu așteaptă, ci salută încă o dată și coborî treptele mergând cu spatele. Pastorul își spuse că acesta este probabil un tip ciudat.

Soția pastorului intrase deja în casă. Își revenea din starea de rău de mare și începu să inspecteze încăperile. Își exprimă dorința ca încăperea cea mai luminoasă și frumoasă să devină biroul pastorului; iar ei își rezervă odăița în care locuise până atunci Marie van Loos.

2

NU, ROLANDSEN nu era deloc dispus să mai

rămână. O cunoștea bine pe jupâneasa van Loos și știa ce îl așteaptă. Și nu prea avea chef să facă altceva decât ce îl tăia pe el capul.

Sus, pe stradă, întâlni un pescar din parohie, care întârziase de la primirea familiei pastorului. Era Enok, un individ religios, blând, care umbla cu ochii plecați și capul învelit într-o broboadă, din cauză că era suferind de urechi.

— Te-ai trezit prea târziu, spuse Rolandsen în treacăt.

— A sosit deja?

— Da, a sosit. I-am strâns mâna. Apoi adăugă uitându-se peste umăr: Să-ți amintești de cuvintele mele, Enok. Îl invidiez pentru nevasta lui!

Dăduse de omul potrivit. Enok va avea grijă ca aceste cuvinte frivole și ușuratece să facă ocolul satului.

Rolandsen își continuă drumul de-a lungul lizierei pădurii și ajunse la râu. Aici se înălța fabrica de clei de pește a lui Mack, în care lucrau și câteva fete; lui Rolandsen îi plăcea să glumească puțin cu ele, când trecea pe acolo.

Trebuie să admitem că în această privință era dat dracului. În plus, astăzi era bine dispus, așa că rămase lângă ele mai mult timp ca de obicei. Fetele își dădură imediat seama că el era afumat și într-o dispoziție excelentă.

— Ei, Ragna, ce crezi? De ce vin eu atât de des pe aici? Întrebă Rolandsen.

— Nu știu, replică Ragna.

— Crezi, poate, că îmi dă ghes bătrânul Laban³.

Fetele începură să râdă:

— El spune Laban, dar se gândește la Adam⁴.

— Mă interesează mântuirea sufletului tău, spuse Rolandsen. Ferește-te de pescarii tineri de aici, din

³ Hoțoman, ștregar.

⁴ Crai, vânător de fuste.

regiune, sunt cu toții niște seducători periculoși.

— Nu mai răi ca dumneata, interveni altă fată. Ai deja doi copii. Ar putea să-ți fie rușine!

— Bineînțeles că numai tu poți afirma așa ceva, Nicoline. Mi-ai mâncat de la bun început zilele și mi-ai sfâșiat inima; știi foarte bine că este așa. Dar pe tine, Ragna, vreau neapărat să te salvez.

— Asta poți s-o faci cu domnișoara van Loos, ripostă Ragna.

— Dar ești foarte nepricepută, continuă Rolandsen. Cât timp fierbi înăbușit capetele astea de pește, înainte de a închide iar ventilul?

— Două ore, răspunse Ragna.

Rolandsen dădu din cap. Așa își imaginase și își făcuse și el socoteala. Ho, împielițatul de Rolandsen, știa el foarte bine de ce bătea zilnic drumul până la fabrică, adulmecând pe acolo și trăgând fetele de limbă.

— Nu ridică capacul, Pernille! exclamă el. Ai înnebunit?

Pernille se înroși.

— Mi-a spus Fredrik să amestec conținutul, replică ea.

— De câte ori ridici capacul, se pierde căldură, spuse Rolandsen.

Dar la câteva clipe după aceea, când apăru și Fredrik Mack, fiul negustorului, Rolandsen reveni la tonul său obișnuit, de crai.

— Nu tu ai fost angajată timp de un an la șeful de post, Pernille? Se spune că erai ca o adevărată furie acolo și că singurul lucru pe care nu l-ai rupt în bucăți au fost pilotele.

Toți cei de față începură să râdă. Tocmai Pernille era blândețea întruchipată. În plus, era cocoșată și, ca fiică a omului care acționa foalele orgii din biserică, ea emana un calm plin de evlavie.

După ce o luă din loc, Rolandsen o întâlni din nou pe

Olga, fiica paracliserului. Aceasta fusese probabil la prăvălie; acum însă ea încercă să se depărteze cât mai repede, ca nu cumva să dea impresia că îl așteptase. Rolandsen nici nu își imaginase așa ceva; știa foarte bine că fata se străduia să-l evite, atunci când nu-i ieșea el în cale. Iar lui îi era total indiferentă, căci nu ea era cea care îl preocupa.

Când ajunsese la Oficiul Telegrafic, afișă o mină distantă, pentru a scăpa de indiscreția ajutorului de telegrafist, care era foarte dornic de o șuetă; Rolandsen deveni un coleg destul de inabordabil; se retrase într-o încăpere izolată în care, în afară de el, nu mai intra decât o bătrână.

Aici își ducea viața; asta era lumea sa. Căci Rolandsen nu însemna doar superficialitate și alcool; el era în același timp un gânditor și un inventator; camera sa mirosea a acizi, licori și leacuri. Mirosul acestora răzbătea până afară, pe coridor, pătrunzând de îndată în nările oricărui străin. Rolandsen dădea mereu de înțeles că utiliza toate licorile acestea doar pentru a acoperi cu ele mirosul de rachiu. Dar asta o născocise numai pentru ca să pară cât mai misterios.

În realitate, el folosea substanțele din sticle și borcane ca să-și facă experiențele. Descoperise o metodă de a fabrica cleiul de pește pe cale sintetică și voia să-l concureze, cu noul său procedeu, pe negustorul Mack. Căci fabrica lui Mack necesita costuri de producție considerabile, transportul era anevoios, iar materia primă disponibilă doar în sezonul de pescuit; în plus, directorul fabricii – adică Fredrik, fiul negustorului – nu era un specialist în domeniu, în schimb Rolandsen izbutea să producă clei din cele mai diferite materii prime, chiar și din deșeurile aruncate de Mack; și mai inventase și o metodă de a extrage, din ultimele reziduuri, un colorant special.

Dacă telegrafistul Rolandsen nu ar fi trebuit să ducă o luptă continuă contra sărăciei și a lipsurilor, această invenție s-ar fi materializat deja de mult. Dar nimeni nu putea face rost de bani în această localitate fără a recurge la negustorul Mack; iar Rolandsen avea motive întemeiate să nu i se adreseze tocmai lui. El spusese la un moment dat că producerea cleiului în fabrica de sus, de lângă cascadă, ar fi prea costisitoare; dar marele și iscusitul Mack respinsese ideea, susținând că fabrica ar fi o adevărată mină de aur. Rolandsen ardea de nerăbdare să demonstreze rezultatul cercetărilor sale. Trimisese deja unor chimiști din țară și din străinătate mostre ale rezultatelor sale și i se confirmase că acest început ar fi foarte promițător. Dar mai departe nu ajunsese. Trebuia încă să-i prezinte lumii întregi lichidul său pur și transparent și să obțină un brevet valabil în toate țările.

Nu degeaba se înființase el astăzi la debarcader ca să-l întâmpine pe noul pastor. Individul ăsta, Rolandsen, știa el ce urmărește. Căci dacă pastorul era cu adevărat un om bogat, s-ar fi putut să investească niște bani într-o invenție măreață și sigură. Dacă n-are nimeni curajul să încerce, își va spune pastorul, voi risca eu. Rolandsen nutrea mari speranțe în acest sens.

Ah, Ove Rolandsen se lăsa atât de ușor pradă iluziilor; orice idee nouă îl puneă imediat pe jar. Dar trebuie să admitem că izbutea să depășească și decepțiile; era puternic și mândru și nu se lăsa doborât așa, cu una cu două. De pildă în povestea cu Elise, fiica lui Mack; nici ea nu-l pusese cu botul pe labe. Elise era înaltă și frumoasă, avea un ten smead și buzele roșii și împlinise douăzeci și trei de ani. Se zvonea că o iubea în taină căpitanul Henriksen de la linia de coastă; dar anii treceau și nu se întâmpla nimic. Oare care să fi fost motivul? Cu trei ani în urmă, când Elise avea doar douăzeci de ani, Rolandsen își pierduse capul după ea și îi declarase dragostea lui

fierbinte. Ea avusese însă amabilitatea să treacă acest lucru cu vederea. Rolandsen ar fi trebuit să înțeleagă avertismentul și să se retragă; dar lui nici nu-i trecea prin minte așa ceva; dimpotrivă, în anul trecut începuse să vorbească pe față despre această problemă. Ea fusese obligată să-i râdă mai întâi în nas, iar apoi să-i atragă foarte clar atenția acestui individ înfumurat asupra distanței care îi separa unul de altul. Nu aștepta chiar și căpitanul Henriksen de ani de zile ca ea să-i accepte cererea în căsătorie? Acesta fusese motivul pentru care Rolandsen se retrăsese, logodindu-se în mare grabă cu Marie van Loos. Nu era el omul care să se sinucidă din cauza unui refuz, nici dacă acesta venea din înalta societate.

Dar acum sosise o nouă primăvară. Iar inima lui încăpătoare o suporta cu greu. Căci acest anotimp nu scotea din sărite doar natura; nu; adierile sale înmiresmate pătrundeau chiar și în nările inocente.

3

SCRUMBIILE de primăvară se apropie încet de țărm, venind dinspre largul mării. Năvodarii s-au postat în bărci, scrutând marea cu binoclul până este încă lumină afară. Acolo unde se adună stoluri de păsări, care coboară din când în când în mare viteză vârându-și ciocul în apă, se presupune că există bancuri de scrumbii; în apa adâncă pot fi prinse cu ajutorul unei plase; întrebarea este dacă vor ajunge și în apa mai puțin adâncă, din golfuri și fiorduri, unde sunt prinse cu năvodul mare. Abia atunci se înviorează locuitorii de pe coastă; ambarcațiunile comerciale se adună în strigătele tuturor. Și poți câștiga bani câtă frunză și iarbă.

Pescarul este ca un jucător. El își aruncă plasa sau undița și așteaptă să se prindă ceva; el își întinde

năvodul și se lasă în voia sorții. Uneori are o pagubă după alta, uneltele îi sunt duse de apă, se scufundă, sau sunt distruse de furtună; el, însă, se echipează din nou și jocul continuă. Uneori navighează cale lungă, până în ținuturi unde se zvonește că alții ar fi avut noroc; se căznește, vâslind săptămâni întregi și înfruntând porțiuni de mare foarte periculoase, dar ajunge prea târziu: jocul s-a terminat. Dar se întâmplă uneori și să dea peste lozul cel mare care îl așteaptă tocmai pe el; și atunci își umple barca cu bani. Nu știe nimeni pe care dintre ei îl paște norocul, dar au cu toții motiv să spere...

Negustorul Mack era pregătit; năvodul era în barcă, iar năvodarul stătea la pândă, cu binoclul la ochi. Mack avea în golf o corabie mare și două iole care tocmai fuseseră descărcate și curățite după tura de pescuit morun din jurul insulelor Lofoten; acum voia să încarce scrumbii, dacă se vor prinde în năvod, deoarece butoaiile din magazia sa din port erau toate goale. În afară de aceasta, intenționa să achiziționeze toate scrumbiile disponibile; de aceea luase la el bani peșin, pentru a încheia târgul înainte ca prețul lor să crească.

Pe la mijlocul lunii mai năvodul lui Mack făcu prima captură. Nu prea mare, doar de vreo cincizeci de tone; dar vestea se răspândi imediat și peste câteva zile își făcu apariția la locul respectiv o echipă de pescari străini. Perspectivele păreau să fie bune pe aici.

Și iată că într-o noapte avu loc o spargere în biroul lui Mack din fabrică. Lovitura denota mult curaj. Căci nopțile erau acum luminoase ca ziua, de seara până dimineața, și orice mișcare putea fi observată de la mare distanță. Hoțul forțase două uși și furase două sute de taleri.

Un asemenea eveniment nemaiauzit părea de neconceput în comună. Nici măcar bătrânii nu-și aminteau să fi apucat așa ceva. Având în vedere că oamenii locului erau săraci, se mai întâmpla ca unul sau

altul să pună mâna pe ceva alimente sau să încerce câte o mică găinărie; dar de un furt de asemenea proporții nu auzise încă nimeni. De aceea bănuiala căzu imediat pe echipajul de pescuit străin și acesta fu anchetat.

Dar pescarii dovediră fără dificultate că în noaptea spargerii se aflaseră cu toții la o distanță de o oră de fabrică, în larg, lângă colonia de pescari, unde căutaseră scrumbii.

Acest lucru îl mâhni profund pe negustorul Mack. Fiindcă însemna că fapta fusese comisă de un membru al obștei.

Negustorul Mack nu era atât de afectat de pierderea banilor, și el chiar declară pe față că hoțul fusese un prost fiindcă nu furase mai mult. Dar cu ideea că cineva din propria comună îi furase tocmai pe el – cu această idee domnul și binefăcătorul tuturor nu putea nicidecum să se împace. Nu suporta el jumătate din toate obligațiile comunale prin impozitele pentru diferitele sale întreprinderi? Și s-a întâmplat vreodată ca cineva ajuns, fără vină, la ananghie să fi părăsit, cu mâna goală, biroul lui Mack?

Negustorul promise o răsplată celui care va elucida împrejurările furtului. Căci în localitate soseau aproape în fiecare zi alte și alte ambarcațiuni pescărești, și toți acești străini rămâneau, probabil, cu o impresie foarte ciudată despre relațiile dintre negustorul Mack și semenii săi, dacă aflau că fusese furat. Cu îngâmfarea lui caracteristică, acest magnat fixă răsplata la patru sute de taleri. Să vadă toată lumea că nu suma îl interesa!

Și noul pastor auzi despre această întâmplare, așa că, în duminica Sfintei Treimi, când Evanghelia relatează despre Nicodemus care l-a vizitat pe Iisus în timpul nopții, el profită de ocazie ca să-l înfiereze pe hoț în timpul predicii. Și iată că ei vin în timpul nopții la noi, forțează ușile și ne fură bunurile. Nicodemus nu a

pricinuit nimănui vreo pagubă; ce-i drept, el a ieșit din casă în timpul nopții, fiindcă era un om temător; dar a făcut-o pentru a-și mântui sufletul. În ziua de astăzi însă ce se întâmplă? Ah, lumea asta este plină de cutezanță neobrăzată, iar noaptea devine o pavază pentru furt și păcat. Dumnezeu să-l pedepsească pe vinovat. La o parte cu el!

Noul pastor se dovedi a fi foarte vajnic. După trei predici adusesse deja la sentimente mai bune pe câțiva păcătoși din parohie. De îndată ce urca la amvon, devenea palid și straniu ca un posedat. Câțiva oameni din parohie se lămuriră după prima duminică și nu mai îndrăzniră să vină la biserică. Chiar și Marie van Loos era cutremurată – această cață care avusese toată viața o limbă ascuțită și tăioasă. Cele două fete în casă, din subordinea ei, înregistrară cu bucurie schimbarea produsă în ea.

În golf se găseau acum mulți oameni veniți din alte părți. Și nu puțini dintre ei se bucurau în sinea lor de rușinea suferită de negustorul Mack. Acesta devenise prea puternic cu cele două întreprinderi mari ale sale, cu năvodul, fabrica și numeroasele ambarcațiuni; pescarii din comunele învecinate îi preferau pe negustorii lor, care erau mai accesibili și apropiați și nu purtau – ca Mack – gulere albe și mănuși din piele de căprioară. Acest furt era un leac bun contra înfumurării sale. Și ar fi fost mai bine ca preanonabilul Mack să nu-și mai azvârle talerii în dreapta și în stânga; o să mai aibă nevoie de ei ca să cumpere scrumbii – în cazul că acestea s-ar prinde în năvod. Doar n-o fi chiar atât de bogat încât să aibă bani câtă frunză și iarbă. Dracul știe dacă nu cumva organizase el însuși – sau fiul său Fredrik – acest furt, ca să dea impresia că își poate permite să piardă o mulțime de bani, în timp ce, de fapt, el era strâmtorat. Bârfele circulau pe apă și pe uscat.

Iar Mack își dădea seama că ele îi făceau un mare deserviciu. În golf se adunaseră oameni din cinci comune și aceștia își vor duce impresiile acasă, la familii și la negustorii de acolo. De aceea trebuia să facă tot posibilul ca să le arate *cine* era de fapt Mack în Rosengaard.

La proxima ocazie când trebui să se deplaseze la fabrică, Mack își închirie un vapor. Fabrica se găsea la o depărtare de o milă de debarcader, așa încât călătoria îl costă o grămadă de bani; dar Mack nu se uita niciodată la bani. Tot golful se agită la sosirea vaporului care îl aducea pe Mack și pe fiica sa, Elise. El era stăpânul vaporului și stătea pe punte, îmbrăcat într-o blană – deși era vară – și cu o eșarfă lată, roșie, înfășurată în jurul mijlocului. După ce tatăl și fiica sa coborâră, vaporul porni înapoi; putea deci oricine să vadă că venise special pentru a-i aduce pe ei. Și mulți dintre străini se înclinară în fața atotputerniciei lui Mack.

Dar Mack nu se mulțumi cu atât. El nu reușea să digere rușinea spargerii. Prin urmare puse un nou afiș în care promitea recompensa de patru sute de taleri chiar și hoțului, dacă acesta s-ar autodenunța. O generozitate atât de sfidătoare chiar că nu pomenise încă nimeni. Nu trebuiau acum să-și dea toți seama că pe Mack nu-l interesa să reintre în posesia amărăților aceia de bani furați? Dar bârfa nu conținea nici acum: Dacă hoțul era acela pe care îl bănuia lumea, atunci cu siguranță că nu se va autodenunța! Acum mai puțin ca oricând!

Mack se găsea într-o situație foarte delicată. Faima sa amenința să se năruie. Fusesse timp de douăzeci de ani marele Mack și nimeni nu-i contestase această autoritate; acum avea însă impresia că unii nu-l mai salutau cu aceeași deferență ca mai înainte. Deși el era cavaler al unui ordin regal – pe care, în plus, îl cumpăraseră. Ce domn fusese totdeauna! El dădea tonul în comună, pescarii îl urmau orbește, iar comercianții din

districtele învecinate și de pe insule îl imitau întru totul. Mack suferea de o boală de stomac, probabil din cauza modului de viață princiar, opulent; de îndată ce vremea se răcea, își înfășură mijlocul cu o eșarfă roșie, lată. Imediat își legară și micii negustori de pe insule o eșarfă roșie în jurul pânteclui – acești parveniți ridicoli cărora Mack le făcea favoarea de a-i tolera! Și ei voiau să fie considerați oameni din înalta societate, care mâncau atât de bine și de consistent, încât se îmbolnăveau de stomac. Mack intra în biserică încălțat în pantofi care scârțâiau, traversând cu zgomot tot naosul; negustorii îl imitară și în această privință. Ei își băgară pantofii în apă, uscându-i apoi până duminică, pentru ca să poată scârțâi cu ei prin biserică. Mack era marele lor exemplu în tot ce făceau.

4

ROLANDSEN era în camera sa și făcea experiențe. Deodată observă de la fereastră că ramura unui copac se mișcă în sus și în jos. Probabil că cineva scutura copacul dar frunzișul era deja prea des, așa că nu se putea vedea mai mult.

Prin urmare, Rolandsen își continuă experiențele.

Astăzi însă nu prea avea spor. El își luă chitara și începu să cânte acele cântece de jale amuzante, dar nici asta nu-i făcu nicio plăcere. Îl chinuia primăvara.

Sosise Elise Mack, o întâlnise cu o seară înainte. Dar el fusese mândru și cu nasul pe sus, făcând pe grozavul; ea încercase parcă să-l înveselească spunându-i câteva amabilități la care el nu reacționase în niciun fel.

— Am fost rugată să vă transmit salutări de la colegii din Rosengard, spuse ea.

Rolandsen nu întreținea însă relații de prietenie cu funcționarii telegrafiști, el nu era „colegul” lor. Probabil

că Elise voia să sublinieze în felul acesta, încă o dată, distanța care îl separa de ea; ho-ho, asta o să i-o plătească!

— Ați putea să mă învățați și pe mine să cânt la chitară? întrebă ea.

Așa ceva te punea oarecum pe gânduri și poate că el ar fi trebuit să muște din momeală; dar n-o făcuse.

— Cu plăcere. Pot să vă dau chitara mea în orice clipă, spuse el.

Așa o tratase. De parcă tocmai Elise Mack nu și-ar fi putut permite o mie de chitare.

— Nu, mulțumesc, refuză ea. Dar poate facem exerciții pe ea.

— Veți primi chitara.

Atunci ea își dădu capul pe spate și spuse:

— Nu, renunț, scuzați-mă.

Superioritatea sa glacială o jignise. Și, dintr-odată, el uită de răzbunare murmurând:

— Voiam doar să vă dăruiesc singurul meu bun.

O salutase scoțându-și pălăria și plecase.

Apoi se îndreptase spre locuința paracliserului. Voia să vadă pe Olga. Era primăvară și Rolandsen trebuia să aibă și el o iubită; nu era ușor să strunești o inimă atât de încăpătoare. De altfel, atenția pe care i-o acorda Olgăi nu era chiar lipsită de un anumit interes. Se zvonea că Fredrik Mack ar avea o slăbiciune pentru fiica paracliserului, iar Rolandsen voia neapărat să i-o sufle. Fredrik era fratele Elisei; or, nu i-ar strica acestei familii să fie tratată cu un refuz. În plus, Olga merita să fie curtată. Rolandsen o cunoștea de când era copilă; familia ei trăia în condiții destul de precare, așa încât Olga trebuia să-și poarte multă vreme rochiile până primea altele noi; dar ea era o fată drăgălașă și vioaie și manifesta o timiditate încântătoare.

Rolandsen o întâlnise de două ori în pădure. Reușise

această performanță venind zilnic la tatăl ei și aducându-i cărți de citit. Bătrânul nu se dădea în vânt după ele, căci nu se prea pricepea la cărți; dar Rolandsen îl obliga de-a dreptul să le ia. Acestea sunt cele mai importante cărți din lume, îl asigura el, orice om trebuie să le fi citit. Poftim, iată-le!

El îl întrebă pe paracliser dacă nu știe să tundă pe cineva. Dar paracliserul nu tunsese în viața lui pe nimeni; asta era treaba Olgăi. Entuziasmat, Rolandsen o rugă pe Olga să-l tundă și pe el. Ea se îmbujoră și ieși repede din cameră; nu pot, spuse ea. Rolandsen o aduse iar înapoi și o rugă cu vorbe atât de lingușitoare încât ea se lăsă, în cele din urmă, înduplecată.

— Cum ați dori să vă tund? întrebă ea.

— Așa cum doriți *dumneavoastră*, răspunse Rolandsen. Aș putea eu avea alte dorințe?

El i se adresă paracliserului și îl strânse cu ușa, asaltându-l cu atâtea întrebări chițibușare, încât bătrânul se sătură, la un moment dat, și se retrase în bucătărie.

Rolandsen porni acum la atac, punându-și în joc toate farmecele. El îi spuse Olgăi:

— Dacă intrați într-o seară de iarnă din întuneric într-o odaie luminată, fața dumneavoastră este scăldată, din toate părțile, de lumină.

Olga nu înțelese ce voia el să spună, dar răspunse totuși: Da.

— Da, continuă Rolandsen. Exact așa mi se întâmplă și mie când vin la dumneavoastră.

— Să nu iau mai mult din păr, nu-i așa? întrebă Olga.

— Ba da, tundeți-l, liniștită, mai scurt. Procedați cum credeți de cuviință. Vedeți dumneavoastră, adineaori ați crezut că trebuie să o luați la fugă și să vă ascundeți; dar asta nu mă ajută cu nimic. E ca și cum fulgerul ar vrea să stingă o scânteie.

El se întoarse cu o mișcare bruscă spre ea.

— Dacă ați sta liniștit, v-aș putea tunde mai bine, spuse ea.

— Deci nu-i voie să vă privesc. Ascultă, Olga, ești logodită?

Pentru o asemenea întrebare Olga nu era însă pregătită. Ea nu avea nici vârsta și nici experiența de viață necesară pentru a nu se lăsa intimidată.

— Eu? Nu! răspunse ea scurt. Acuma cred însă că este bine. Dar să mai tai din mustăți. Ea încerca să schimbe discuția, crezând că el băuse.

Dar Rolandsen nu băuse, el era cât se poate de treaz; el fusese foarte ocupat în ultima perioadă; pescariiăștia străini îi dăduseră mult de lucru telegrafistului.

— Nu, vă rog să nu vă opriți, începu el; scurtați vă rog, încă o dată sau de două ori de jur împrejur!

Olga râse.

— Dar n-are niciun sens.

— Ah, ochii dumneavoastră sunt ca doi aștri, spuse el; iar inima îmi crește de bucurie când zâmbiți.

Ea luă prosopul de pe umerii lui, îi perie haina și adună părul de pe jos. El îngenunche ca să o ajute; mâinile lor se atinseră. Ea era fată tânără, el îi simți respirația și îl trecură fiori. O luă de mână și observă că rochia ei era prinsă la gât doar cu un ac de siguranță. Arăta foarte sărăcăcios.

— Nu - de ce faceți asta? se bâlbâi ea.

— Doar așa. Voiam doar să vă mulțumesc pentru efortul pe care l-ați depus. Dacă nu aș fi logodit, m-aș îndrăgosti de dumneavoastră.

Ea se ridică ținând părul tăiat în mâini; el rămase ghemuit.

— Vă murdăriți hainele, spuse ea ieșind din cameră.

Când intră paracliserul, Rolandsen afișă o mină naturală; el își trecu mâna prin părul tăiat scurt și își înfundă pălăria până peste urechi, pentru a arăta că îi

devenise acum prea mare. Deodată se uită la ceas, spuse că trebuie să meargă la Oficiu și își luă rămas-bun.

Rolandsen intră în prăvălie.

Voia să vadă niște broșe; puteau să fie din cele mai scumpe. El alege o imitație de camee și rugă să i se treacă prețul în cont. Dar vânzătorul îl refuză: mai avea încă o mulțime de datorii neonorate. El alege atunci un ac de sticlă, mai ieftin, care părea să fie de ahat, plăti pe loc câțiva șilingi și plecă cu comoara sa.

Toate acestea se întâmplaseră cu o seară înainte...

Iar acum stătea în cameră și nu reușea să lucreze. Prin urmare își luă pălăria și ieși să vadă cine scutură copacul din pădure. Și intră direct în gura lupului; Marie van Loos era cea care îl ademenise în felul acesta, așteptându-l acum. Ar fi trebuit să își învingă curiozitatea.

— Bună ziua, începu ea. Dar ce s-a întâmplat cu părul tău?

— Primăvara obișnuiesc să-mi tund părul, replică el.

— În anul trecut *eu* te-am tuns. Anul acesta nu am mai fost demnă de așa ceva?

— N-am chef să mă cert cu tine, spuse el.

— Nu?

— Nu. Și, în afară de aceasta, nu este cazul să vii aici și să scuturi toți copacii din pădure, ca să te vadă toată lumea.

— Iar tu n-ar trebui să faci glume proaste, ripostă ea.

— În locul tău aș prefera să agit ramura de măslin a păcii, continuă Rolandsen.

— Te-ai tuns singur?

— Nu, Olga m-a tuns.

Îl tunsese Olga, care va deveni poate, cândva, soția lui Fredrik! El nu voia să facă un secret din asta; dimpotrivă – o să bată gura în tot satul.

— Olga, spui?

— Desigur. De ce? Tatăl ei nu se pricepe.

— Împingi lucrurile atât de departe, încât într-o bună zi stricăm logodna, spuse Marie van Loos.

El tăcu o clipă, stând pe gânduri.

— Poate că ar fi cea mai bună soluție, răspunse apoi.

— Ce spui? exclamă ea.

— Ce spun? Spun că primăvara pare să te fi înnebunit de-a binelea; nimic mai mult. Uită-te la mine; se vede pe mine ceva urmă lăsată de primăvară?

— Ești și tu bărbat, se mulțumi ea să spună. Dar jocul ăsta cu Olga nu-mi convine.

— Este adevărat că pastorul e un om bogat? întrebă el deodată.

Marie van Loos își trecu mâna peste ochi, recâștigându-și luciditatea și curajul.

— Bogat? Am impresia că este sărac ca un șoarece de biserică.

Rolandsen își îngropă încă o speranță.

— De i-ai vedea lenjeria – și mai ales pe cea a soției lui! Are niște jupoane care... Dar ca pastor nu găsești mulți ca el. L-ai auzit deja predicând?

— Nu.

— Unul dintre cei mai colosali predicatori pe care i-am pomenit vreodată, spuse Marie van Loos vorbind în dialectul din jurul orașului Bergen.

— Știi sigur că nu este bogat?

— În orice caz, cumpără pe credit de la băcănie.

Rolandsen avu impresia că în jurul lui se face întuneric și dădu să plece.

— Nu mai stai? întrebă ea.

— Nu. Dar, de fapt, ce-ai vrut de la mine?

— Ce-am vrut de la tine? Limba ei ascuțită fusese puțin domolită de predicile pastorului și ea încercase să afișeze blândețe. Dar acum vechiul ei temperament răbufni iar.

— Voiam doar să-ți spun că împingi lucrurile prea departe.

— Ei bine... începu Rolandsen.

— Și că mă nedreptățești.

— S-ar putea și asta, admise el.

— Și că nu mai suport, că stric logodna.

Rolandsen cumpăni iar câteva clipe. Apoi spuse:

— Am crezut la început că legătura noastră va fi de durată. Pe de altă parte însă - nu sunt nici eu un sfânt, n-am ce-i face. Procedează, deci, cum dorești!

— Așa să fie! exclamă ea agitată.

— Prima dată, aici în pădure, nu ți-a fost chiar atât de indiferent. Ai țipat așa drăgălaș, de plăcere, când te-am îmbrățișat.

— N-am țipat! protestă ea.

— Și te-am iubit din toată inima și am crezut că ești un om deosebit. Zău că da, așa am crezut.

— Pentru mine nu trebuie să-ți faci bătaie de cap, spuse ea cătrănită; dar de tine ce o să se aleagă?

— De mine? Nu știu. Și nici nu mă interesează.

— Doar nu-ți imaginezi că o să iasă ceva din povestea asta cu Olga? Se spune că Fredrik Mack vrea să o ia de nevastă.

Ia te uită, se gândi Rolandsen; știe deja toată lumea. El coborî, adâncit în gânduri, drumul care ducea spre stradă și Marie van Loos îl urmă.

— Părul scurt țiți șade bine, spuse ea. Dar este tuns urât. Nu e egal.

— Nu-mi poți împrumuta trei sute de taleri? întrebă el.

— Trei sute de taleri?!

— Da. Pentru șase luni.

— Nu ți i-aș împrumuta nici dacă i-aș avea. Doar am rupt relația.

El dădu din cap:

— Să nu-ți uiți vorba!

Dar când ajunseră la poarta casei parohiale, de unde Rolandsen urma să o ia înapoi, Marie spuse:

— Din păcate nu-ți pot împrumuta trei sute de taleri.

Ea îi dădu mâna.

— Deocamdată rămâi cu bine, nu mai îndrăznesc să stau aici.

După câțiva pași ea se mai întoarse o dată:

— Nu mai ai ceva pe care să-ți brodez monograma?

— Nu cred, răspunse el. Nu mi-am cumpărat nimic nou între timp.

Ea plecă. Rolandsen se simți ușurat și se gândi: Na, să sperăm că a fost pentru ultima dată!

De gard era fixat un afiș pus de negustorul Mack. Rolandsen citi: „Patru sute de taleri celui ce va elucida furtul; chiar și făptașul primește recompensa, în caz că se autodenunță“.

Patru sute de taleri! se gândi Rolandsen.

5

ÎNTR-ADEVĂR, familia pastorului nu era deloc înstărită; chiar dimpotrivă. Sărmana soție, demnă de compătimire, fusese obișnuită să ducă, acasă la ea, o viață lipsită de griji, familia ei fiind avută; de aceea avea nevoie de atâția servitori. N-avea, de fapt, nicio obligație, dar nu învățase niciodată să conducă o gospodărie; așa se explica comportamentul ei adeseori copilăros. Pastorul avea de dus în spate o cruce cât se poate de drăgălașă – zău așa!

Doamne Dumnezeule, cu câtă răbdare se căznise pastorul să o învețe pe soția sa să fie puțin mai ordonată, mai chibzuită. De patru ani ducea această luptă! El ridica de pe jos ațe și hârtii, avea grijă să le pună la locul lor, închidea ușile după soția sa, controla sobele și bloca ușițele. Când soția sa ieșea în oraș, el mergea din

cameră în cameră, ca să vadă în ce hal rămăseseră: găsea peste tot ace de cap, batiste, piepteni plini de păr, scaune încărcate cu obiecte de îmbrăcăminte. Toate astea îl necăjeau pe pastor și el făcea ordine peste tot. Se simțise mult mai bine în odăița sa mobilată, din timpul burlăciei.

Rugămințile și dojenile sale avuseseră la început oarecare efect; soția sa înțelesese că el avea dreptate și promisese să se îndrepte. Se putea deci întâmpla ca în ziua următoare să se scoale mai devreme și să răstoarne toate cu fundul în sus; copilul fusese somat să fie rezonabil și matur și manifesta acum un exces de zel... care se potolea în curând. Peste câteva zile reveneau toate la vechea matcă. Dar ea nici nu remarca noua dezordine, ci se arăta, chiar dimpotrivă, uimită că soțul ei reîncepe cu vechile cicăleli. Am scăpat ceașca și s-a spart, spunea ea; dar nu era ceva costisitor.

— Bine, dar cioburile au rămas de azi dimineață pe jos, riposta el.

Într-o zi soția îi spuse că trebuie s-o dea afară pe fata în casă, Oline; aceasta se plânsese că soția pastorului cară tot felul de lucruri din bucătărie și le lasă apoi, la întâmplare, pe unde apucă.

Toate acestea îi făceau pastorului viața amară și încetul cu încetul se sătură și el să facă mereu observații. Preluă deci el grija de a ține ordine în casă și adună, strângând din dinți și fără să mai spună nimic, sutele de obiecte pe care ea le presăra peste tot. Soția sa nu comentă acest fapt; era obișnuită să umble cineva după ea și să facă ordine.

Uneori, însă, pastorul o compătimea. Căci, așa slăbuță și prost îmbrăcată cum era, ea rămânea zâmbitoare și nu se plângea niciodată de sărăcie, deși fusese obișnuită să trăiască bine. Era în stare să coase și să-și transforme rochiile, fredonând voioasă ca o fată tânără. Dar deodată

ieșea din nou la suprafață firea ei copilăroasă; ea zvârlea cât colo lucrul, lăsând totul împrăștiat în jurul ei și mergea la plimbare. Hainele descusute rămâneau apoi, zile întregi, aruncate pe scaune și pe mese. Unde se ducea? Avea, încă de pe când era fată tânără, obiceiul de a merge prin prăvălii, scotocind peste tot, și îi făcea plăcere să cumpere câte ceva. Găsea de fiecare dată întrebuințare pentru o bucățică de stofă, un capăt de panglică, tot felul de piepteni, apă de colonie, praf de dinți, cutii de metal pentru chibrituri sau un fluieraș cu care să se distreze. Aș prefera să-și cumpere o singură piesă, dar de calitate, se gândea pastorul, chiar dacă ar fi mai scumpă și aș fi obligat să mă îndatorez. Aș putea încerca să scriu o mică pildă religioasă pentru popor și să-mi achit datoria cu banii pe care i-aș încasa.

Anii treceau. Între cei doi soți apăreau de multe ori mici fricțiuni, totuși ei se iubeau, și dacă pastorul nu se amesteca prea mult în treburile gospodărești, relațiile erau chiar excelente. Din păcate, el avea prostul obicei de a fi cu ochii peste tot, până și atunci când se găsea în biroul său. Ieri, de exemplu, trebuise să constate că așternutul de pat fusese uitat afară, în grădină, când se pornise să plouă. Merita oare să facă scandal din cauza aceasta? Deodată o zări pe soția sa care se întorcea acasă; fusese în sat și se grăbea acum din cauza ploii. Sunt sigur că nu va aduce înăuntru așternuturile! îi trecu lui prin minte. Și, de fapt, ea urcă în camera ei. Pastorul strigă pe cineva din bucătărie, dar nu era nimeni acolo, iar pe menajeră o auzea trebăluind prin cămara pentru lapte. Atunci ieși el însuși în grădină și aduse așternutul în casă.

Și cu aceasta afacerea ar fi putut fi încheiată. Dar pastorul, cicălitor cum era, nu putea să-și țină gura. Seara, soția sa observă lipsa așternuturilor. Le aduseră în cameră.

— Dar sunt ude de tot, spuse ea.

— Ar fi și mai ude, dacă nu m-aș fi ocupat eu de ele, ripostă pastorul.

Soția sa schimbă imediat tonul.

— Tu le-ai adus în casă? N-ar fi trebuit să o faci; le-aș fi spus eu fetelor să meargă după ele.

Pastorul zâmbi cu amărăciune:

— În cazul acesta, și acum tot afară ar fi.

Această remarcă o jigni însă pe soția sa.

— Chiar că nu trebuie să faci atâta caz din cauza câtorva picături de ploaie. Dar ești de zile întregi așa. La toate le găsești nod în papură!

— Aș fi încântat să nu-mi dai ocazia, replică pastorul. Sau ești, poate, de părere că locul ligheanului este aici, pe pat?

— A trebuit să-l pun acolo, fiindcă nu am știut unde altundeva să-l pun.

— Dacă ai avea un lavabou, ar fi și el plin cu tot felul de fleacuri de-ale tale, spuse el.

Soția își ieși acum din pepeni:

— Dumnezeule, ce nedrept poți să fii de fiecare dată; cred că ești bolnav. Ah, să știi că nu mai suport. Și se trânti pe un scaun, rămânând cu ochii ațintiți în gol.

Dar nu rezistă multă vreme așa. O clipă mai târziu dădu totul uitării; cu inima ei bună, trecu peste jignire, iar natura ei fericită și senină învinse.

Pastorul, în schimb, se refugia tot mai des în biroul său, în care nu pătrundea dezordinea din restul casei. El era un om tenace și perseverent, înzestrat cu o mare putere de muncă. Aflase de la sacristanii săi câte ceva despre comportamentul enoriașilor și ceea ce îi fusese dat să audă nu era deloc îmbucurător. De aceea se apucă să-i scrie unuia și altuia scrisori amenințătoare și dojenitoare. Dacă acestea nu aveau niciun efect, el îi vizita personal pe păcătoși. Încetul cu încetul deveni o

persoană temută, căci el nu cruța pe nimeni. Așa descoperise, de exemplu, că unul dintre sacristanii săi, pe nume Levion, avea o soră care nu se dădea înapoi de la aventuri amoroase cu tinerii pescari; îi scrisese și ei. Apoi îl chemă pe fratele acesteia și îl trimise să-i ducă surorii scrisoarea, transmițându-i în același timp:

— Să-i spui că sunt cu ochii pe ea...

Într-o zi își făcu apariția negustorul Mack, pe care pastorul îl pofti în casă. Scurta vizită se dovedi a fi de mare importanță; Mack voia să-i pună pastorului la dispoziție o sumă de bani, pentru a-i ajuta din ea pe enoriașii foarte săraci. Pastorul îi mulțumi și se bucură. Dacă n-ar fi știut și până acum, avea în momentul acesta ocazia să se convingă că, din Rosengard, Mack își ținea mâna ocrotitoare deasupra tuturor. Bătrânul domn era atât de distins și de puternic; el îi impuse chiar și soției pastorului, deși ea provenea din mediul urban; era un om mare, iar nestematele din acul de cravată erau cu siguranță veritabile.

— Cu pescuitul stau bine, spuse Mack; am mai făcut o captură. Mă rog, nu-i ceva deosebit, doar vreo douăzeci de tone, dar este totuși un supliment frumosel. Și din această cauză m-am gândit că nu trebuie să uităm de îndatoririle pe care le avem față de ceilalți.

— Foarte corect! aprobă pastorul. Așa ar trebui să se întâmple totdeauna! Dar să fie douăzeci de tone doar o captură modestă? Nu mă pricep deloc în acest domeniu.

— Păi două-trei mii de tone este un rezultat mai bun.

— Două-trei mii! exclamă soția. Nici nu-mi pot imagina așa ceva.

— Ceea ce nu-mi intră mie în năvod cumpăr de la alții, continuă Mack. O echipă de pescari a făcut ieri o captură mai mare afară, în dreptul insulelor stâncoase; am cumpărat imediat toată cantitatea. Vreau să-mi încarc cu scrumbii toate ambarcațiunile.

— Aveți o întreprindere mare, observă pastorul.

Mack admise că aceasta se extinde. De fapt, este vorba despre o întreprindere veche, moștenită; dar el o dezvoltase, adăugând și secții noi; în realitate, făcea totul pentru copiii săi.

— Dumnezeuule! Dar oare câte ateliere, fabrici și prăvălii aveți? întrebă soția pastorului plină de entuziasm.

Mack râse:

— Nici nu le știu pe dinafară, stimată doamnă. Ar trebui să le număr mai întâi.

În timpul acestei discuții, Mack uită pentru câteva clipe de griji și necazuri, deoarece îi plăcea să i se ceară amănunte legate de afacerile sale.

— M-aș fi bucurat să locuim în apropierea brutăriei dumneavoastră mari din Rosengaard, spuse soția pastorului, cu gândul la propria ei gospodărie. Nu reușim să coacem o pâine bună la noi acasă.

— Dar în gospodăria șefului de post există un brutar.

— Da, dar are foarte rar pâine.

— Din păcate bea prea mult, spuse pastorul; i-am scris deja o scrisoare.

Mack rămase o clipă pe gânduri.

— În cazul acesta o să construiesc o brutărie aici, în filială, declară el.

Era atotputernic; făcea ce voia. Era suficient să spună un cuvânt și în localitate apărea imediat o brutărie.

— Ei nu, într-adevăr! exclamă soția pastorului căscând ochii mari.

— Veți avea pâinea dorită, stimată doamnă. Voi telegrafia imediat să vină oamenii. Nu va dura mult, doar câteva săptămâni.

Pastorul nu se pronunță. Oare menajera nu era în stare să facă o pâine bună, deși avea atâtea ajutoare? O să trebuiască iar să cheltuiască mai mult.

— Vreau să vă mulțumesc că ați fost atât de amabil să-mi acordați credit la prăvălia dumneavoastră, spuse pastorul.

— Da, întări și soția sa.

— Dar este de la sine înțeles, replică Mack. Vă stau la dispoziție.

— Nu este prea greu să dispui de atâta putere în toate domeniile? Întrebă soția pastorului.

— Ei, chiar atât de mare nu este puterea mea, replică Mack. De exemplu, nu sunt în stare să dau peste pungașul acela.

— Dar zău că este prea de tot povestea asta, exclamă pastorul. Îi promiteți hoțului recompensa supremă, aproape o avere și, când colo, el tace.

Mack clătină din cap.

— Și este cea mai revoltătoare ingratitude ca cineva să vă fure tocmai pe dumneavoastră, adăugă soția pastorului.

Mack mușcă din momeală:

— Din moment ce o spuneți și dumneavoastră, stimată doamnă – de fapt, nici eu nu m-aș fi așteptat la așa ceva. Zău că nu! Nu știu dacă am meritat așa ceva de la semenii mei.

— Sigur că nu, observă pastorul. Dar hoțul fură de acolo de unde are ce fura. Spărgătorul a știut foarte bine la cine să meargă.

În naivitatea sa, pastorul nimerise cu aceste cuvinte drept în țintă. Mack se simțea tot mai bine. Dacă privim lucrurile așa cum le privește pastorul, rușinea lui nici nu era atât de mare.

— Da, dar oamenii bârfesc, spuse el. Asta mă discreditează și mă necăjește. În momentul de față sunt atâția străini în ținutul nostru; duc vorba peste tot. Și fiica mea, Elise, este foarte afectată de toată povestea. Mă rog, continuă el apoi ridicându-se de pe scaun, dar

până la urmă se vor rezolva toate. Deci, după cum am spus, domnule pastor: dacă găsiți în parohie pe cineva care să fie la ananghie, fiți amabil și înștiințați-mă.

Mack plecă. Familia pastorului îi făcuse cea mai bună impresie, îi va recomanda tuturor. Cu siguranță că nu le va strica o vorbă bună pusă de el. Sau poate totuși? Să fi avut deja urmări nefaste cleveleala oamenilor? Fiul său Fredrik îi povestise că un pescar beat îi strigase din barcă: Nu te-ai prezentat încă să-ți încasezi recompensa?

6

ZILELE erau tot mai calde; scrumbiile prinse trebuiau lăsate în năvod, ca să nu se altereze, fiind descărcate doar pe vreme ploioasă sau în nopțile mai reci. Peștii se cam îmuștinaseră, anotimpul era deja prea înaintat, și multe echipe de pescari părăsiră ținutul. Îi așteptau acasă muncile de primăvară, care necesitau ajutorul tuturor bărbaților.

Nopțile erau luminoase și însorite. O vreme tocmai bună pentru plimbare și reverie. În timpul nopții tinerii străbăteau străzile cântând și agitând ramuri de salcie. Și de pe toate insulele și stâncile se auzeau țipetele păsărilor, ale pescărușilor și ale rațelor arctice. Focile își scoteau capetele ude din apă și se uitau în jur, dispărând apoi iar în lumea lor. Și Ove Rolandsen era cuprins, în felul său, de reverie. Dacă te gândeai la vârsta lui, nici nu-ți venea să crezi; adevărul este însă că îl auzeai uneori noaptea cum cântă, acompaniindu-se la chitară. Dar nu o făcea din cauza unei bucurii debordante, ci, dimpotrivă, ca să se relaxeze și să se desprindă de gândurile care îl frământau. Căci era tracasat de multe probleme și își bătea capul să găsească o ieșire din impas. Bineînțeles că Marie van Loos revenise la el; ea nu trata dragostea cu superficialitate, ci se crampona de

logodna ei. Pe de altă parte, nici Ove Rolandsen nu era chiar un sfânt; el nu reușea să-și țină în frâu inima care primăvara amenința să o ia razna. Și era foarte supărător să ai o logodnică care nu voia să accepte o ruptură clară și definitivă.

Rolandsen coborâse iar la casa paracliserului, găsind-o pe Olga în fața porții. Acum, când se plăteau o sută cincizeci de șilingi pentru tona de scrumbii, veniseră vremuri bune; locuitorii comunei încasaseră bani mulți și acțiunile Olgăi crescuseră. Ce alt motiv ar fi putut avea să-și ridice de-abia ochii, împletind liniștită mai departe? Era oare Rolandsen omul la care renunțai atât de ușor?

El spuse:

— V-ați ridicat ochii. Privirile dumneavoastră mă străpung ca niște săgeți.

— Nu vă înțeleg, replică Olga.

— Ah! Credeți cumva că eu mă mai înțeleg pe mine însumi? Mi-am pierdut mințile. În fond, stau aici dându-vă ocazia de a mă face să fiu și mai tulburat în noaptea care urmează.

— În acest caz ar fi mai bine să nu stați aici, spuse Olga.

— În noaptea trecută am auzit o voce în mine. Inimaginabil! Pe scurt, am hotărât să iau o decizie importantă, dacă credeți că m-ați putea încuraja să o fac.

— Eu? Dar ce am eu de-a face cu toată povestea?

— Ah! spuse Rolandsen. Sunteți necruțătoare astăzi. Loviți tot timpul. În afară de aceasta, în curând nu vă veți mai putea strânge părul, atât de bogat este.

Olga tăcu.

— Știți că aș putea-o cuceri pe fiica lui Börre, cel care calcă foalele orgii?

Olga se uită la el și izbucni în râs.

— N-ar trebui să vă bateți joc de mine. Rezultatul este că îmi plăceți și mai mult.

— Sunteți într-adevăr nebun! spuse Olga încet, roșind.

— Uneori mă gândesc: Poate că râde de mine tocmai pentru ca să mă incite mai rău. În fond, și pe rațe și găște le împungi puțin în cap, înainte de a le tăia, fiindcă în felul acesta se congestionează și sunt mult mai gustoase.

Olga răspunse jignită:

— Așa ceva nu fac, scoateți-vă asta din cap. Și ea se ridică, dând să intre în casă.

— În caz că intrați, vin și eu să-l întreb pe tatăl dumneavoastră dacă a citit cărțile.

— Tata nu este acasă.

— Bine. De fapt, nu cu el voiam să stau de vorbă. Dar dumneavoastră, Olga, de ce sunteți astăzi atât de neîndurătoare și inaccesibilă? Nu reușesc să vă smulg niciun cuvânt mai cald. Nici nu vă uitați la mine.

Olga începu iar să râdă.

— Deci, Börre are o fiică, spuse Rolandsen; se numește Pernille; m-am interesat. Tatăl ei calcă foalele orgii la biserică.

— Dar trebuie neapărat să aveți atâtea drăguțe câte degete la mâini? Întrebă Olga direct.

— Logodnica mea este Marie van Loos, replică el; dar am rupt relația. Puteți s-o întrebați. De altfel, va pleca în curând.

— Da, mamă, vin acum, strigă Olga prin fereastră.

— Dar mama nici nu v-a strigat; s-a uitat doar la dumneavoastră.

— Da, dar eu știu ce dorește.

— Așa? Bine, bine, plec acum. Vedeți, Olga, știți foarte bine și ce doresc eu; cu toate acestea nu-mi răspundeți și mie: Da, vin acum!

Fata deschise ușa. Rămăsese, desigur, cu impresia că el nu mai era acel Rolandsen plin de superioritate; trebuia deci să rectifice această imagine. De asta avea

nevoie acum? Să se dea învins? El începu deodată să vorbească despre moarte, luând-o în bășcălie: probabil că va muri în curând, dar nu era nicio pagubă. Însmormântarea trebuia însă să se desfășoare așa cum și-o imaginase el. Va construi personal un clopot special, a cărui limbă să fie osul femural al unui bou – doar fiindcă el, Rolandsen, fusese atât de necugetat. Iar pastorul va ține cea mai scurtă predică ce s-a auzit vreodată; el va pune piciorul pe mormânt și va spune: Te declar mort și lichidat!

Olga dădu semne de plictiseală, căci nu mai era atât de timidă ca până acum. Își împodobise chiar decolteul de la gât cu o panglică roșie și arăta ca o doamnă; dispăruse și acul de siguranță.

Trebuie să mă scot și mai mult în evidență, se gândi Rolandsen și spuse:

— De fapt, mă așteptasem ca noi doi să ajungem la o înțelegere. Fosta mea logodnică mi-a brodat monograma pe toate piesele de lenjerie, – o splendoare! Pe tot ce am sunt brodate inițialele Olga Rolandsen. Găsesc că este un semn ceresc. Dar acum trebuie să-mi iau rămas-bun și să vă mulțumesc pentru această seară.

Rolandsen salută scoțându-și pălăria și plecă; după acest final plin de măreție. În orice caz, s-ar mira ca ea să nu mediteze puțin asupra persoanei sale.

Oare ce să se fi întâmplat? Fusese refuzat până și de fiica paracliserului. Bine! Dar nu te duceau unele amănunte cu gândul la simulare? De ce altceva să se fi așezat Olga în fața casei dacă nu fiindcă îl văzuse pe el venind? Și de ce se împodobise cu panglici roșii de mătase, ca o doamnă distinsă?

Nu trecură decât câteva seri și înfumurarea lui Rolandsen primi o grea lovitură. El o zări, de la fereastra sa, pe Olga intrând în prăvălia lui Mack. Ea rămase acolo până seara târziu și plecă acasă însoțită de Fredrik și de

Elise. Orgoliosul Rolandsen ar fi trebuit acum să fredoneze liniștit o melodie, sau să bată indiferent darabana cu degetele, meditând asupra propriei sale persoane; dar în loc de toate acestea, el își luă pălăria și se afundă grăbit în pădure. Făcu un ocol mare și ajunse pe stradă cu mult înaintea celor trei. Se opri o clipă ca să-și tragă răsuflarea, apoi porni în întâmpinarea lor.

Dar cei trei nu păreau să se grăbească; Rolandsen nici nu-i zărea, nici nu-i auzea. El fluieră și fredonă, de parcă cei trei s-ar fi aflat undeva în pădure, de unde l-ar fi putut observa. În sfârșit îi văzu venind; ținând cont de ora târzie, mergeau neobrazat de încet și nu se grăbeau nicidecum să ajungă acasă. Lunganul Rolandsen se îndreptă spre ei, cu un fir de iarbă în gură și o rămurică de salcie la butonieră; bărbății se salutară când se întâlneau, iar doamnele înclinară din cap.

— Dar sunteți transpirat tot, spuse Fredrik, unde ați fost?

Rolandsen răspunse peste umăr:

— Este din cauza anotimpului. Vestesc sosirea primăverii.

Numai de n-ar spune chiar acum o prostie! De-ar reuși să pară cât se poate de sigur de sine! Ho-ho, cu cât calm și cu câtă indiferență trecuse pe lângă ei; izbutise chiar și să o măsoare pe Elise din cap până în picioare. Dar de îndată ce dispărură, Rolandsen se strecură în pădure pierzându-și orice măreție și manifestând doar agitație și descurajare. Și anume, nu din cauza Olgăi, care nu-l interesa deloc; venindu-i în minte broșa, o scoase din buzunar, o rupse în două și o aruncă. Elise, însă, fiica lui Mack, era înaltă și brunetă și când zâmbea își arăta puțin dinții albi... Dumnezeu i-o scosese în cale. Dar ea nu rostise niciun cuvânt; poate că mâine pleca iar acasă. Și lui nu-i mai rămânea nicio speranță.

Bine.

În fața Oficiului Telegrafic îl aștepta Marie van Loos. El îi spusese în repetate rânduri că totul s-a terminat între ei și că ar fi mai bine ca ea să plece. Ea răspunsese că nu era nevoie să o roage de două ori; rămâi cu bine! Dar iată-o iar aici, așteptându-l.

— Ți-am adus punga pentru tutun pe care ți-am promis-o, spuse ea. Dacă îți place.

— O pungă pentru tutun? Dar nu întrebuițez așa ceva, replică el.

— Bine, atunci nu, spuse ea trăgându-și înapoi mâna întinsă.

El se stăpâni, ca să o îmblânzească, și spuse:

— Desigur că nu mie mi-ai promis-o. Gândiți-vă bine. Poate pastorului. Unui om căsătorit.

Ea nu-și dădu seama cât efort îl costase această mică glumă așa că nu se putu abține să nu observe:

— Am întâlnit doamnele; pe ele le urmăreai?

— Și ce vă privește pe dumneavoastră?

— Ove!

— De ce nu părăsiți localitatea? Vedeți foarte bine că nu mai are niciun sens.

— Ba ar avea foarte mult sens, dacă tu nu ai fi o asemenea pramatie și nu ți-ai face mereu de lucru cu alte femei.

— Vreți neapărat să mă scoateți din sărite? țipă el. Noapte bună!

Marie van Loos strigă după el:

— Grozave lucruri îmi este dat să aud despre tine!

Câtă meschinărie mărunță! În plus, ea nu reușea să înțeleagă suferința din dragoste a unui sărman năpăstuit. Pe scurt: Rolandsen urcă în biroul său, se așeză la telegraf și îl rugă pe un coleg din Rosengaard să-i trimită, la prima ocazie, un butoiș cu coniac. Oricum, povestea asta fără sfârșit nu avea niciun rost.

ELISE Mack nu se grăbea de data aceasta. Venise de la Rosengard numai pentru a-i asigura tatălui ei condiții de viață mai plăcute în perioada pe care el trebuia să o petreacă la fabrică. Dacă ar fi fost după ea, cu siguranță că nu ar fi pus piciorul în acest sat.

Odată cu trecerea timpului, Elise Mack devenise tot mai aristocrată, ea purta rochii roșii, albe și galbene și lumea începuse să i se adreseze cu: stimată domnișoară, deși tatăl ei nu era nici pastor, nici medic. Ea se înălțase deasupra tuturor, ca soarele și stelele.

Elise Mack apăru la Oficiul Telegrafic, ca să expedieze câteva telegrame. Rolandsen nu vorbea decât strictul necesar și nu comise nici greșeala de a-i face un semn amical cu capul sau de a o întreba cum îi merge. Deci se purta ireproșabil.

— Ați scris aici de două ori „pană de struț“. Așa trebuie să fie?

— De două ori? Întrebă ea. Îmi dați voie să văd? Dumnezeule, într-adevăr, aveți dreptate. Puteți să-mi dați un toc?

În timp ce își scotea mânușa ca să corecteze, ea explică:

— Este către un comerciant din oraș; s-ar fi amuzat, nu glumă. Așa, e bine acum?

— Da, acum e bine.

— Și sunteți încă tot aici, spuse ea rămânând așezată pe scaun. Vă reîntâlnesc an de an.

Rolandsen știa foarte bine din ce cauză nu dorea să se mute în altă parte. Exista ceva ce îl lega, an de an, de acest loc.

— Păi, undeva trebuie omul să fie, oricum, replică el.

— V-ați putea transfera la Rosengard. Nu ar fi mai bine?

Obrajii ei se colorară ușor; poate că n-ar fi trebuit să spună asta.

— Nu mi se va încredința niciodată un Oficiu atât de mare.

— Nu - pentru asta sunteți încă prea tânăr.

El zâmbi cam jalnic:

— În orice caz, este extrem de amabil din partea dumneavoastră să considerați că acesta ar fi motivul.

— Dacă ați ajunge la Rosengård - orașul are o populație mai mare. Ambii medici locuiesc lângă Oficiu, și contabilul și toți funcționarii din prăvălie. Iar la țarm trag mereu tot felul de pescari ciudați sau alți oameni.

Căpitanul Henriksen de la linia de coastă? se gândi Rolandsen.

De altfel, ce sens ar putea avea aceste amabilități din partea ei? Doar el nu era astăzi alt om decât fusese ieri. Știa foarte bine că dragostea sa absurdă era lipsită de orice perspective; nu avea nicio îndoială în această privință. Când plecă, ea îi întinse mâna înainte de a-și fi pus iar mănusa. Și când ea coborî scările, el auzi foșnetul rochiei de mătase.

Rolandsen se așeză, epuizat și gârbovit, la aparat și transmise telegramele. Dar pieptul îi clocotea de sentimente minunate. Îl pătrunsese căldura mâinii moi și catifelate. Dacă te gândeai mai bine, situația lui nici nu era atât de mizerabilă; de-ar reuși să facă rost de trei sute de taleri, ar putea câștiga bani mulți cu invenția sa. În fond, el era un milionar insolubil. Dar într-o bună zi tot va găsi o ieșire din impas.

Apăru soția pastorului ca să-i telegrafieze tatălui său. Vizita anterioară îl redresase pe Rolandsen; nu mai avea senzația că este un pierde-vară, simțindu-se egal cu domnii sus-puși; el se întreținu puțin cu stimata doamnă, adresându-i câteva cuvinte politicoase. Ea rămase acolo mai mult decât ar fi fost neapărat necesar și îl invită să

treacă pe la casa parohială.

Spre seară o întâlnești din nou pe stradă, în dreptul Oficiului Telegrafic; în loc să treacă pe lângă el, ea se opri ca să stea puțin de vorbă. Socotea probabil că așa este bine să facă, altfel nu s-ar fi oprit.

— Parcă știți să cântați la chitară? întrebă ea.

— Da. Dacă ați fi amabilă să așteptați puțin, v-aș demonstra ce știu.

Și Rolandsen intră în casă, să-și ia chitara.

Soția pastorului așteaptă. Nici asta nu i se părea a fi ceva nepotrivit, altfel n-ar fi făcut-o.

Rolandsen intonă cântecul despre drăguța și iubitul ei credincios; cântecele nu erau ceva ieșit din comun, dar el avea o voce puternică și frumoasă.

Încercând să o determine pe soția pastorului să stea cu el în mijlocul străzii, Rolandsen urmărea un anumit scop; la această oră era posibil să se mai plimbe și alții pe aici. În definitiv, se mai întâmplase. Dar dacă doamna ar fi fost grăbită, ea s-ar fi aflat într-o situație dificilă; căci trecuse destul de multă vreme și ei tot acolo erau. Rolandsen nu se exprima ca soțul ei, pastorul; el părea să vină din altă lume; când el rostea frazele minunate, ea își căsca ochii mari, ca o fetiță care asculta o poveste.

— Da, da, Dumnezeu să vă aibă în pază! spuse ea când plecă.

— Asta și face, replică el.

Ea ezită:

— Sunteți chiar atât de sigur? Cum așa?

Avea toate motivele să fie sigur. În orice caz, *El* este, într-adevăr, Dumnezeuul tuturor vietăților; dar probabil că nu reprezintă ceva deosebit să fii stăpânul animalelor și al munților. De-abia noi, oamenii, îl facem să fie ceea ce este cu adevărat. Deci, de ce să nu ne aibă în paza sa?

Rolandsen afișă o mină foarte mulțumită după această cuvântare admirabilă. Soția pastorului se va

gândi la el după plecare. Ho-ho, nu degeaba făcuse căpșorul acesta de pe umerii săi o mare invenție.

Sosise coniacul. Rolandsen ridicase personal butoiușul de la debarcader; nu făcuse niciun ocol, ci îl cărase sub braț, ziua în amiaza mare, în văzul tuturor. Atât de încurajat se simțea. Urmă o perioadă care îl consolă pe Rolandsen pentru toate necazurile. În unele nopți domina toate drumurile, golindu-le și făcându-le impracticabile pentru pescarii străini, care umblau după fete în baza unui drept nescris.

Duminică își făcu apariția la biserică o întreagă echipă de pescari - toți destul de afumați. După liturghie ei hoinăriră pe străzi în loc să se reîntoarcă la corăbiile lor; aveau la ei rachiu, beau și deveneau tot mai gălăgioși, molestând trecătorii. Pastorul veni să stea de vorbă cu ei, dar fără niciun succes; mai târziu sosi și șeful de post care își pusese intenționat pe cap chipiul de la uniformă, cu trese aurite. Văzându-l, câțiva pescari plecară spre corăbiile lor; dar trei dintre ei, printre care lunganul Ulrik, nu voiau în ruptul capului să se retragă. Să ia aminte toată lumea ca ei sunt aici, pe țărm, strigau ei; fetele sunt ale lor. E și Ulrik aici și doar se știe că faima lui se întinde de la insulele Lofoten până sus, în provincia Finnmark. Aveți curajul și apropiați-vă!

Venise o grămadă de flăcăi din sat; aceștia stăteau la marginea drumului sau sub copacii din pădure, în funcție de elanul războinic care îi anima, și se uitau fascinați la lunganul Ulrik care își dădea niște aere nemaipomenite.

— Dar acum trebuie să vă rog să vă întoarceți la corăbiile voastre, spuse șeful de post. Altfel mă obligați să recurg la alte mijloace.

— Du-te frumos acasă, dumneata cu chipiul dumitale! replică Ulrik.

Șeful de post chibzui dacă nu ar fi cazul să cheme câțiva oameni care să-l imobilizeze pe nebunul ăsta.

— Vezi să nu încalci legea! Am chipiul de la uniformă pe cap! spuse șeful de post.

Ulrik și prietenii săi începură să râdă atât de tare încât aproape li se făcu rău, trebuind să se țină cu mâinile de burtă. Un pescar tânăr îndrăzni să se apropie; el primi o lovitură peste cap, fiind maltratat urât de tot.

— Următorul! strigă Ulrik.

— O funie! țipă șeful de post când văzu că începe să curgă sânge. Aduceți careva din voi o funie! Trebuie să-l immobilizăm!

— Câți sunteți? se grozăvi Ulrik. Și cei trei pescari se stricară iarăși de răs.

Dar iată că apăru marele Rolandsen; el se apropie liniștit având o privire destul de sticloasă. Își făcea turul obișnuit pe străzi. Îl salută pe șeful de post și se opri alături de el.

— Uite-l pe Rolandsen! strigă Ulrik. Ia uitați-vă la el, măi băieți!

Șeful de post spuse:

— Nebunul ăsta! Tocmai l-a umplut pe unul de sânge. Dar îl vom immobiliza acum cu o funie.

— Cu o funie?

Șeful de post dădu din cap:

— Nu sunt dispus să mai tolerez așa ceva.

— Dar e absurd, spuse Rolandsen; ce vreți să faceți cu o funie? Lăsați-l în seama mea!

Ulrik se apropie, salută iscoditor și îi arse o lovitură lui Rolandsen. Simțind însă că a dat peste ceva dur și greu, se retrase, bolborosind mai departe:

— Bună ziua, telegrafistule Rolandsen! Mă adresez ție cu titulatura completă, ca să știi cine ești.

Pentru moment nu se întâmplă nimic. Dar Rolandsen nu voia nicidecum să scape ocazia unei încăierări și îi era ciudă pe sine însuși că se lăsa atât de greu scos din liniștea sa și că nu ripostase imediat, la prima provocare.

Trebuia prin urmare să-l contrazică mai întâi pe pescar, ca să nu se potolească gâlceava. Trăncăniră deci amândoi tot felul de prostii, așa cum obișnuiesc să facă bețivii, grozăvindându-se care mai de care.

Când unul spunea: la vino-ncoace să te săpunesc, celălalt răspundea: Ba vino tu, și te turtesc de încapi într-un plic.

Iar mulțimea care îi înconjura era de părere că amândoi vorbeau cât se poate de bine. Șeful de post observă însă că telegrafistul era tot mai înfierbântat, zâmbind satisfăcut în timp ce vorbea.

Deodată Ulrik îi dădu lui Rolandsen un bobârnac peste nas și cu aceasta îl dezlănțui. El se apucă de lucru cu mult zel, năpustindu-se asupra pescarului și prinzându-l de jachetă. Dar mișcarea era greșită. Ținea acum jacheta în mână și nu avea niciun sens să-și reverse furia asupra ei. Făcu deci câteva sărituri, rânjind și arătându-și dinții de plăcere. Și apoi urmă punctul culminant.

Când Ulrik încercă să-i dea o lovitură cu capul, Rolandsen intui imediat tehnica de luptă a adversarului său. Rolandsen excela însă în altă tehnică: o lovitură puternică cu palma peste bărbie. Asta provoacă o zdruncinătură cumplită a capului; se învârtește toată lumea cu tine și te prăbușești la pământ. Nu se fracturează nimic, nu curge sânge – doar puțin, din nas și gură. Și câtva timp rămâi lat și nemișcat.

Exact așa îl pocni și pe lunganul Ulrik; acesta se clătină și făcu câțiva pași împleticiți până pe partea cealaltă a străzii. Apoi picioarele îi cedară și se îndoiră sub el, ca la un mort, în timp ce totul se învârtea în jurul său. Rolandsen cunoștea limbajul bățăușilor. Și acum următorul! strigă el, părând să se simtă atât de bine încât nici nu-și dădu seama că i se rupsesse cămașa la gât.

„Următorii“ erau însă camarazii lui Ulrik care

rămăseseră cu gura căscată și nu se mai țineau de burtă de atâta râs.

— Sunteți niște sugari! țipă Rolandsen; vreți să vă pun și în scutece?

Șeful de post îi sfătui pe cei doi pescari să fie rezonabili; să-și culeagă de pe jos camaradul și să-l ducă pe corabie.

— Vă sunt foarte recunoscător, îi spuse el lui Rolandsen.

Nemulțumit că îi vede pe cei trei pescari coborând strada, Rolandsen le strigă:

— Veniți și mâine seară! Spargeți-mi un geam ca să-mi dați de veste! Pfui, sugari neputincioși ce sunteți!

Ca de obicei, el sărea și acum peste cal, continuând să flecărească și să se grozăvească.

Spectatorii începură să părăsească locul. Deodată veni o doamnă care se îndreptă spre Rolandsen privindu-l cu ochii strălucitori și întinzându-i mâna. Era soția pastorului. Urmărise și ea tot incidentul.

— A fost într-adevăr colosal, spuse ea. Cred că individul nu va uita această lecție.

Ea observă cămașa desfăcută a lui Rolandsen; razele soarelui imprimaseră pe gâtul lui un inel bronzat, dar mai jos pielea rămăsese albă și netedă.

El își strânse cămașa la gât și salută. Nu-i dispăcea faptul că soția pastorului se ocupa de el în prezența altora; din care cauză se umflă în pene; era de părere că nu strica să stea puțin de vorbă, în mod amical, cu acest copil. Biata femeie, ce pantofi jalnici avea în picioare; și nici altfel nu lăsa impresia că ar fi fost alintată cu prea multe mângâieri.

— Păcat de ochii cu care mă priviți, spuse el.

Asta o făcu să roșească. El o întrebă:

— Simțiți desigur lipsa orașului?

— Ba nu, replică ea, și aici este frumos. Știți ceva, n-

ați putea să mă însoțiți și să luați masa la noi?

El răspunse că, din păcate, nu este posibil; când ești de serviciu nu se face nicio deosebire între duminică și luni. Dar mulțumea, în orice caz, pentru invitație.

— Există ceva pentru care îl invidiez pe pastor. Acest ceva sunteți dumneavoastră.

— Cum ați spus...?

— Cu tot respectul pe care i-l datorez, nu pot decât să-l invidiez că vă are.

Așa, acum o spusese! Cu siguranță că nu existau mulți oameni care să se priceapă în așa măsură ca el, să le facă și altora un pic de bucurie.

— Sunteți un mucalit, replică ea după ce își revenise.

Mergând spre casă, Rolandsen ajunsese la concluzia că, în linii generale, putea fi mulțumit de ziua aceasta. Amețit și pătruns de euforia victoriei, el trase concluzia că tânăra soție a pastorului îi acorda destul de multă importanță; și în mintea lui se înfiripă deodată un plan viclean: ea ar putea să o concedieze pe Marie van Loos, eliberându-l astfel de cătușele care îl apăsau. Bineînțeles că nu se punea problema ca el să-i ceară pe față acest lucru; dar mai existau și alte posibilități. Cine știe, poate îi va face acest serviciu, din moment ce s-au împrietenit așa.

8

ÎN TIMPUL nopții, pastorul și soția lui se treziră la auzul unor cântece. Așa ceva nu se mai întâmplase niciodată. Cântecele veneau de jos, din curte. Afară era soare⁵; pescărușii se treziseră și ei; era ora trei dimineața.

— Mi se pare că aud pe cineva cântând, îi strigă pastorul soției sale.

⁵ Este vorba despre aurora boreală.

— Da, aici, sub fereastra mea.

Ea ascultă cu atenție. Recunoscuse vocea năbădăiosului de Rolandsen și auzi și chitara. Avea într-adevăr tupeu, să cânte despre frumoasa lui fecioară chiar sub fereastra ei. Pe soția pastorului o trecură fiorii de emoție.

Pastorul intră în camera ei și privi pe fereastră.

— Dar după câte văd, este Rolandsen, spuse el, încruntându-se. A primit deunăzi un butoiăș cu coniac. Este scandalos omul acesta.

Soția sa era însă de părere că acest mic incident nu trebuia luat în tragic; telegrafistul ăsta minunat se știa bate ca un docher și cânta ca un flăcău plin de har; aducea puțină variație în viața asta monotonă și în destinele mărunte.

— Vrea să fie probabil o serenadă, spuse ea râzând.

— Care sper că nu ți se adresează ție, replică pastorul. Sau poate... ce părere ai?

Mereu trebuia să se enerveze pentru ceva! Ea ripostă:

— Ei, situația nu este chiar atât de gravă. Poate că face și el o glumă! Dar în sinea ei luă hotărârea să nu-i mai facă niciodată ochi dulci lui Rolandsen, pentru a nu-l împinge la asemenea nebunii.

— Culmea! Începe un nou cântec! exclamă pastorul. Se apropie imediat, așa cum era, de fereastră și bătu în geam.

Rolandsen își ridică privirile. Dar era chiar pastorul la fereastră, pastorul în carne și oase! Cântecul amuți. Rolandsen păru foarte jenat, ezită o clipă încurcat și apoi părăsi curtea.

Pastorul spuse:

— Bun, pe ăsta l-am alungat! Era foarte mulțumit de faptul că simpla sa apariție avusese acest efect.

— Iar mâine îi trimit o scrisoare, adăugă el; am pus de mult ochii pe el din cauza vieții sale desfrânate.

— Să nu-i spun mai bine eu că nu ne fac plăcere

concertele sale nocturne?

Pastorul continuă, fără a ține seama de propunerea soției sale:

— Și apoi merg la el, ca să stăm de vorbă! Spuse asta atât de apăsător, de parcă cine știe ce s-ar fi întâmplat dacă mergea la Rolandsen.

Pastorul se întoarse în camera sa, se culcă și chibzui. Nu mai era dispus să-l cruțe pe nerodul ăsta ușuratic, care făcea așa pe grozavul, destabilizând tot satul cu comportamentul său destrăbălat. Pentru el nu exista nicio deosebire, le scria scrisori tuturor, fără să țină cont de persoană. Știa să se facă respectat și îi va trage o săpuneală acestei comunități tenebroase. Își făcea încă și acum griji din cauza surorii sacristanului său Levion. Nu se cumintise, din care cauză pastorul voia să-l concedieze pe fratele ei. În plus, se mai adăugase și o altă poveste revoltătoare. Pe Levion îl pedepsise Dumnezeu luându-i nevasta; dar când o ducea la îngropăciune, lui Levion îi veni în minte că îi promisese lui Fredrik Mack un vițel tăiat. Zilele nu mai erau atât de reci, așa încât nu putea conserva mai mult timp carnea; și deoarece drumul era același, el luă cu el și vițelul tăiat. Pastorul află despre întâmplare de la Enok – omul acesta evlavios care suferea de urechi; imediat după înmormântare îl chemă pe Levion la el.

— Nu te mai pot ține ca sacristan, îi spuse pastorul. Casa ta e plină de stricăciune. Tu dormi în timp ce la sora ta vine, noaptea, un bărbat cu care ea păcătuiește.

— Îmi pare rău, răspunse sacristanul. De multe ori nu se poate altfel.

— Și încă ceva: îți duci soția la groapă și cari în același timp cu tine și un vițel mort. Este rușinos!

Țăranul și pescarul Levion îl privi nedumerit pe pastor, găsind că acesta este nedrept. Răposata sa soție fusese un om destoinic; ea ar fi fost prima care l-ar fi sfătuit să

ducă cu el și vițelul. Că doar drumul este același, ar fi spus ea.

— Dacă domnul pastor este chiar atât de meticulos, va găsi cu greu un sacristan mai vrednic decât mine.

— Asta las-o în grija mea, replică pastorul. În orice caz, ești concediat.

Levion își privi pălăria. Fără îndoială, ceea ce i se întâmpla acum era rușinos; vecinii vor savura ghinionul său.

Pastorul era revoltat.

— Dar pentru Dumnezeu! Nu-ți poți determina sora să-l ia de bărbat pe omul acela?

— Domnul pastor crede că nu am încercat deja să o conving? ripostă Levion. Dar ea nici nu știe prea bine cine este bărbatul.

Pastorul rămase cu gura căscată:

— Ce nu știe...? Și când înțelese, în cele din urmă, despre ce este vorba, încremeni stupefiat. Apoi dădu din cap, spunând scurt:

— După cum ți-am spus: angajez alt sacristan.

— Și pe cine anume?

— Ce-i drept, nu te privește. Dar probabil că pe Enok.

Țăranul rămase pe gânduri. Îl cunoștea pe individul acesta; avea încă de încheiat o socoteală cu el.

— Ah, da, Enok! spuse el și plecă.

Enok era cât se poate de potrivit pentru această funcție. Era un om gânditor, care nu-și purta nasul pe sus; dimpotrivă, își ținea capul aplecat, fiind o fire meditativă. Se zvonea despre el că afară, pe mare, nu ar fi un camarad pe care să te poți baza; cică ar fi fost surprins, cu ani în urmă, trăgând la mal năvodul altuia. Dar probabil că totul se reducea doar la invidie și calomnie. Aspectul său exterior nu era chiar aristocratic; năframa din jurul urechilor îl cam desfigura. În plus, mai avea obiceiul să-și sufle nasul astupându-și mai întâi o

nară, pe urmă pe cealaltă, și asta de câte ori întâlnea pe cineva pe drum. Dar Dumnezeu nu ținea cont de asemenea manifestări; probabil că acest umil servitor al său, numit Enok, nu avea decât intenția lăudabilă de a-și avea nasul curățat atunci când se întâlnea cu cineva. Când sosea undeva spunea: „Pace!” iar când pleca: „Rămâneți în pace!” Tot ce făcea era bine chibzuit. Chiar și cuțitul mare de bucătărie, care îi atârna la brâu, îl purta cu o mină recunoscătoare, de parcă ar fi vrut să spună: „Din păcate, mulți oameni nu posedă nici măcar un cuțit cu care să poată tăia”.

În ultima zi de ofrandă, Enok provocase senzație din cauza obolului mare pe care îl dăduse; pusese o bancnotă pe altar. Să fi câștigat chiar atâția bani în ultima vreme? De parcă o forță superioară și-ar fi adăugat obolul la șilingii săi. Enok nu avea datorii la prăvălia lui Mack; peștii atârnați pentru uscare erau încă neatinși; familia sa era bine îmbrăcată. În casa lui domnea disciplina. Fiul său era un model de blândețe și de bună purtare. Băiatul pescuise în regiunea insulelor Lofoten; ar fi avut deci dreptul să se întoarcă acasă cu un tatuaj pe braț reprezentând o ancoră; dar el nu făcuse așa ceva. Tatăl său îl învățase, din copilărie, să fie smerit și cu frica lui Dumnezeu. Este o adevărată binecuvântare să treci prin viață liniștit și cu capul plecat, era de părere Enok...

În timp ce pastorului îi treceau toate acestea prin minte, se făcuse dimineață. Zăpăcitul ăsta de Rolandsen îi stricase somnul; prin urmare, pastorul se sculă la ora șase și descoperi că soția sa se îmbrăcase în mare liniște și părăsise deja locuința.

Ea trecu în decursul dimineții pe la telegrafistul Rolandsen și îi spuse:

— Să nu mai cântați în timpul nopții în fața casei noastre.

— Recunosc că m-am purtat ca un bezmetic, replică el. Credeam că în camera aceea doarme Marie van Loos.

— Deci pentru ea ați cântat?

— Da. Un cântecel modest în zorii zilei.

— Acum este camera mea, spuse soția pastorului.

— Pe vremea predecesorului dumneavoastră, menajera dormea acolo.

Soția pastorului nu răspunse nimic. Dar ochii ei își pierduseră orice strălucire.

— Bine, bine, mulțumesc, spuse ea când plecă; ce-i drept, m-am bucurat să vă ascult; dar să nu mai faceți așa ceva.

— Vă promit solemn. Dacă aș fi bănuț... firește că nu aș îndrăzni niciodată...

Rolandsen părea că vrea să intre în pământ de rușine.

Când sosi acasă, soția pastorului spuse:

— Chiar că sunt obosită astăzi!

— Nici nu-i de mirare! replică pastorul. N-ai putut dormi din cauza scandalagiului ăsta.

— Ar fi mai bine să o concediem pe menajeră, spuse soția.

— Pe menajeră?

— Da. Este logodnica lui. Și cât timp va fi aici, nu vom avea parte de liniște în timpul nopții.

— Îi trimit astăzi o scrisoare.

— Ar fi mai simplu să plece menajera.

Pastorul se gândi că nu ar fi deloc mai simplu, căci vor avea cheltuieli inutile dacă vor trebui să caute altă menajeră. În plus, Marie van Loos era foarte vrednică; în lipsa ei, toate vor merge anapoda. El își amintea de prima perioadă a căsniciei lor, când soția făcea gospodăria; nu va uita niciodată acei ani.

— Și pe cine ai vrea să angajăm în locul ei? întrebă el.

Ea replică:

— Aș putea eu face treaba ei.

Dar pastorul începu să râdă sarcastic și spuse:

— Atât ne-ar mai lipsi!

Soția sa izbucni însă, supărată și jignită:

— Dar și acum a trebuit tot timpul să lucrez cot la cot cu ea în gospodărie. Nu cred că fără menajeră o să am mai mult de lucru.

Pastorul tăcu. N-avea niciun rost să continue discuția pe tema aceasta, zău că nu!

— Menajera trebuie să rămână aici, spuse el.

Soția lui era încălțată cu niște pantofi de țî se făcea milă văzându-i; înainte de a pleca, el spuse:

— În primul rând trebuie să facem acum rost de o pereche de pantofi noi pentru tine.

— Ah, da, e deja vară, replică ea.

9

ULTIMELE corăbii din golf erau gata de plecare; perioada de pescuit luase sfârșit. Dar marea era încă plină de scrumbii, mai ales de-a lungul coastei, din care cauză prețul peștelui scădea. Negustorul Mack cumpărase atâtea scrumbii câte reușise să găsească și nu auzise încă nimeni ca el să fi rămas dator cu achitarea lor; doar pe pescarii din ultima echipă îi rugase să aștepte până ce va telegrafia la Bergen să i se trimită bani. Iar oamenii începură imediat să colporteze: Aha, este la ananghie!

Dar negustorul Mack deținea aceeași putere ca înainte. Pe lângă celelalte afaceri ale sale, îi promisese soției pastorului o brutărie – ei bine, muncitorii sosiseră, se pusese fundamentul, lucrarea progresa. Soției pastorului îi făcea o reală plăcere să meargă pe acolo și să privească cum se înalță brutăria. În curând urma să înceapă construcția propriu-zisă și Mack avea nevoie de alți muncitori; aceștia fuseseră deja chemați telegrafic,

spuse el.

Dar acum se trezi și brutarul din gospodăria șefului de post. Ceea ce nu izbutise să facă scrisoarea pastorului, îi reuși lui Mack cu fundamentul brutăriei sale. Dacă oamenii vor pâine, să aibă pâine, spuse brutarul. Își dădeau însă cu toții seama că strădaniile bietului om erau zadarnice. Căci va fi strivit de Mack.

În camera sa, Rolandsen confecționa un afiș ciudat pe care își depuse și semnătura. Îl citi și reciti de câteva ori găsimd că era bine ticluit. Apoi îl vârî în buzunar, își luă pălăria și o apucă pe strada care ducea spre biroul lui Mack de la fabrică.

Rolandsen contase pe plecarea Mariei van Loos, dar ea nici nu se gândea să plece, deoarece soția pastorului nu o concediasse. Rolandsen se înșelase crezând că soția pastorului îi va face acest serviciu; acum el redeveni rezonabil și își spuse: Să rămânem cu picioarele pe pământ; nu am reușit să duc pe nimeni de nas.

Și iată că Rolandsen primise o scrisoare gravă și dojenitoare de la pastor. El nu încercă să ascundă acest fapt, ci îl povesti tuturor. Meritase această scrisoare, spunea el, și îi făcuse foarte bine; de la prima cuminecătură nu se mai ocupase de el niciun pastor. Da, da, el se simțea chiar obligat să susțină că pastorul ar trebui să mai scrie multe scrisori asemănătoare, redresând cu ele și pe alți oameni.

De fapt, nu avea nimeni impresia că Rolandsen ar fi deosebit de redresat, dimpotrivă, el era tot mai adâncit în gânduri, părând să se lupte cu o decizie dificilă. Să o fac sau să nu o fac? murmură el din când în când. Dar după ce fosta lui logodnică, Marie van Loos, îl pândise azi-dimineață, făcându-i iar zile fripte din cauza serenadei aceleia tâmpite din curtea parohială, el se despărțise de Marie cu cuvintele semnificative: *O fac!*

Rolandsen intră în biroul lui Mack și salută. Era treaz

de tot. Tatăl și fiul ședeau la cele două capete ale mesei și scriau. Bătrânul Mack îi oferi vizitatorului un scaun, dar Rolandsen nu se așează.

— Am vrut doar să vă comunic că *eu* sunt cel care a comis spargerea la dumneavoastră, spuse el.

Tatăl și fiul se holbară la el.

— Fapta nu-mi dă pace, continuă Rolandsen. Și nu ar fi corect să mai păstrez tăcerea; chiar și așa este destul de grav.

— Lasă-ne singuri! spuse bătrânul Mack.

Fredrik părăsi încăperea. Mack întrebă:

— Îți dai seama ce ai spus?

— Eu am comis furtul! strigă Rolandsen cu o voce care se preta nu numai la cântat.

Trecu un timp. Mack clipi din ochi și chibzui.

— Deci susții că dumneata ai fost hoțul?

— Da.

Mack chibzui iar. Mintea sa vicleană soluționase până acum numeroase dileme; era obișnuit să facă aprecieri rapide.

— Îți vei susține și mâine depozitia?

— Da. Nu vreau să-mi mai ascund fapta. Am primit o scrisoare de la pastor; de atunci sunt un alt om.

Oare Mack îl credea pe telegrafist? Sau se prefăcea doar că îl crede?

— Când ai comis furtul? întrebă el.

Rolandsen preciză în care noapte.

— Și cum ai procedat?

Rolandsen îi explică în mod amănunțit.

— În casa de bani mai erau și ceva hârtii lângă bani. Le-ai văzut?

— Da. Mai erau și ceva hârtii.

— Ai luat una din ele. Unde este?

— O hârtie? Nu, n-am luat-o.

— Era o poliță de asigurare pe viață.

— Ah, da, într-adevăr! îmi amintesc acum. Din păcate am ars-o.

— Așa deci, ai ars-o? N-a fost deloc înțelept din partea dumitale; am pierdut multă vreme ca să obțin una nouă.

Rolandsen spuse:

— Eram atât de agitat încât gândurile îmi erau răvășite. Vă rog să mă iertați pentru toate.

— Dar mai era acolo și o casetă cu mai multe mii de taleri; de ce nu ai luat-o pe aceea?

— Nu am observat-o.

Mack își formase deja o părere. Indiferent dacă telegrafistul comisese sau nu furtul, - pentru Mack tocmai el reprezenta cel mai bun spărgător pe care și l-ar fi putut imagina. Cu siguranță că el nu va trece sub tăcere această faptă, dimpotrivă, se părea că intenționează să bată toba peste tot. Ultimele echipe de pescari din golf vor prelua noutatea răspândind-o la negustorii de pe toată întinderea coastei. Mack era salvat.

— Nu am auzit până acum ca dumneata să mai fi băgat mâna pe undeva... vreau să spun: să fi comis fapte asemănătoare, spuse el.

— În niciun caz la pescari! replică Rolandsen. El nu obișnuia să scoată ouă din cuiburile mărunte. Prefera să atace banca.

Așa îi trebuia lui Mack! El nu putu decât să îngaime oftând:

— Dar tocmai pe *mine* să mă furi!

Rolandsen ripostă:

— Băusem înainte, ca să-mi fac curaj. Din păcate, fapta a fost comisă în stare de ebrietate.

Nu era chiar imposibil ca spovedania să fie sinceră. Bezmeticul ăsta de telegrafist ducea o viață desfrânată și nu câștiga mulți bani; iar coniacul din Rosengard costa și el ceva.

— Regret, dar trebuie să vă mai mărturisesc ceva, spuse Rolandsen. Nu vă pot restitui banii.

Mack afișă o mină plină de indiferență.

— Nu are nicio importanță, răspunse el. Mă supără doar că m-ai băgat în gura lumii, pe mine și familia mea.

— Intenționez să repar acest lucru.

— Dar cum?

— Voi scoate afișul pus de dumneavoastră pe gardul curții parohiale și-l înlocuiesc cu unul făcut de mine.

Iată încă o dovadă cât de nesăbuit era individul ăsta.

— Nu, nu pretind așa ceva, spuse Mack. Bietul de dumneata o să trebuiască și fără asta să suporti consecințele. Dar dă-mi și o declarație scrisă. Și Mack arătă cu capul spre scaunul pe care șezuse Fredrik.

În timp ce Rolandsen își scria declarația, Mack medita. Toată afacerea asta luase, în mod neașteptat, o întorsătură favorabilă. Este drept că îl va costa ceva, dar nu-i părea rău de bani; faima sa se va răspândi în toată regiunea.

Mack citi declarația și spuse:

— Da, îmi ajunge atât. Bineînțeles, nu intenționez să fac uz de ea.

— Aveți libertatea să procedați cum credeți de cuviință, replică Rolandsen.

— Nu voi povesti nimănui nici despre această discuție a noastră. Rămâne totul între noi doi.

— În schimb voi povesti eu, răspunse Rolandsen. Pastorul spune foarte clar în scrisoarea sa că trebuie să-ți mărturisești păcatele.

Mack descuie casa de bani și scoase câteva bancnote. Putea acum arăta cine era. Și nu știa nimeni că jos, în golf, o corabie cu pescari veniți din alte ținuturi aștepta să primească tocmai acești bani, fără de care nu voia să se întoarcă acasă.

Mack numără patru sute de taleri și spuse:

— Nu vreau să te jignesc, dar am obiceiul să mă țin de cuvânt. Acești patru sute de taleri îți aparțin.

Rolandsen se îndreptă spre ușă.

— Merit tot disprețul dumneavoastră! spuse el.

— Disprețul meu! exclamă Mack. Vreau să-ți spun ceva...

— Generozitatea dumneavoastră mă rușinează. Nu pretindeți să-mi primesc pedeapsa. Dimpotrivă, mă mai răsplătiți.

Dar Mack nu se putea lăuda cu o pierdere de doar două sute de taleri furați; recompensa acordată hoțului trebuia să fie de două ori mai mare, pentru ca toată afacerea să apară în adevărata ei splendoare. Mack spuse:

— Ești de acum un om nenorocit, Rolandsen, îți pierzi slujba. Pentru mine banii aceștia nu reprezintă o avere, dar dumitale îți pot fi de folos în prima perioadă. Te rog să nu uiți acest lucru.

— Nu, nu pot, spuse Rolandsen.

Mack luă atunci bancnotele și le vârî în buzunarul hainei lui Rolandsen.

— În cazul acesta, considerați-i, cel puțin, doar ca un împrumut, îl rugă Rolandsen.

Iar acest rege al negustorilor, cu un comportament atât de cavaleresc, acceptă, spunând:

— Bun! Ca un împrumut! Deși știa foarte bine că nu va mai revedea niciodată acești bani.

Rolandsen se chirci, de parcă ar fi cărat în spinare cea mai grea povară din viața sa. Îți făcea de-a dreptul rău să-l privești.

— Dar acum dă-ți silința să te întorci pe calea cea bună! spuse Mack încurajându-l. Nu înseamnă că pasul acesta greșit este ireversibil.

Rolandsen mulțumi, smerit, pentru toate și plecă.

— Sunt un hoț! spuse el când trecu pe lângă

muncitoarele de la fabrică, destăinuindu-le și lor că el comisese furtul.

Apoi se îndreptă spre casa parohială. Acolo scoase afișul pus de Mack și îl fixă pe al lui. Pe acesta scria că el, Rolandsen, era hoțul, și nimeni altcineva. Măine este duminică; o să treacă mulți enoriași pe lângă afiș.

10

ROLANDSEN dădea într-adevăr impresia că o apucase pe calea cea bună. După ce întreaga comunitate luase la cunoștință conținutul afișului, el se ținu la distanță, evitând orice contacte cu alți oameni. Părea un gest de reconciliere, care dovedea că telegrafistul ratat nu persista orbește în viciile sale. Realitatea era însă că Rolandsen nu mai avea timp să cutreiere, inactiv, străzile; el desfășura, în timpul nopții, o activitate febrilă în odaia sa. Avea acolo o mulțime de sticle, mai mari și mai mici, de medicamente, pline cu mostre pe care voia să le ambaleze în lădițe și să le trimită în toate părțile. Și aparatul de telegrafiat funcționa de dimineață până seara. Rolandsen voia să termine totul înainte de a fi dat afară din serviciu.

Rușinea lui Rolandsen deveni publică și în casa parohială și toată lumea o compătimea pe Marie van Loos pentru că avea un asemenea logodnic. Pastorul o chemă în biroul său și îi vorbi multă vreme, cu toată blândețea.

Marie van Loos nu trebuia să se mai cramponeze de telegrafist; să meargă de îndată la el și să rupă logodna.

Ea îl găsi pe Rolandsen abătut și necăjit; dar nu se lăsă impresionată.

— Frumoase lucruri mai faci! spuse ea.

— Speram să veniți, ca să-mi dați posibilitatea de a vă cere iertare.

— Iertare? Ce tot vorbești! Un lucru însă vreau să-ți spun, Ove; la început am fost ca lovită în moalele capului când am aflat totul. Și n-aș mai vrea să am de-a face cu tine cât trăiesc. În fond, eu nu sunt nici hoată, nici escroacă, am fost totdeauna un om cinstit. Și nu te-am avertizat tot timpul? Dar mi-ai nesocotit sfaturile. Oare se cuvine ca un bărbat logodit să meargă la alte muieri ca să se bage sub pielea lor? Iar după aceea furi banii oamenilor și trebuie să recunoști public acest lucru printr-un afiș pus pe gard! Îmi este atât de rușine, încât nici nu știu ce să mai fac, nu mă mai pot controla. Țineți gura, te cunosc prea bine, n-ai ce altceva să spui și te încăpățânezi în continuare să strigi ura! Dragostea mea pentru tine a fost sinceră, dar tu te-ai purtat ca un ticălos cu mine și mi-ai stricat viața cu furțișagul tău. Abține-te de la orice comentariu, ar fi inutil. Har Domnului, știe toată lumea cum m-ai ademenit și cum ai abuzat de mine. Pastorul m-a sfătuit să părăsesc neîntârziat comuna, deși el are mare nevoie de mine. Nu încerca acum să te eschivezi, Ove; căci ești un mare păcătos în fața lui Dumnezeu și a oamenilor și, spus pe șleau, ești o lepădătură. Iar dacă îți spun încă pe nume, asta nu înseamnă nimic; să nu-ți imaginezi cumva că aș vrea să ne împăcăm. Căci nu ne mai cunoaștem, și nu o să te mai tutuiesc pentru nimic în lume. Știu foarte bine că nimeni nu ar fi putut face pentru tine mai mult decât am făcut eu; dar tu ai fost atât de ușuratic față de mine, încât ai depășit orice măsură și ai abuzat tot timpul de mine. Din păcate, am avut și eu partea mea de vină, deoarece ți-am trecut totdeauna toate cu vederea și nu ți-am deschis ochii.

Rolandsen stătea în fața ei, ca un nenorocit, fără să se poată apăra. El nu o văzuse încă niciodată pe Marie atât de tulburată ca acum. Fapta lui o zdruncinase până în străfundul sufletului. Când tăcu, ea era epuizată.

— Mă voi cuminți, spuse el.

— Tu? Să te cumințești? ripostă ea râzând sarcastic. În afară de aceasta, nici n-ar mai folosi la nimic. Nu poți trece cu buretele peste fapta ta și, deoarece eu mă trag dintr-o familie onorabilă, nu vreau să mă murdăresc menținând legătura cu tine. Îți spun pe șleau. Poimăine plec cu pachebotul; dar nu vreau să cobori la debarcader ca să-ți iei rămas-bun de la mine; și pastorul este de aceeași părere. Îmi iau acum rămas-bun pentru totdeauna de la tine. Și îți mulțumesc pentru orele frumoase pe care le-am petrecut împreună; la cele urâte refuz să mă mai gândesc acum.

Ea se răsuci, hotărâtă, pe călcâie și plecă. Apoi mai spuse:

— Poți să urci în pădure, mai sus de debarcader și să-mi faci semn de acolo, dacă vrei neapărat. Îmi este indiferent.

— Dă-mi măcar mâna! spuse el.

— Nu! Știi mai bine ca mine ce-ai făcut cu mâna aceasta dreaptă.

Rolandsen coborî privirile.

— Dar nu vrei să ne scriem? Măcar câteva cuvinte...

— Pentru nimic în lume! Eu nu scriu. Ai cobit de atâtea ori, cum că vrei să rupem relația; și acum îți sunt iar bună? Locuiesc la Bergen, la tatăl meu, dacă scrii; dar eu nu te rog să o faci.

Urcând scările spre camera sa, Rolandsen avea senzația foarte clară că nu mai este logodit. Ciudat, se gândi el, n-a trecut decât o secundă de atunci.

Urmă o zi de lucru plină și cu spor; voia să împacheteze ultimele mostre, pentru ca să le expedieze cu pachebotul de poimăine; și apoi mai trebuia și să-și strângă lucrurile în vederea mutării; căci atotputernicul inspector de la Oficiul Telegrafic era pe drum.

Bineînțeles că Rolandsen urma să fie concediat fără

preaviz. Ce-i drept, în probleme de serviciu nu avea nimeni ce să-i reproșeze; iar negustorul Mack, care putea orice, îl va cruța cu siguranță; dar dreptatea trebuia să-și urmeze cursul.

Ogoarele erau înverzite, pădurea înfrunzită și nopțile blânde. Golful era părăsit, deoarece plecaseră toate echipele de pescari; chiar și cuterul lui Mack se îndrepta spre sud cu scrumbiile sale. Venise vara.

Vremea fiind atât de frumoasă, duminica veneau mulți credincioși la biserică; mișuna de oameni pe apă și pe uscat. Veniseră și pescari din Bergen și Haugesund; ei își ancoraseră iolele de stânci și își uscau peștele. Îi cunoștea toată lumea, fiindcă ei reveneau an de an. La biserică apăreau în straie de sărbătoare; purtau lanțuri de ceas, împletite din păr, peste cămășile de bumbac, iar unii aveau chiar inele de aur în urechi, dând o notă de pitoresc grupului de enoriași. Dar circula și zvonul despre un regretabil incendiu în pădure, într-o porțiune puțin mai îndepărtată de fiord, așa încât arșița verii nu avea doar efecte benefice.

Enok își luase slujba în primire, devenind sacristanul pastorului și îndeplinindu-și obligațiile cu multă seriozitate, temeinicie, și cu năframa în jurul urechilor. Tineretul își bătea joc de înfățișarea lui, care pe oamenii mai în vârstă îi scandaliza: în fond, ușa altarului era profanată de către o maimuță, se plângeau ei pastorului. Oare Enok nu-și putea înfunda vată în urechi? Dar Enok răspunse că nu se putea lipsi de năframă din cauza durerilor care îi sfredeau capul. Levion, sacristanul concediat, se mulțumea însă să râdă răutăcios de urmașul său, Enok, spunând că acesta transpira probabil din greu sub o asemenea năframă legată în jurul urechilor.

De când fusese concediat, pierde-vară ăsta de Levion nu făcea altceva decât să-l urmărească peste tot pe Enok

cu invidia sa. De câte ori ieșea noaptea la pescuit cambule, el se posta exact pe acea porțiune de mal care i-ar fi revenit, de drept, lui Enok. Și dacă avea nevoie de o vâslă nouă sau de un căuș, cu siguranță că lua lemnul necesar din pădurea de pini a lui Enok, de jos, de lângă mare. Nu-l scăpa din ochi pe Enok nici măcar pentru o clipă...

În curând se răspândi vestea că Marie van Loos stricase logodna și va renunța la slujba ei de la pastor, din cauza rușinii. Negustorului Mack i se făcu milă de telegrafistul părăsit de toți și se decise să încerce să refacă relația. El smulse cu mâna sa afișul de pe gard și declară că acesta fusese lipit acolo contra voinței lui. Apoi se duse la parohie. Mack își putea permite să fie mărinimos; aflase deja că modul în care îl tratase pe hoț făcuse o impresie colosală. Toată lumea îl saluta acum la fel de deferent ca înainte, ba i se arăta chiar mai mult respect ca niciodată. Oricum ar fi, exista totuși *un singur* Mack pe toată coasta!

Dar vizita lui în casa parohială se soldă fără niciun rezultat. Ce-i drept, Marie van Loos plânse de emoție, văzând că Mack vine personal la ea; dar nu o putea nimeni determina să se împace iar cu Rolandsen – pentru nimic în lume! Mack rămase cu impresia că pastorul era cel care o incita în dârzenia ei.

Menajera coborî la debarcader însoțită de pastor și de soția acestuia. Amândoi îi urară călătorie bună și rămaseră acolo până când ea se îmbarcă.

— Doamne Dumnezeule, cu siguranță că el este acum sus în pădure și regretă ce a făcut, spuse Marie van Loos, scoțându-și batista.

Barca se desprinsese de țărm și se îndepărtă în lovituri lungi de vâsle.

— Iată-l! strigă menajera ridicându-se pe jumătate, de parcă ar fi vrut s-o ia, prin apă, spre țărm. Apoi ea începu

să facă semne disperate cu mâna, uitându-se în sus, spre pădure. Dar barca dispăru după promontoriu.

Rolandsen se îndreptă spre casă, mergând prin pădure, așa cum obișnuia în ultima vreme; el ieșea în stradă abia după ce trecea de casa parohială. Da, expediase toate mostrele de clei; trebuia doar să aștepte rezultatul. Nu va mai dura mult. El era atât de bine dispus, încât trosni din degete.

Puțin mai încolo o zări pe Olga, fiica paracliserului, șezând pe un bolovan de la marginea drumului. Oare ce căuta aici? Rolandsen își spuse: Probabil vine de la negustor și așteaptă pe cineva. La scurt timp după aceea apăru și Elise Mack. Ia te uită, cele două deveniseră nedespărțite? Și Elise Mack se așeză, părând să aștepte. De fapt, le-am putea delecta puțin pe doamne afișând o mină spășită, îi trecu lui Rolandsen prin minte și el dispăru în pădure. Fetele auziră crengile uscate trosnind sub picioarele lui. Acum am putea ieși iar în stradă, se gândi el, căci nu este nevoie de prea multă delectare. Și părăsi pădurea.

Dar nu era chiar atât de ușor să dai ochii cu Elise Mack. Inima îi bătea puternic, îl luă cu fierbințeală și se opri în loc. Nici mai demult nu avusese trecere la ea; iar acum se mai adăugase și delictul ăsta al lui. Se retrase iar în pădure, mergând cu spatele. De-ar trece o dată de luminiiș.

Porțiunea cu crengi uscate se termină și urmă stufărișul. El sări repede peste tufișuri încercând să o ia la fugă. Deodată se opri. De ce dracu țopăia pe aici? Nu era el Ove Rolandsen? Marele Rolandsen? Reveni, încăpățânat, la porțiunea defrișată și călcă crengile uscate în picioare, ca să trosnească.

Când ajunse iar în stradă, văzu că doamnele erau tot acolo. Ele stăteau de vorbă, iar Elise scormonea pământul cu vârful umbrelei. Rolandsen se opri în loc.

Cei mai precauți oameni sunt totdeauna cei temerari. Dar sunt un pungaș, își spuse el; cum pot să fiu atât de impertinent încât să mă arăt? Oare ar fi cazul să salut, ca să le oblig pe doamne să încline din cap? Și el dispăru din nou în pădure. Ce nerod sentimental era încă! Nu avea destule alte griji? Câteva luni... și va fi un domn bogat. S-o ia dracu de dragoste! Și porni spre casă.

Aș paria că sunt tot acolo. El își întoarse capul și se uită înapoi. Venise și Fredrik; se îndreptau toți trei spre locul unde se afla Rolandsen. Acesta alergă înapoi, cu inima bătându-i până în gât. De nu l-ar fi zărit! Cei trei se opriră și Rolandsen îl auzi pe Fredrik spunând:

— Pst! Cred că aud ceva!

— Cred că nu e nimic, replică Elise.

Spune intenționat așa, se gândi Rolandsen, fiindcă m-a observat! Îl trecură fiori. Natural că el era un „nimic” – încă!

Dar așteptați câteva săptămâni! Și, în fond, ea ce mare lucru era? Fiica cunoscutului Mack din Rosengaard – atât și nimic mai mult! Odihniți-vă în pace!

Pe acoperișul Oficiului Telegrafic se înălța o tijă metalică de care era fixată o giruetă reprezentând un cocoș. Rolandsen se întoarse acasă, urcă pe acoperiș și îndoi în așa fel stinghia încât cocoșul să stea ridicat, de parcă ar fi cântat. Așa să rămână! Era dreptul cocoșilor să cânte!

11

URMARĂ zile de trândăvie pentru oameni; în nopțile de vară ei mai pescuiau uneori pe țărmul comunei, dar doar ca să le treacă timpul. Cerealele și cartofii se coceau, iar iarba unduia în adierea vântului; butoaiele erau pline cu scrumbii, vacile și caprele dădeau lapte din belșug, rămânând, totuși, grase. Mack și fiica sa, Elise,

plecaseră acasă, iar Fredrik era din nou stăpân absolut în prăvălie și fabrică. Dar el le administra destul de prost, fiind chinuit de nostalgia mării și lipsit de un interes deosebit pentru preocupările legate de viața de pe uscat. Căpitanul Henriksen de la linia de coastă îi promisese pe jumătate să-i facă rost de un post de cârmaci pe vaporul său; dar planul nu părea să se materializeze. Se ridica întrebarea dacă bătrânul Mack era în stare să-i cumpere fiului său un vas propriu. Ce-i drept, el sugera că da și vorbea adeseori despre asta, dar Fredrik își dădea seama că era imposibil. Fredrik știa foarte bine cum stăteau lucrurile. El nu avea aproape nimic din temperamentul unui marinar, fiind un tânăr echilibrat și chibzuit, care în viața de toate zilele nu făcea decât atât cât era absolut necesar. În această privință semăna cu mama sa, nefiind un Mack autentic. Dar, în fond, așa trebuia să fii, dacă voiai să treci cu succes prin lumea aceasta: să nu faci prea mult, mai degrabă mai puțin, – era suficient și atât. Căci uite ce pățise Rolandsen, acest nerod temerar care sărea mereu peste cal: a devenit un pungaș și, în cele din urmă, a fost dat afară din serviciu. Acum își purta peste tot conștiința încărcată, îmbrăcat în haine jerpelite și reușind cu greu să se aciueze într-o odăiță închiriată de la Börre, omul care călca foalele orgii din biserică. Aici ajunsese Ove Rolandsen! Börre va fi fost, în dreptul său, un om cumsecade, dar era sărăntocul sărăntocilor; în barca sa se găseau cele mai puține scrumbii. Și deoarece mai avea și o fiică gheboasă, pe Pernille, casa sa nu se bucura de mare vază. Niciun om de condiție mai bună nu locuia la el.

Se zicea că Rolandsen și-ar fi putut păstra slujba, dacă s-ar fi arătat mai spășit în fața inspectorului de la Oficiul Telegrafic. Dar, convins că va fi concediat, Rolandsen nici măcar nu-i dăduse inspectorului ocazia de a fi mărinimos. Iar mediatorul, adică bătrânul Mack, nu mai

era aici.

Doar pastorul era mulțumit de Rolandsen.

— Am auzit că nu mai bea atât, spunea el. Consider deci că nu este definitiv pierdut. A admis și el că scrisorile mele l-au determinat să-și recunoască fapta. Mai ai câteodată și satisfacții în activitatea ta.

Veniră și Sânzienele. Seara se aprinseră focurile pe toate culmile; pescarii tineri se adunară în jurul rugurilor și satul răsuna de sunetul armonicilor și viorilor. Pe cât posibil, focurile trebuiau să ardă mocnit, nu cu vâlvătaie mare; așa era frumos. De aceea, ele erau alimentate cu mușchi umed și ienupăr, după care fumul se înălța gros și parfumat, în văzduh.

Rolandsen era suficient de nesimțit ca să participe și el la această sărbătoare populară; se așezase pe o stâncă înaltă, cu chitara în brațe și cânta de răsuna toată valea. Când coborî la rugul aprins, văzură cu toții că el era beat crită și făcea pe grozavul. Nu se schimbase, deci, câtuși de puțin.

Apăru și Olga jos, în stradă. Nu intenționa, de fapt, să se oprească aici, era doar în trecere. Firește că ar fi putut să o ia și pe alt drum, dar Olga era atât de tânără, iar melodiile intonate la armonică o atrăgeau; nările ei vibrau, se simțea învăluită de o senzație de fericire, căci era îndrăgostită. Fusesse la prăvălie în cursul zilei, iar Fredrik Mack făcuse niște aluzii care, deși precaute, erau atât de transparente, încât ea trebuise să le înțeleagă. Cine știe, poate făcea și el, întocmai ca ea, o plimbare în această seară.

Ea o întâlnește pe soția pastorului. Își continuă drumul împreună, întreținându-se despre nimeni altcineva decât despre Fredrik Mack. El era stăpânul satului; chiar și inima soției pastorului bătea în taină pentru el; era atât de simpatic și cumpătat și ținea pasul cu vremea. În cele din urmă, soția pastorului observă că Olga mergea

rușinată alături de ea, așa că o întrebă:

— Ești atât de tăcută, fetițo, te-ai îndrăgostit cumva de tânărul Mack?

— Da, șopti Olga izbucnind în lacrimi.

Soția pastorului se opri în loc.

— Olga, Olga! Dar el... te place și el?

— Cred că da.

Ochii soției pastorului își pierdură iar strălucirea și se ațintiră în gol.

— Da, da, spuse ea zâmbind; Dumnezeu să te binecuvânteze! Fii atentă, să știi că din toată povestea asta iese ceva! Și ea îi arătă Olgăi și mai multă căldură.

Când cele două doamne sosiră la curtea parohială, îl găsiră pe pastor alergând agitat de colo-colo. Un incendiu în pădure! strigă el. Am văzut flăcările, de la fereastra mea! Și el aduse securi și topoare, chemă niște oameni și se urcă cu ei în barca sa de lângă debarcader. Ardea în pădurea lui Enok.

Levion, sacristanul concediat, ajunsese la locul incendiului înaintea pastorului și a oamenilor săi. Levion se întorcea de la pescuit cambule; se opri, ca de obicei, la marginea pădurii lui Enok și preparase un pește. Îndreptându-se spre casă, zărise o flăcăruie luminoasă înălțându-se din pădure și devenind tot mai mare. El dădu din cap, de parcă ar fi știut ce înseamnă această flăcăură. Văzând lângă debarcaderul pastorului o ceată de oameni agitați, își dădu seama că veneau deja ajutoare; el își întoarse imediat barca și porni înapoi, ca să ajungă primul la fața locului. Era frumos din partea lui Levion că dădea uitării supărarea veche și sărea în ajutorul dușmanului său.

Levion trase barca la țărm și urcă în pădure, de unde se auzea focul trosnind. Dar el nu se grăbea, uitându-se atent în jur la fiecare pas pe care îl făcea; imediat după aceea îl zări pe Enok, care venea alergând în mare

grabă. Levion fu cuprins de o stare de încordare puternică; se ascunse în spatele unei stânci stând la pândă. Enok se apropie și se îndreptă ținută spre un loc anumit, fără să se uite nici la stânga, nici la dreapta, ci doar înainte. Își observase oare dușmanul? Când Enok ajunsese în imediata lui apropiere, Levion scoase un strigăt. Enok tresări și se opri. Confuz, el zâmbi spunând:

— Arde, din păcate. O nenorocire!

Celălalt prinse curaj și replică:

— E un semn de la Dumnezeu!

Enok se încruntă:

— Dar ce cauți aici? Întrebă el.

Toată ura acumulată în Levion izbucni acum și el spuse:

— Ho-ho, o să îți se înfierbânte urechile sub năframă.

— Pleacă de aici! replică Enok. Probabil că tu ai pus focul.

Levion nu se urni din loc. Enok, însă, își pusese ochii exact pe porțiunea de stâncă pe care se postase Levion.

— Ferește! strigă Levion. Ți-ai pierdut deja o ureche, urmează acum cealaltă!

— Să pleci de aici, îți spun! ripostă Enok încercând să-l împingă la o parte.

Levion scrâșni din dinți, turbat de furie.

— Ai uitat probabil cum ai tras năvodul meu la țărm și cum ți-am rupt urechea?

Și așa ieși la iveală din ce cauză purta Enok năframă; el avea doar o ureche. Cei doi vecini se încăieraseră odată și aveau, amândoi, toate motivele să păstreze tăcerea asupra acestei întâmplări.

— Ești pe jumătate un ucigaș, spuse Enok.

Se auzi zgomotul făcut de barca pastorului care trăgea la țărm; din direcția cealaltă se apropia tot mai mult trosnetul focului. Enok se învârtea și se răsucea, încercând să-l împingă la o parte pe Levion; își scoase

cuțitul de bucătărie: în fond, de ce avea omul un obiect atât de grozav la el?

Levion își rostogoli ochii strigând:

— Încearcă numai să-mi arăți cuțitul - sosesc și alți oameni. Iată-i!

Enok băgă iar cuțitul în buzunar.

— Ce naiba cauți tocmai aici? Cară-te o dată! spuse el.

— Dar tu ce cauți aici?

— Nu te privește! Trebuie să întreprind ceva; am ascuns aici ceva... Și acum vine focul...

Dar Levion nu voia să se îndepărteze nici cu un centimetru. Apăru pastorul; îi va auzi cum se ceartă; dar ce-i mai păsa lui Levion de pastor?

Barca acostă și bărbatii urcară în grabă, înarmați cu securi și topoare; pastorul salută scurt și spuse:

— Focurile astea de Sânziene sunt o adevărată pacoste; scânteile zboară în toate direcțiile. Unde să începem, Enok?

Enok însă era ca scos din minți; pastorul îl apucă de braț, trăgându-l la o parte, astfel încât el trebui să-i dea drumul lui Levion.

— De unde bate vântul? întrebă pastorul. Hai, arată-ne unde să săpăm șanțul!

Dar Enok stătea ca pe spini, nevoind să-l scape din ochi pe Levion, și-i dădea pastorului răspunsuri anapoda.

— Nu te lăsa doborât de nenorocire! spuse pastorul. Liniștește-te! Trebuie să stingem focul! Și el îl prinse iar pe Enok de braț.

Câțiva curioși se îndreptară spre porțiunea incendiată și începură, din proprie inițiativă, să sape un șanț. Levion nu se urnise încă din loc și gâfâia; el împinse cu piciorul o placă de piatră de lângă stâncă. Sunt sigur că Enok nu a ascuns nimic, a vrut doar să mă ducă de nas, își zise el, privind cu atenție în jos. Când scormoni puțin pământul

de sub placă, ieși la iveală o năframă. Aceasta îi aparținea lui Enok, o purtase mai demult în jurul capului; Levion o ridică; era o legăturică. El o desfăcu. În ea erau bani, mulți bani, bancnote! Și între bancnote un document mare din hârtie albă. Levion fu cuprins de curiozitate. Bani furați! îi trecu prin minte. El desfăcu hârtia și începu să silabisească.

În clipa aceasta privirile lui Enok se opriră asupra sa; scoase un țipăt răgușit, se smulse de lângă pastor și se repezi la Levion, cu cuțitul în mână.

— Enok, Enok! strigă pastorul încercând să-l ajungă.

— *El* este hoțul! exclamă Levion.

Preotul își zise: Cred că incendiul i-a răvășit mințile lui Enok, de nu se mai poate stăpâni.

— Aruncă cuțitul! îi strigă el.

Levion repetă:

— Iată hoțul care l-a furat pe Mack!

— Ce înseamnă asta? întrebă pastorul perplex.

Enok se repezi la dușmanul său, ca să-i smulgă legăturica.

— Asta o predau pastorului! strigă Levion. Să vadă domnul pastor ce fel de sacristan are.

Enok se prăbuși lângă un copac. Fața sa era cenușie. Pastorul nu pricepea nicidecum ce este cu aceste bancnote, cu năframa și cu documentul.

— Le-am găsit aici, spuse Levion tremurând din toate mădularele. Le-a ascuns sub o placă de piatră. Pe hârtie stă numele lui Mack.

Pastorul începu să citească. Era tot mai descumpănit; el se uită la Enok și întrebă:

— Nu este polița de asigurare care i-a dispărut lui Mack?

— Ba da, și banii care i-au dispărut, spuse Levion.

Enok își reveni:

— Înseamnă că *tu* le-ai pus acolo, spuse el.

Trosnetul flăcărilor se apropia; dogoarea se întetea în jurul celor trei bărbați, dar ei nu se clintiră din loc.

— Nu știu nimic, repetă Enok. Probabil că Levion a vrut să-mi întindă o cursă.

— Sunt două sute de taleri, replică Levion; am dispus eu vreodată, în viața mea, de două sute de taleri? Dar năframa asta? Nu ție îți aparține? Nu tu ai purtat-o înfășurată în jurul urechilor?

— Da, într-adevăr, nu este năframa ta? Întrebă și pastorul.

Enok nu răspunse nimic.

Pastorul numără banii.

— Dar nu sunt două sute de taleri, constată el.

— A cheltuit deja din ei, replică Levion.

Enok rămăsese nemișcat, respirând greu. El repeta întruna:

— Nu știu nimic! Dar tu, Levion, o să mă ții minte!

Pastorul avea senzația că totul se învâртеște în jurul său. Dacă Enok era hoțul, însemna că telegrafistul Rolandsen se folosisese de scrisoarea sa doar pentru ca să joace o festă. Dar din ce cauză?

Căldura devenea insuportabilă. Cei trei bărbați coborâră la țărm, fiind ajunși din urmă de foc. Ei trebuiră să urce în barcă și să se îndepărteze de țărm.

— În orice caz, este polița de asigurare a lui Mack, spuse pastorul. Vom raporta totul. Vâslește înapoi, Levion!

Enok nu era bun de nimic. Stătea ghemuit, cu ochii ațintiți în gol.

— Da, raportăm, spuse el, sunt de acord.

Pastorul întrebă abătut:

— Chiar ești de acord? Apoi închise, fără să vrea, ochii, îngrozit de toată afacerea.

Hapsânul ăsta de Enok fusese prea prost. Păstrase o poliță de asigurare din care nu pricepea nimic! Aceasta

avea pe ea multe ștampile și se referea la o sumă mare de bani; el crezuse că va reuși, poate, să o preschimbe în bani, eventual mai târziu, în altă localitate. În orice caz, avusese impresia că ar fi mai bine să nu arunce hârtia.

Pastorul își întoarse capul și se uită înapoi, să vadă ce se întâmplă cu focul. În pădure activitatea era în toi, se doborau copaci; un șanț lat se căsca în întuneric. Veniseră și alți oameni.

— Focul se va stinge de la sine, spuse Levion.

— Crezi ca da?

— Se va stinge când va ajunge la mesteceni.

Și barca cu cei trei bărbați pătrunse adânc în golf, până ajunse la gospodăria șefului de post.

12

SEARA, când se întoarse acasă, pastorul era de plâns. Vedeau numai nelegiuiri în jurul lui. Era abătut, îndurerat și trist. Nu reușea nici măcar să-i cumpere soției sale pantofii de care avea atâta nevoie. Ofranda mare depusă de Enok pe altar trebuia restituită, erau bani furați. Iar pastorul va rămâne din nou cu mâinile goale.

El urcă imediat la soția sa. În ușă îl cuprinse disperarea și repulsia. Soția sa cosea. Podeaua era plină de obiecte de îmbrăcăminte; pe pat văzu o furculiță și un prosop de bucătărie rătăcite printre ziare și o împletitură. Unul dintre papucii de casă era pe masă; pe scrin se lăfăia o ramură de mesteacăn alături de alte ierburi și de o piatră.

Pastorul începu, din obișnuință, să ridice lucrurile de pe jos.

— Lasă, lasă! spuse ea. Aș fi așezat eu papucul după ce terminam de cusut.

— Cum poți lucra liniștită în asemenea dezordine!

Soția pastorului se simți jignită și nu răspunse nimic.

— Iar piatra asta ce caută aici? întrebă el.

— Nimic. Am găsit-o jos, pe țărm, în timpul refluxului; mi-a plăcut atât de mult.

El luă de pe măsuța de toaletă o legătură de verdeață ofilită și o puse între două pagini de ziar.

— Mai ai nevoie de asta? întrebă el oprindu-se în loc.

— Nu, s-a uscat deja. Este măcriș, voiam să fac o salată.

— Dar zace aici de mai mult de o săptămână, spuse el; a lăsat și pete pe furnir.

— Da, vezi? Mobilele cu furnir nu sunt practice; mai bine te lipsești de ele.

Pastorul începu să râdă răutăcios. Soția sa aruncă cât colo lucrul și se ridică.

Nu o lăsa nicio clipă în pace; era atât de neînțelegător încât, până la urmă, o s-o omoare cu toate fleacurile astea. Și între ei începu iarăși una dintre acele dispute stupide și sterile care se repetau mereu de patru ani încoace.

El venise smerit acasă, ca să o roage să mai aștepte puțin cu pantofii cei noi; dar ea îl împiedicase să-și realizeze intenția; îi plesnea fierea de ciudă. De când îi părăsise Marie van Loos, iar soția sa preluase frâiele gospodăriei, viața era tot mai aiurită în casa parohială.

— Și, fiindcă oricum veni vorba despre asta: N-ai putea încerca să faci puțină ordine în bucătărie? întrebă el.

— Ordine? Eu o țin în ordine! Ce? Lucrurile merg mai prost acum decât înainte?

— Ieri, pubela era plină cu mâncare.

— N-ar trebui să-ți bagi nasul în toate - lucrurile ar merge mult mai bine.

— Era plină cu terci cu smântână.

— E adevărat, fetele mâncaseră atât de neapetisant, încât mi-a fost greață să-l mai păstrez.

- Dar am văzut și orez cu lapte.
- S-a brânzit laptele la fiert. N-a fost vina mea.
- Iar alaltăieri am găsit în pubelă un ou fiert.

Soția pastorului ar fi putut justifica și prezența acestui ou. Dar preferă să tacă.

— Adevărul este că nu ne merge chiar atât de grozav, spuse pastorul; știi foarte bine că noi *cumpărăm* ouăle. Deunăzi ai hrănit cu clătite pisica.

— N-a fost decât un rest rămas de la masa de prânz. Dar știi ce? Te sfătuiesc să mergi la medic și să-l consulți în legătură cu proasta ta dispoziție. Ești atât de nedrept, încât ai devenit insuportabil.

— Și cum stai mereu cu pisica în brațe, ținându-i laptele sub bot! Și asta în prezența servitoarelor. În sinea lor își bat deja joc de tine.

— Fetele nu râd de mine; doar *tu* găsești veșnic ceva de criticat la mine.

În cele din urmă pastorul se retrase în biroul său. Iar soția sa își regăsi liniștea.

Dar până în dimineața următoare, la micul dejun, soția pastorului dăduse uitării orice suferință sau mâhnire. Supărarea ei se volatilizase și ea părea să fi depășit totul. Labilitatea ei plină de seninătate o ajuta să suporte toate în viață. Pastorul era emoționat. În fond, ar fi putut și el să-și țină gura cu fleacurile astea gospodărești; desigur că noua menajeră era deja pe drum.

— Din păcate nu putem cumpăra încă pantofii noi, spuse el.

— Nu, nu, răspunse ea.

— Trebuie să restitui ofranda dată de Enok; sunt bani furați.

— Ce?

— Da, imaginează-ți, *e/* a comis spargerea la Mack. Și-a mărturisit ieri fapta, în fața șefului de post. Și pastorul

îi povesti întreaga întâmplare.

— Înseamnă deci că nu Rolandsen a fost hoțul! spuse soția sa.

— Poznașul – poznașul ăsta! Un individ mizerabil! Dar, din păcate, trebuie să mai aștepți cu pantofii.

— Ah, nu face nimic.

Așa era ea întotdeauna, bună și gata să se sacrifice până în pânzele albe. Pastorul nu o auzise niciodată plângându-se de sărăcia lor.

— Ce bine ar fi dacă ai putea purta ghetetele mele, spuse el; era înduioșat până la lacrimi.

Soția lui începu să râdă din toată inima:

— Da, și tu pe ale mele, ha ha ha! Făcând o mișcare greșită, ea trânti farfuria pastorului pe jos și aceasta se făcu țandări; căzu și cotletul rece.

— O clipă, îți aduc imediat alta, spuse ea alergând la bucătărie.

Niciun cuvânt despre pagubă! își spuse pastorul; nici măcar un gest de regret din partea ei! Doar și o farfurie costă bani.

— Dar nu mai poți mânca cotletul de pe jos! strigă soția pastorului întorcându-se în cameră.

— Și ce o să facem cu el?

— Îl dăm pisicii.

— *Eu* încă nu-mi pot permite așa ceva, spuse el posomorându-se iar. Și probabil că ar fi ajuns din nou la ceartă, dacă soția sa nu ar fi tăcut. În orice caz, își pierduseră amândoi buna dispoziție...

În ziua următoare se răspândi alt zvon: Rolandsen dispăruse. Când auzise de descoperirea din pădure și de depoziția lui Enok, cică ar fi exclamat foarte înciudat: „Fir-ar a dracului! Este cu cel puțin o lună prea devreme!” Börre, omul care călca foalele orgii, îl auzise pronunțând aceste cuvinte. În seara aceleiași zile Rolandsen era de negăsit. Barca lui Börre dispăruse și ea

de lângă debarcaderul casei parohiale, împreună cu vâslele, uneltele de pescuit și tot ce ținea de ele.

Aflat la Rosengard, Mack fu imediat încunoștințat despre identitatea adevăratului hoț, dar, în mod ciudat, el nu se mai grăbi să intervină. Bătrânul Mack știa foarte bine de ce. Telegrafistul Rolandsen îl trăsese pe sfoară cu recompensa; iar lui Mack nu-i venea deloc la îndemână să o mai scoată o dată din buzunar. El era în asemenea măsură marele Mack, încât nu-și putea permite să fie meschin în această chestiune de onoare; dar pentru moment era cam strâmtorat. Întreprinderile sale numeroase necesitau cheltuieli mari, iar banii peșin nu mai curgeau la încasări. La agentul din Bergen avea depozitată o cantitate uriașă de scrumbii; dar prețurile coborâseră și el nu vindea nimic. Mack aștepta, plin de nerăbdare, luna lui cuptor; sezonul de pescuit înceta atunci și prețurile începeau să urce. În plus, Rusia se afla în stare de război; din cauza acestui fapt, agricultura va fi neglijată în țara aceasta mare, iar necesarul de scrumbii al populației va crește.

Timp de câteva săptămâni Mack nici nu se arătă la fabrică. Nu-i promisese soției pastorului o brutărie? Ce se alegea de ea? Se pusese fundamentul, se nivelase terenul: dar clădirea nu se înălța. Începură din nou să circule zvonuri în legătură cu Mack: poate că nu mai avea bani pentru brutărie. În urma acestor zvonuri brutarul din curtea șefului de post se apucă iar de băut. El se simțea în siguranță; o brutărie nu putea fi construită într-o săptămână, deci el avea timp să umble teleleu. Pastorul află de recidivă și stătu personal de vorbă cu brutarul; dar fără niciun succes, căci acesta devenise prea sigur de sine.

Pastorul, acest cal de corvoadă, avea mult de lucru; deși el nu se cruța deloc, rămânea mereu ceva nefăcut. Iar acum îl pierduse și pe Enok, cel mai zelos dintre

ajutoarele sale. Deja la câteva zile după înfrângerea lui Enok își făcu apariția Levion, având mare chef să-și reprimească vechea sa slujbă.

— Domnul pastor își dă acum probabil seama că nu există un sacristan mai bun ca mine.

— Ești suspectat de a fi dat foc pădurii.

— Asta a născocit-o pungașul și escrocul de Enok! exclamă Levion.

— Poate. Dar nici tu nu o să mai fii sacristan - în niciun caz!

— Și cine o să fie de data aceasta?

— Nimeni. Mă descurc singur.

Așa era pastorul; neînduplecat și dur, dar drept cu toată lumea. Căci el avea tocmai acum motive întemeiate să fie necruțător și cu sine însuși. Eternele nemulțumiri de acasă și numeroasele greutăți în îndeplinirea funcției sale aproape că îi subminaseră moralul, îndemnându-l să depună armele. Avea momente când gândurile sale o apucau pe cărări interzise. Ce-ar fi, de exemplu, să facă pace cu Levion, care ar putea să-și manifeste într-un fel oarecare recunoștința? Sau: Mack din Rosengaard se oferise să-i ajute material pe oamenii nevoiași, dar onorabili; ei bine, nu era el, pastorul, marele om sărac din parohie? Și nu i s-ar putea adresa lui Mack cerându-i un ajutor pentru o familie oropsită, iar apoi să păstreze pentru el subvenția primită? I-ar putea cumpăra, în fine, soției pantofii. Iar el, pastorul, ar avea și el nevoie de câte ceva, de exemplu, de niște cărți, lucrări filosofice, căci șicanele zilnice îl plafonasera, nu reușea să se mai instruiască. Iată, de pildă, cum Rolandsen, acest fanfaron, îi băgase bine în cap soției lui că *oamenii* sunt aceia care îl fac pe Dumnezeu să fie ceea ce este. Nu trebuia să fie totdeauna bine pregătit pentru a putea închide gura unor astfel de indivizi?

În sfârșit apăru și Mack. El sosi ca de obicei – măreț și distins; fiica sa, Elise, îl însoțea. El îi făcu de îndată pastorului o vizită de curtoazie; în plus, el voia și să se distanțeze de promisiunile făcute. Soția pastorului se interesă de brutărie. Mack își exprimă regretul că lucrările nu reușiseră să progreseze mai mult; întârzierea era motivată: brutăria nu putea fi terminată în anul acesta; zidurile trebuiau să se consolideze mai întâi. Soția pastorului își manifestă decepția; pastorul însă se bucură în sinea lui.

— Aceasta este opinia specialiștilor, spuse Mack; eu nu pot decât să mă supun. Există pericolul ca la dezghețul din primăvara următoare zidurile să se scufunde cu câțiva țoli. Și ce s-ar alege în cazul acesta de clădire?

— Desigur, spuse pastorul; ce s-ar alege de ea?

În rest, Mack nu era deloc abătut, cătuși de puțin. Zilele lui cuptor trecuseră, sezonul de pescuit scrumbii luase sfârșit, iar agentul său îl înștiințase, printr-o telegramă, că prețurile creșteau. Mack nu putea să nu comunice toate acestea și familiei pastorului. Ca un contraserviciu, pastorul îi divulgă locul unde se afla Rolandsen: pe o insulă mică din dreptul coastei, departe spre apus; trăia acolo ca un sălbatic. Un bărbat și o femeie veniseră la pastor și îi relataseră totul.

Mack trimise imediat o barcă după Rolandsen.

13

DEPOZIȚIA lui Enok îl luase pe Rolandsen prin surprindere. Leșise la iveală că nu el era hoțul și ar fi trebuit deci să-i restituie lui Mack cei patru sute de taleri; dar nu-i mai avea. De aceea, el luă barca lui Börre, cu toate uneltele de pescuit în ea și se avântă în larg. Voia să ajungă la insulele stâncoase, dar până acolo avea de

parcurs o milă și jumătate și trebuia să traverseze, parțial, marea deschisă. El vâsli toată noaptea, iar dimineața căută o insulă potrivită ca să acosteze. În jurul lui zburau tot felul de păsări acvaticе.

Rolandsen era înfometat și voia să ingereze mai întâi o cantitate respectabilă de ouă de pescăruși. Dar constată că din ouă ieșiseră deja puii. În consecință, ieși cu barca în larg ca să pescuiască, având mai mult noroc în această îndeletnicire. El trăia de la o zi la alta hrănindu-se cu pește, cânta, se plictisea și era suveranul insulei. Când ploua, se adăpostea sub o stâncă ieșită în afară. Noaptea dormea în iarba verde, sub razele unui soare care nu apunea deloc.

Trecură două săptămâni, trecură trei săptămâni și Rolandsen era tot mai jigărit din cauza hranei mizerabile; dar privirea sa deveni tot mai neînduplecată, în urma hotărârii de a nu se preda. Se temea doar că va da cineva peste el. Un bărbat și o femeie care căutau fulgi de păsări, încercaseră cu câteva nopți înainte să acosteze pe insulă; dar Rolandsen se opusese. Îi văzuse deja de departe îndreptându-se spre insula sa și avusese timp să se înfurie; el începu să facă semne atât de amenințătoare cu ancora bărcii lui Börre, încât cei doi se îndepărtară îngroziți. Rolandsen râse în sinea sa, arătând, cu fața sa suptă, ca dracul în persoană.

Într-o dimineață, păsările făcură mai multă gălăgie ca de obicei, trezindu-l pe Rolandsen foarte devreme, la o oră când de fapt era încă noapte. El zări o barcă venind spre insulă; era deja foarte aproape. Trăsătura regretabilă a lui Rolandsen era că nu se lăsa scos, cu una cu două, din liniștea sa. Așa încât barca se apropie netulburată, deși Rolandsen chiar că nu avea nevoie de ea în momentul de față. Dar în clipa când îl cuprinse furia, barca acostase deja; altfel, poate că ar mai fi putut încerca ceva, de exemplu să arunce cu pietre.

Doi dintre oamenii de la fabrica lui Mack, tată și fiu, coborâra la țarm.

— Bună ziua, spuse bătrânul.

— Nu sunt deloc încântat să te văd, replică Rolandsen. Am să-ți arăt îndată.

— Ce anume? Întrebă omul, uitându-se, mult mai puțin viteaz, spre fiul său.

— Te voi sugruma. Ce zici de asta?

— Venim din partea lui Mack.

— Bineînțeles că vii din partea lui Mack. Știu foarte bine ce vrea de la mine.

Acum interveni și băiatul, spunând:

— Iar Börre te roagă să-i înapoiezi barca și uneltele de pescuit.

Rolandsen exclamă cătrănit:

— Ăla? A înnebunit? Dar ce o să se aleagă de mine? Trăiesc aici pe o insulă pustie; de barcă am nevoie ca să păstrez legătura cu oamenii, iar de unelte ca să pescuiesc, dacă vreau să rămân în viață. Transmite-i salutări din partea mea și spune-i toate astea.

— Iar noul telegrafist îți trimite vorbă că au sosit telegrame importante, care te așteaptă.

Rolandsen făcu o săritură.

— Ce? Deja?

El se mai interesă de câteva amănunte, primi răspunsurile convenite și se arată dispus să se întoarcă acasă împreună cu cei doi, fără alte obiecții. Băiatul vâslea în barca lui Börre, iar Rolandsen se instalase în barca bătrânului.

La capătul din față al bărcii era un coș, care trezi în Rolandsen speranța că ar putea conține alimente. Era cât pe-aici să întrebe: Ai ceva de mâncare? când orgoliul îl făcu să se abțină; încercând să-și înăbușe foamea, el întrebă:

— Dar cum a aflat Börre că sunt aici?

— S-a răspândit zvonul. Au trecut pe aici, într-o noapte, un bărbat și o femeie; ei sunt foarte speriați.

— Da, dar ce căutau aici?... Imaginează-ți, am descoperit un nou loc bun de pescuit lângă insulă. Și chiar acum trebuie să plec!

— De fapt, cât timp voiai să mai rămâi aici?

— Asta nu te privește, ripostă Rolandsen scurt.

El se uită iar la coș; însă deoarece aproape că plesnea de înfumurare, se mulțumi să spună:

— Ce coș urât! Chiar că nu-i bun de nimic. Ce poți să pui în asemenea coș?

— Dacă aș avea tot ce a găzduit deja acest coș, adică slănina, carnea, untul și brânza, aș fi aprovizionat ani de zile de acum înainte, replică omul.

Rolandsen își drese glasul și scuipe în apă.

— Când au sosit telegramele? Întrebă el.

— Ah, deja de câțva timp.

Ajunse la mijlocul drumului; cele două bărci se alăturară, căci tatăl și fiul voiau să ia masa. Rolandsen se uită în altă parte. Bătrânul spuse:

— Dacă te mulțumești cu atât, am adus ceva de mâncare! Și el îi întinse coșul.

Rolandsen refuză, făcând un gest cu mâna, și spuse:

— Am mâncat cu o jumătate de oră înainte și sunt încă foarte plin. De necrezut, ce bine coaptă este pâinea aceasta! Nu, nu, mulțumesc; voiam doar să o văd și să o miros. Și Rolandsen continuă să flecărească uitându-se în toate direcțiile:

— De fapt, noi cei din nord ducem o viață îmbelșugată. Sunt convins că nu există nimeni care să nu aibă o șuncă în cămară – și apoi slănina aia multă! Dar, în fond, este un mod de viață animalic! Rolandsen continuă repede, cu stomacul ghiorăind de foame: Vrei să știi cât timp aș fi rămas pe insulă? Bineînțeles până la toamnă; aș fi privit stelele căzătoare. Sunt foarte amator

de evenimente mărețe; îmi face plăcere să văd cum explodează corpurile cerești.

— Astea sunt lucruri din care nu înțeleg o iotă.

— Foarte simplu. O stea o împinge, cu furie, pe cealaltă jos de pe firmament.

Cei doi mâncau și mâncau și nu mai terminau, până ce Rolandsen izbucni mânios:

— Dar mult mai înfulecați! Ca porcii!

— Am terminat, spuse bătrânul binevoitor.

Cele două bărci se despărțiră și bărbații puseră iar mâna pe vâsle. Rolandsen se întinse să tragă un pui de somn.

Ei sosiră acasă în cursul după-amiezei, iar Rolandsen se duse direct la Oficiul Telegrafic, ca să-și ia în primire telegramele. Veștile legate de invenția lui erau îmbucurătoare: o ofertă avantajoasă pentru brevet, venită din Hamburg și una și mai avantajoasă de la o altă întreprindere, transmisă prin Oficiul pentru Brevete. Rolandsen era un tip ciudat; el alergă în pădure unde rămase un timp îndelungat, înainte de a se gândi să-și procure ceva de mâncare. Agitația îl transformase într-un băiețuș, într-un copil cu mâinile împreunate.

14

ROLANDSEN se îndreptă spre biroul lui Mack. De data aceasta se simțea reabilitat, se simțea ca un leu. Familia Mack va căsca probabil ochii mari când își va face el apariția; poate că Elise îl va felicita; o asemenea manifestare de prietenie ar fi un adevărat balsam pentru inima sa.

Dar se înșela. O găsi pe Elise în fața fabricii, stând de vorbă cu fratele ei; ea abia că-l observă și răspunse foarte vag la salutul său, cei doi întreținându-se liniștiți mai departe. Rolandsen nu voia să-i deranjeze așa că

urcă la birou, fără să întrebe dacă Mack era acolo. Bătu la ușă. Aceasta era încuiată. El coborî iar și spuse:

— M-a chemat tatăl dumneavoastră. Unde îl găsesc?

Cei doi nu se grăbiră să-i răspundă, ducându-și mai întâi discuția la sfârșit; apoi Fredrik spuse:

— Tatăl meu este sus, la ecluză.

Ar fi putut să-mi spună de la început, se gândi Rolandsen, în loc să mă lase să urc degeaba până la birou.

— Ați putea să-l înștiințați printr-un curier?

Fredrik răspunse indiferent:

— Dacă tatăl meu s-a dus la ecluză, înseamnă că are probabil ceva treabă acolo.

Rolandsen le aruncă celor doi o privire mirată.

— Veniți mai târziu, adăugă Fredrik.

— Dacă vin a doua oară, o fac numai pentru a preciza că a treia oară nu voi mai veni.

Fredrik ridică din umeri.

— Iată-l pe tata, spuse Elise.

Bătrânul Mack se încruntă, afișă o mină posacă și intră în birou înaintea lui Rolandsen, fără să manifeste niciun gest de bunăvoință. El spuse:

— Data trecută ți-am oferit un scaun, astăzi însă nu.

— Nu, nu, se grăbi să confirme Rolandsen, care nu înțelegea încă de ce Mack era atât de iritat.

De fapt, bătrânul Mack nu intenționa să fie dur. Omul acesta, care păcătuisese față de el, era la discreția sa; avea oare el, Mack, nevoie să profite de această situație? El spuse:

— Știi, desigur, ce s-a întâmplat?

Rolandsen răspunse:

— Am fost plecat, aici s-au petrecut probabil multe lucruri pe care dumneavoastră le cunoașteți, eu, însă, nu.

— În acest caz, îți voi aduce eu la cunoștință, spuse

Mack, simțindu-se ca un mic zeu care ține în mână sa destinul unui om. Este adevărat că ai ars polița mea de asigurare? Întrebă el.

— Lucrurile stau așa, începui Rolandsen; în caz că m-ați întreba dacă...

— Iat-o, i-o reteză Mack arătând documentul. S-au găsit și banii. Toate erau înfășurate într-o năframă care nu-ți aparține dumitale.

Rolandsen nu ripostă nimic.

Mack continuă:

— Îi aparține lui Enok.

Rolandsen trebui să zâmbească auzind tonul acesta solemn și spuse în glumă:

— Te pomenești că Enok este hoțul.

Dar Mack nu savură deloc gluma; ea nu dovedea nici urmă de pocăință.

— M-ai dus de nas și m-ai escrocat de patru sute de taleri.

Cu telegramele sale prețioase în buzunar, Rolandsen nu voia încă să revină la un ton serios:

— Poate că ar trebui să analizăm mai îndeaproape situația, spuse el zâmbind.

Vocea lui Mack deveni tăioasă:

— Data trecută te-am iertat; de data aceasta nu o mai fac.

— Pot să vă înapoiez banii.

Dar acum Mack izbucni.

— Nu de bani îmi pasă. Ești un șarlatan, înțelegi?

— Îmi dați voie să vă explic ceva?

— Nu!

— Dar nu este corect, spuse Rolandsen zâmbind încă. În cazul acesta ce vreți de la mine?

— Să pun să te aresteze, replică Mack.

Fredrik intră în birou și se așeză la locul său. El auzise ultimele cuvinte și vedea că tatăl său este enervat, ceea

ce nu se întâmpla deseori.

Rolandsen spuse, pipăind cu mâna telegramele din buzunar:

— Dar nu vreți să primiți banii înapoi?

— Nu, răspunse bătrânul Mack; poți să-i predai la poliție.

Rolandsen se opri. Nu se mai simțea ca un leu; în fond, încălcase într-adevăr legea și putea fi arestat. Și deoarece Mack se uita la el întrebător, de parcă s-ar fi mirat că îl vede încă aici, Rolandsen declară:

— Aștept să fiu arestat.

Mack spuse uluit:

— Aici? Nu. Poți să te duci acasă, dar fii pregătit!

— Mulțumesc foarte mult Știți, trebuie să mai expediez câteva telegrame.

Cuvintele acestea îl îmblânzira pe Mack; în fond, el nu era un mâncător de oameni.

— Firește că ai la dispoziție ziua de astăzi și cea de mâine, ca să te pregătești, spuse el.

Rolandsen se înclină și plecă.

Elise era încă afară, așa că el trebui să treacă pe lângă ea. A pierdut partida, nu mai era nimic de făcut. Ea îl strigă încet. El se întoarse, uitându-se, tulburat și descumpănit, la ea.

— Voiam doar să vă spun că... situația nu este atât de gravă.

El nu înțelese la ce se referea și, în primul rând, nu reușea să priceapă cum de ea stătea încă de vorbă cu el.

— Am primit permisiunea de a merge acasă; trebuie să expediez câteva telegrame, spuse el.

Ea se apropie; respira greu; se uită în jur, părând nesigură.

— Firește că tata este foarte supărat pe dumneavoastră. Dar lucrurile se vor aranja.

Rolandsen se înfurie. Oare el personal nu avea niciun

drept?

— Tatăl dumneavoastră poate să procedeze așa cum dorește, preciză el.

Ah! Ea spuse respirând încă greu:

— Vă uitați la mine de parcă nici nu m-ați cunoaște.

Compasiune! Nimic altceva decât compasiune! El replică:

— Azi cunoști pe cineva, mâine nu-l mai cunoști – după cum vrea lumea.

Pauză.

În cele din urmă Elise spuse:

— Trebuie, totuși, să admiteți că fapta dumneavoastră... În orice caz, pentru dumneavoastră este cel mai rău.

— Oricât de rău ar fi, nu accept asemenea atacuri neașteptate; de la nimeni! Tatăl dumneavoastră n-are decât să mă aresteze.

Și el se îndepărtă fără să mai spună niciun cuvânt...

Rolandsen așteptă două zile, așteptă trei zile, dar nu veni nimeni la casa lui Börre ca să-l ridice. Încordarea lui atinsese un punct culminant. Își redactase telegramele cu gândul să le expedieze în clipa când va fi arestat; intenționa să-și vândă brevetul, dând curs ofertei celei mai avantajoase. Dar între timp nu stătea degeaba. El tergiversa, cu diferite pretexte, tratativele cu întreprinderile din străinătate, referindu-se ba la cumpărarea cascadei situate mai în amonte de fabrica lui Mack, ba la asigurarea dreptului de a folosi drumul pentru transport. Deocamdată avea libertatea de a rezolva toate aceste probleme după cum credea el de cuviință.

Mack nu era însă omul care să-i persecute pe semenii săi. Între timp, și afacerile sale începuseră să evolueze favorabil, iar Mack deborda de bunăvoință ori de câte ori îi surâdea norocul. Agentul său din Bergen îl înștiințase,

printr-o telegramă, că vânduse scrumbiile în Rusia. Dacă Mack avea nevoie de bani, putea dispune de ei. Deci Mack se redresase.

Când văzu că trece o săptămână și nu se întâmplă nimic, Rolandsen se duse iar la biroul lui Mack. Slăbise mult din cauza așteptării plină de încordare și a nesiguranței și voia să știe ce se hotărâse în privința lui.

— Aștept deja de o săptămână și încă tot nu m-ați arestat, spuse el.

— M-am răzgândit, tinere, declară Mack îngăduitor.

— V-aș ruga să luați o decizie acum, pe loc, bătrâne! exclamă Rolandsen impetuos. Aveți impresia că puteți amâna rezoluția la infinit, numai pentru ca să vă savurați propria mărinimie? Dar cunosc remediul. Mă voi autodenunța.

— M-aș fi așteptat astăzi la un alt limbaj din partea dumitale.

— Vă arăt acum la ce limbaj să vă așteptați, declara Rolandsen arogant, trântind telegramele pe biroul lui Mack. Din cauza feței supte nasul său părea și mai mare.

Mack își aruncă privirile pe telegrame.

— Ai devenit inventator! se miră el. Dar pe măsură ce citea, își mijeia ochii, pentru a vedea mai bine. Clei de pește? Întrebă el în cele din urmă. Apoi mai citi o dată telegramele, una după alta.

— Dar este foarte promițător ce scrie aici, spuse el apoi ridicându-și ochii spre Rolandsen. Ți s-a oferit într-adevăr suma aceasta mare pentru invenția unui clei de pește?

— Da.

— Felicitările mele! În acest caz n-ar trebui să fii atât de nepoliticos cu un om în vârstă.

— Bineînțeles că aveți dreptate. Dar încordarea îndelungată m-a marcat. Mai întâi vreți să mă arestați și iată-mă tot aici, în așteptare.

— Să-ți explic cum s-au petrecut lucrurile: am avut într-adevăr intenția, dar a intervenit cineva...

— Cine a intervenit?

— Știi doar cum e cu femeile. Am o fiică. Și ea s-a opus.

— Ciudat, spuse Rolandsen.

Mack se uită iar la telegrame.

— Dar e colosal. Ai putea să-mi explici în ce constă invenția dumitale?

Rolandsen îi explică.

— Înseamnă că suntem în oarecare măsură concurenți, observă bătrânul Mack.

— Nu numai „în oarecare măsură“. Din clipa în care transmit telegrafic răspunsul meu, intrăm cu adevărat în concurență.

— Așa? răspunse Mack rămânând pe gânduri. Ce vrei să spui? Vrei să începi producția?

— Da. În amonte de cascada dumneavoastră mai există una, una cu mult mai mare. Acolo nici nu este necesară o ecluză.

— Dar aceea îi aparține lui Levion.

— Am cumpărat-o de la el.

Mack se încruntă și chibzui.

— Să riscăm, prin urmare, concurența, decise el.

Rolandsen replică:

— Dar veți pierde bătălia.

Acest limbaj îl revoltă însă pe marele Mack; nu era obișnuit cu el și nici nu era dispus să tolereze așa ceva.

— Uiți iarăși că te am la mână, spuse el.

— N-aveți decât să mă denunțați. Vine și rândul meu, mai târziu.

— Ei și, ce mare lucru poți face?

— Să vă ruinez! ripostă Rolandsen.

Intră Fredrik. El își dădu imediat seama că între cei doi avusese loc un schimb de cuvinte și îl supăra faptul că

tatăl său nu îl pune o dată la punct pe telegrafistul ăsta concediat, dar mare de gură.

Rolandsen spuse cu voce tare:

— Vă fac o propunere: Exploatăm împreună invenția mea; restructurăm fabrica dumneavoastră și eu preiau conducerea ei. Oferta mea rămâne valabilă timp de douăzeci și patru de ore.

Și cu aceste cuvinte Rolandsen plecă, lăsând telegramele pe biroul lui Mack.

15

VENI toamna, prin pădure bătea vântul, marea luă o culoare gălbuie, iar pe cer apărură stelele. Dar Ove Rolandsen nu mai avea timp să urmărească stelele căzătoare, deși era mai mult ca oricând amator de evenimente mărețe. În fabrica lui Mack munceau, în ultima vreme, mulți zidari și tâmplari; unii dă râmau, alții zideau - totul după indicațiile lui Rolandsen, care conducea lucrările.

El depășise toate greutățile și se bucura de mare respect.

— În fond, am avut totdeauna o părere bună despre tipul ăsta, spuse bătrânul Mack.

— Eu nu, ripostă Elise cu mândrie. Își dă atâta importanță și se erijează în salvatorul nostru.

— Ei, nici chiar așa!

— Când salută, nici nu așteaptă să-i răspunzi. Trece mai departe.

— Se grăbește.

— Și cum s-a infiltrat în familia noastră! continuă Elise cu buzele palide. Oriunde am fi - apare și el. Dar dacă își închipuie cumva că o să aibă trecere la mine, se înșală cumplit.

Elise plecă la Rosengaard.

Și, totuși, activitatea mergea înainte. Păreau, cu toții, să se descurce și în absența ei. Căci din momentul în care Rolandsen se asociase cu Mack, el luase hotărârea să muncească serios și să nu-și piardă timpul cu reverii despre alte lucruri. Visezi în timpul verii, dar la un moment dat tragi linie. Este adevărat că unii visează o viață întreagă fără să se poată schimba. De exemplu, menajera Marie van Loos din Bergen. Rolandsen primise de la ea o scrisoare în care îi mărturisea că nu-l mai disprețuiește, deoarece el nu se murdărise comițând un furt, ci doar se ținuse de năzbâtii. Și că revine asupra hotărârii ei de a rupe logodna – dacă nu era deja prea târziu.

Elise Mack se întoarce în octombrie. Se zvonea că se logodise și că aștepta vizita logodnicului ei, Henrik Burnus Henriksen, căpitanul liniei de coastă. În sala mare din Rosengaard urma să aibă loc un bal pentru care se angajă o orchestră germană ce venea din orașele ținutului Finnmark și se afla în drum spre casă. Toată comunitatea fusese invitată să ia parte la bal. Rolandsen, la fel ca ceilalți; Olga, fiica paracliserului, urma să fie prezentată ca viitoare soție a lui Fredrik. Doar familia pastorului refuză invitația. Fusese numit noul pastor titular, care putea să pice din zi în zi. Iar locțiitorul său era mutat într-o altă localitate, și mai la nord, unde parohia era vacantă. Pastorul era dispus să înceapă să are și să semene în alt pământ; activitatea de aici nu fusese totdeauna încununată de succes. O victorie repurtase totuși: reușise să o determine pe sora lui Levion să-și amintească cine era cel care avea îndatorirea de a o lua de nevastă. Era vorba despre tâmplarul din localitate; acesta avea o casă și chiar și ceva economii la ciorap. Când pastorul îi cunună în fața altarului, fu cuprins de un sentiment de satisfacție. Dacă depuneai toate strădaniile și nu te lăsa abătut de la

calea cea dreaptă, izbuteai din când în când să îndrepti moravurile stricate.

Da, timpul trecea. Har Domnului! se gândea pastorul. Și în casa lui era ceva mai multă rânduială, venise o nouă menajeră, o femeie mai în vârstă, demnă de încredere, care era dispusă să meargă cu ei la noul loc de muncă. Pastorul fusese un om foarte combativ, dar nimeni nu-i purta sâmbetele din cauza aceasta; când se îmbarcă să plece, găsi la debarcader o mulțime de oameni veniți să-și ia rămas-bun. Nici Rolandsen nu scăpă această ocazie de a-și manifesta curtoazia; barca particulară a lui Mack îl aștepta, cu un echipaj de trei oameni; dar el nu voi să urce înainte de plecarea pastorului. În ciuda celor întâmplare, pastorul se văzu obligat să-i mulțumească pentru această politețe. Și întocmai cum, la sosire, sacristanul Levion o dusesse pe soția pastorului, în brațe, până la mal, tot el o duse acum la bordul bărcii. Și pe Levion păreau să-l aștepte zile mai bune, deoarece pastorul îi promisese că va face tot posibilul pentru ca el să-și reprimească slujba de sacristan.

În felul acesta, ordinea se instaura din nou peste tot.

— Dacă dumneavoastră nu v-ați îndrepta spre nord, iar eu spre sud, am putea călători împreună, spuse Rolandsen.

— Da, răspunse pastorul; dar să nu uităm, dragul meu Rolandsen, că indiferent dacă ne îndreptăm spre nord sau spre sud, în cele din urmă tot în același loc ne întâlnim cu toții! În felul acesta, pastorul rămânea pastor până în ultima clipă.

Așezată în dreptul pupei, soția sa purta aceiași pantofi deplorabili; ce-i drept, ei fuseseră peticiți, dar asta le dădea un aspect și mai jalnic. Soția pastorului nu era însă mâhnită din cauza acestui lucru; dimpotrivă, ochii îi străluceau, ea se bucura să ajungă într-o altă localitate și să vadă cum era pe acolo. Se gândea cu nostalgie doar

la o piatră mare pe care pastorul îi interzisese să o împacheteze, deși piatra era atât de frumoasă.

Apoi barca se desprinsese de mal. Își agitară cu toții pălăria, șapca, fluturată batistele și atât de pe uscat, cât și din barcă se strigă: Adio! Adio!

Și Rolandsen urcă în barcă. Trebuia să fie în seara aceasta la Rosengaard; acolo urma să se celebreze o dublă logodnă și el nu voia să scape nici această ocazie de a-și manifesta curtoazia. Deoarece barca lui Mack nu avea pavilion, el împrumută de la o barcă cu zece vâsle unul splendid, roșu cu alb, și îl fixă de barca sa înainte de a pleca.

El sosi spre seară. Se vedea că în Casa de Comerț va avea loc o festivitate; ferestrele ambelor etaje erau luminate, iar pavilioanele ambarcațiunilor din port erau înălțate, deși se lăsase deja întunericul. Rolandsen le spuse oamenilor săi:

— Coborâți la țărm și trimiteți-mi alți trei oameni în locul vostru; la miezul nopții vreau să mă întorc la fabrică.

Rolandsen fu întâmpinat de Fredrik care era foarte bine dispus; avea perspective serioase să obțină postul de cârmaci pe nava-cabotier, așa încât putea să se însoare și să-și facă o situație. Și bătrânul Mack era mulțumit și purta ordinul primit de la rege în timpul călătoriei acestuia prin Finnmark. Numai Elise și căpitanul Henriksen nu se vedeau nicăieri; dar probabil că se giugiuleau undeva, ei doi singuri.

Rolandsen bău câteva pahare, pentru a putea face față, cu calm și resemnare, la tot ceea ce urma să se întâmple. El se așeză lângă bătrânul Mack, vorbindu-i despre diferite lucruri legate de afaceri: De exemplu, colorantul pe care îl inventase; deocamdată nu părea să fie mare lucru de capul lui, dar cu timpul ar putea deveni produsul de bază; avea nevoie de mașini și de aparate

de distilat. Elise veni la ei, se uită drept în ochii lui Rolandsen, spuse cu voce tare: Bună seara! și dădu din cap. El se ridică și salută, dar ea se îndepărtă.

— Nu are timp în seara aceasta, spuse bătrânul Mack.

— Și apoi, trebuie să terminăm totul înainte de a începe sezonul de pescuit pe insulele Lofoten, continuă Rolandsen așezându-se iar. Se mira și el că reușea să rămână atât de liniștit! Îmi mențin și acum părerea că ar trebui să navlosim un vapor mic pe care l-ar putea conduce Fredrik.

— Poate că Fredrik va obține acum altă slujbă. Dar mai vorbim despre asta; avem timp și mâine.

— La miezul nopții plec înapoi.

— Ba nu! strigă Mack.

Rolandsen se ridică, spunând scurt:

— Ba da, la miezul nopții!

Atât de hotărât și de neînduplecat putea să fie.

— Dar contasem pe faptul că rămâi aici peste noapte. La o asemenea ocazie! Cred că pot afirma că este vorba despre o ocazie deosebită.

Ei cutreierară sala, se amestecară printre ceilalți, stând de vorbă cu unul și cu altul. Când Rolandsen îl întâlni pe căpitanul Henriksen, băură un pahar împreună, ca doi buni prieteni, deși nu se văzuseră niciodată până atunci. Căpitanul era un om amabil, dar cam gras.

Apoi începu să cânte orchestra. În trei dintre încăperi erau puse mesele pentru cină; Rolandsen se grăbi să-și caute un loc la o masă unde nu era niciun membru al familiei. Dând o raită, bătrânul Mack îl găsi acolo și îi spuse:

— Ah, aici erai? Da, da. De fapt, aș fi vrut...

— Mulțumesc. Dar auzim și de aici cuvântarea dumneavoastră, răspunse Rolandsen.

Mack scutură din cap:

— Nu, eu nu țin nicio cuvântare!

El se îndepărtă îngândurat; părea să fi intervenit ceva neprevăzut.

Ospățul continuă, cu mult vin și multă gălăgie. Când ajunseră la cafea, Rolandsen scrisese o telegramă. Era adresată lui Marie van Loos și îi făcea cunoscut că nu era deloc prea târziu: Vino cu prima ocazie. Al tău, Ove.

Era bine și așa; totul era bine, minunat. El duse personal telegrama la Oficiu, rămânând acolo până la expedierea ei. Apoi se întoarse. Atmosfera de la mese era mai animată, lumea își schimba locurile; Elise veni la el și îi dădu mâna scuzându-se că adineaori fusese atât de grăbită.

— Dacă ați ști ce frumoasă sunteți în seara aceasta! spuse el cu o politețe plină de superioritate.

— Într-adevăr?

— Am fost totdeauna de această părere. Doar fac parte dintre vechii dumneavoastră admiratori. Nu vă mai amintiți ce curte v-am făcut în anul trecut?

Ea părea să nu agreeze acest ton al lui; se îndepărtă. Dar la scurt timp după aceea el o întâlni din nou. Fredrik deschisese balul împreună cu logodnica lui; așa încât nu observă nimeni că cei doi stăteau de vorbă.

Elise spuse:

— Ah, da: trebuie să vă transmit salutări de la o bună cunoștință, de la Marie van Loos.

— Da?

— A auzit că mă mărit și vrea să se angajeze la noi ca menajeră. O cunoașteți mai bine ca mine. Este chiar așa de vrednică?

— Da, desigur, este foarte vrednică. Dar nu poate deveni menajera dumneavoastră.

— De ce?

— Fiindcă i-am telegrafiat în seara aceasta, oferindu-i alt post. Ea este logodnica mea.

Elise cea mândră tresări și căscă ochii mari:

— Credeam că ați rupt relația, spuse ea.
— Știți doar cum este: dragostea cea dintâi... Desigur, la un moment dat am rupt relația, dar...

— Deci așa? spuse ea încă o dată.

— Am impresia că nu ați fost niciodată atât de frumoasă ca în seara aceasta! Începu el iarăși, foarte politicos. Rochia asta, catifeaua roșie!

Rolandsen era mulțumit de sine însuși; cine ar fi putut surprinde, în spatele acestor cuvinte, cea mai mică agitație sufletească?

— De fapt, parcă nu erați chiar atât de îndrăgostit de ea, spuse Elise.

El observă că ea are ochii umezi și ezită; îl zăpăcea și vocea ei voalată; pe fața lui apăru deodată o cu totul altă expresie.

— Dar ce s-a întâmplat cu calmul dumneavoastră desăvârșit? Întrebă ea zâmbind.

— Mi-l răpiți dumneavoastră, murmură el.

Ea îi mângâie atunci mâna - o singură dată - și se îndepărtă. Elise străbătu grăbită încăperile, fără să vadă și să audă nimic, mergând tot înainte. Pe coridor îl găsi pe fratele ei care o strigă; ea întoarse spre el o față zâmbitoare, dar din ochi îi curgeau lacrimile; așa alergă sus, în camera ei.

Un sfert de oră mai târziu veni la ea tatăl ei. Ea îi înconjură gâtul cu brațele și spuse:

— Nu pot!

— Bine, bine! Dar trebuie să vii iar jos și să dansezi; toată lumea întreabă de tine. Și ce i-ai spus lui Rolandsen? Este atât de schimbat! Ai fost iar nepoliticoasă cu el?

— Ba nu, sigur nu. N-am fost nepoliticoasă.

— Dacă da, trebuie să-i ceri scuze cât mai repede. La ora douăsprezece el pleacă.

— La douăsprezece? Elise se aranjă în grabă și spuse:

— Vin îndărăt.

Ea coborî, îl căută pe căpitanul Henriksen și îi spuse:

— Nu pot!

El nu răspunse nimic.

— Poate că o să regret, dar îmi este imposibil.

— Da, da, îngăimă el doar.

Ea nu reuși să-i dea altă explicație, și deoarece și căpitanul păstra tăcerea, totul se termină cu aceste puține cuvinte.

Elise se duse la Oficiu și îi telegrafie lui Marie van Loos că nu trebuie să accepte propunerea lui Ove Rolandsen, deoarece nici de data aceasta ea nu era serioasă. Urmează scrisoare. Elise Mack.

Apoi se întoarse acasă și dansă și ea.

— Plecați într-adevăr înapoi la ora douăsprezece? îl întreabă ea pe Rolandsen.

— Da.

— Vin și eu la fabrică. Am ceva de rezolvat acolo.

Și îi mângâie iar mâna.

CER DE TOAMNĂ ÎNSTELAT

(1906)

IERI marea lucea ca oglinda; și chiar și astăzi lucește ca oglinda. *Indian Summer*⁶¹ și o adiere călduță învăluie insula – ah, ce cald și frumos este! – dar nu bate soarele.

Au trecut ani mulți de când nu m-am mai simțit înconjurat de atâta pace, poate douăzeci sau treizeci de ani, sau poate că totul s-a petrecut într-o altă viață. Și, totuși, trebuie să fi simțit deja, cândva, această pace, din moment ce mă învârtesc pe aici fredonând încântat și dând atenție fiecărei pietre și fiecărui fir de iarbă, care, la rândul lor, par și ele să-mi dea atenție: Ne cunoaștem de mult.

Când pășesc pe cărarea năpădită de buruieni, care duce în pădure, inima îmi vibrează de o bucurie ireală. Îmi amintesc de un loc de pe coasta răsăriteană a Mării Caspice, unde m-am aflat odată. Și acolo era ca și aici, iar marea era liniștită și masivă și cenușie ca oțelul, întocmai ca acum. Am intrat în pădure, emoționat până la lacrimi, transportat de bucurie și murmurând mereu: Doamne Dumnezeule, ce bine că am ajuns să fiu iar aici!

De parcă aș mai fi fost vreodată pe acele meleaguri.

Dar cine știe dacă nu am trecut totuși cândva pe acolo, venind din altă eră și din altă țară, în care pădurea și cărările arătau la fel. S-ar putea ca eu să fi fost o floare din pădure sau un gândac care ședea pe un salcâm simțindu-se ca acasă.

Iar acum am ajuns aici. Poate că am parcurs, metamorfozat în pasăre, acest drum lung. Sau am fost sâmburele unui fruct oarecare, trimis de un neguțător persan...

Iată, am evadat din gălăgia și forfota orașului, abandonând ziarele și oamenii. Am fugit de toate, doar fiindcă am simțit chemarea ținuturilor și a singurătății din

⁶¹ Vara târzie (engl.).

care mă trag. Vei vedea că totul va merge bine! mă gândesc, făcându-mi mari speranțe. Ah, m-am mai refugiat o dată, dar am revenit apoi în oraș. Și am fugit iar.

Acum, însă, am intenția fermă de a-mi găsi cu orice preț pacea și liniștea. Deocamdată am închiriat o cameră într-o colibă, iar gazda mea este bătrâna Gunhild. Scorușii împânzesc pădurea de conifere cu boabele lor de culoarea coralilor; fructele lor cad deja, în ciorchini grei, la pământ, cu un zgomot surd. Ei se recoltează singuri și se seamănă singuri – o abundență inimaginabilă este risipită în fiecare an; număr peste trei sute de ciorchini pe un singur pom. Iar pe povârnișurile din jur văd încă flori încăpățânate, care nu vor nicidecum să moară, deși, de fapt, timpul lor a trecut deja.

Dar și timpul bătrânei Gunhild a trecut și totuși ea nu moare, ci se comportă de parcă nu i-ar păsa de moarte! Când pescarii lucrează jos, pe țărm, gudronând vârșele sau vopsind bărcile, bătrâna Gunhild vine la ei cu ochii stinși, dar cu cel mai viclean instinct negustoresc:

— Cât costă astăzi scrumbiile? întreabă ea.

— Tot atât cât ieri, i se răspunde.

— Atunci, păstrați-le!

Gunhild se îndreaptă spre casă.

Dar pescarii știu prea bine că Gunhild nu este una din acelea care se prefac doar că vor să meargă acasă; ea s-a întors de multe ori în coliba ei fără să se mai uite înapoi.

— Halo, strigă ei, jumătate de duzină de scrumbii înseamnă astăzi șapte bucăți... pentru un client vechi.

Iar Gunhild cumpără peștele...

Pe frânghiile de rufe atârnă fuste roșii și cămăși albastre și lenjerie foarte groasă; toate acestea au fost toarse și țesute de către bătrânele aflate încă în viață pe insulă. Dar la uscat atârnă și cămășile fine, fără mâneci,

în care îngheți de frig, precum și jachetele de lână violet pe care le poți întinde ca pe o sfoară. De unde provin aceste monstruozi? Ei, astea le-au cumpărat ficele, tinerele fete de astăzi, din banii câștigați la oraș. Dacă le speli cu grijă și la intervale mari, ele țin în cel mai bun caz o lună. Și te simți minunat de despuat în ele după ce găurile se înmulțesc.

În schimb, cu încălțăminte bătrânei Gunhild nu-i de glumit. Din când în când, ea roagă pe câte un pescar de aceeași vârstă și concepție ca ea, să-i ungă cu o unsoare grasă căputele și tălpile; și orice apă își pierde puterea în fața acestei grăsimi. Am văzut jos, pe țărm, cum se prepară această unsoare: în componența ei intră seu și gudron și rășină.

Ieri, când mă plimbam pe plaja rămasă descoperită după reflux, am dat peste o bucătică minusculă de sticlă de oglindă. Nu înțeleg cum de a ajuns aici; dar arată ca o eroare sau ca o minciună. Este greu de crezut că a fost adusă de către un pescar care a pus-o jos și a plecat apoi mai departe! Am lăsat-o acolo unde am găsit-o; era groasă și obișnuită și simplă, poate că provenea de la geamul unui tramvai. Au existat vremuri când sticla era o raritate, de culoare verzuie – binecuvântate fie timpurile vechi, când mai existau și rarități.

Din hornurile colibelor pescărești, așezate la extremitatea sudică a insulei, se înalță acum fum. S-a lăsat seara, se prepară terciul. Și după ce cinează, oamenii onești se culcă, pentru a se putea scula la revărsatul zorilor. Doar tinerii lipsiți de minte se furișează de la o colibă la alta, și trag de timp fără să-și cunoască interesele.

2

AZI-DIMINEAȚĂ a acostat un bărbat care a venit să

zugrăvească casa. Deoarece bătrâna Gunhild este foarte bătrână și chinuită de podagră, ea îl roagă să-i crape mai întâi, câteva zile, lemne pentru foc. Mă oferisem de multe ori să-i fac surcele, dar ea spunea că hainele mele sunt prea bune, nevrând în ruptul capului să-mi dea securea.

Zugravul necunoscut este un om mărunț, îndesat, cu păr roșu și fără barbă; în timp ce lucrează, mă uit la el, pe furiș, prin fereastră, ca să văd cum procedează. Descoperind că el vorbește singur, mă strecor afară și trag cu urechea la monologul său. Cât timp crapă lemne rămâne liniștit; dar dacă se lovește în glezne, se supără și spune: Drace! Fir-ar a dracului!, după care se uită deodată în jur și începe să fredoneze, pentru a masca cele spuse.

Totuși, îl recunosc pe zugrav. Dar, să mă ia dracu, nu este un zugrav, este Grindhusen, unul dintre camarazii de la șantierul pentru construcții de drumuri din Skreia.

Mă îndrept spre el, îi spun cine sunt și stau de vorbă cu el.

Au trecut mulți ani de când eram amândoi, Grindhusen și cu mine, muncitori la șantier; era în prima noastră tinerețe; străbăteam drumurile într-o încălțăminte jalnică și, atunci când aveam bani, devoram tot ce găseam! Dacă ne mai rămânea ceva în plus, mergeam toată noaptea de sâmbătă la dans cu fetele; ne însoțea o grămadă de muncitori de la construcțiile de drumuri, iar gazda vindea cafele, îmbogățindu-se. După care munceam iar o săptămână întreagă, cu plăcere și pasiune, gândindu-ne la sâmbăta care urma. Grindhusen, cu părul lui roșu, era un mare vânător de fuste.

Își mai amintea de Skreia?

El se uită la mine, mă măsoară și rămâne rezervat; durează câțva timp până este dispus să rememoreze împreună cu mine aventurile noastre.

Ba da, își aducea aminte de Skreia.

— Și mai știi: Anders Fila și spirala? Și îți amintești de Petra?

— Care din ele?

— Petra, care era drăguța ta.

— Da, de ea îmi amintesc foarte bine. În cele din urmă am rămas cu ea.

Grindhuseen începe iar să crape lemne.

— Așa, deci ai rămas cu ea.

— Da, desigur. Așa a fost să fie. Dar, ce-am vrut să spun: te-ai ajuns, nu glumă, după câte văd.

— Cum așa? Ah, hainele? N-ai și tu haine de sărbătoare?

— Cât te-au costat?

— Nu mai știu, dar nu mult, n-aș mai putea spune exact cât.

Grindhuseen mă privește uimit și începe să râdă:

— Nu mai știi cât te-au costat hainele?

Apoi el redevine serios, clatină din cap și spune:

— Nu, nu mai știi. Așa se întâmplă când omul are mulți bani.

Bătrâna Gunhild iese afară și, văzând că pierdem timpul stând la taclale lângă butuc, îi poruncește lui Grindhuseen să înceapă cu zugrăvitul.

— Ah, da, acum ești zugrav, spun eu.

Grindhuseen nu răspunde și îmi dau seama că am făcut, în prezența altora, o observație nepotrivită.

3

TIMP de câteva ore, el chituește crăpăturile, apoi zugrăvește și în curând fațada dinspre mare a casei este tencuită și vopsită în roșu. În pauza de prânz merg la Grindhuseen cu o gură de rachiu, ne tolănim în poiană, fumăm și povestim.

— Zugrav? Ei, nu chiar zugrav, spune el. Când mă întreabă cineva dacă știu să zugrăvesc zidul unei case, spun că știu. Și când mă întreabă dacă mă pricep să fac una sau alta, eu spun că da. Dar bun rachiu mai ai!

Soția sa locuia, cu doi dintre copii, la distanță de o milă; el mergea în fiecare sâmbătă acasă, la ei; două fiice erau deja mari, una se căsătorise, iar Grindhusen era bunic. După ce va fi dat două straturi de vopsea pe casa Gunhildei, va pleca la gospodăria pastorului, ca să sape o fântână; găsea mereu de lucru în comune, când aici, când acolo. Iar după ce se lăsa frigul și venea iarna, mergea sau în pădure, să taie copaci, sau lenevea câțva timp acasă, până când găsea iar ceva de lucru. Familia lui nu mai era așa de mare și se va găsi o soluție – atât pentru ziua de mâine, cât și pentru cea de astăzi.

— Dacă aș avea posibilitatea mi-aș cumpăra unelte de zidărie, spune Grindhusen.

— Ești și zidar?

— Ei, nu chiar zidar. Dar după ce se sapă fântâna, ea trebuie căptușită, e de la sine înțeles...

Îmi fac, ca de obicei, plimbarea pe insulă, gândindu-mă la una și la alta. Pace, pace, o pace dumnezeiască mă întâmpină, cu tăcerea ei, din fiecare copac al pădurii. Aproape că nu mai există păsărele, doar câteva ciori zboară, în liniște, dintr-un loc într-altul, lăsându-se jos. Iar ciorchinii de scoruș cad, greoi, la pământ, afundându-se în mușchi.

Poate că Grindhusen are dreptate. Se găsește pentru toate o soluție – mâine ca și astăzi. N-am mai citit de două săptămâni niciun ziar și cu toate acestea trăiesc; trăiesc, fac progrese mari în ceea ce privește liniștea mea interioară, cânt, îmi întind mădulele, stau seara cu capul gol, contemplând cerul înstelat.

Am petrecut ultimii optsprezece ani mai mult la cafenea, înapoind chelnerului câte o furculiță care nu era

bine spălată; aici, la Gunhild, nu înapoiez nicio furculiță! Ai observat – îmi spun – cum și-a aprins Grindhusen pipa, folosindu-și chibritul până la capăt, fără a-și arde degetele butucănoase? Am văzut o muscă plimbându-se pe mâna sa; el i-a dat pace, poate că nici n-a simțit-o. Așa trebuie să se comporte omul cu muștele...

Seara, Grindhusen se urcă în barcă și pleacă. Eu mă plimb agale pe plajă, cânt puțin, arunc pietre în mare și scot din apă lemne plutitoare. Stelele și luna sunt pe cer. Grindhusen se întoarce, după câteva ore, cu toate uneltele de zidărit în barcă. Le-o fi furat de undeva, îmi trece prin minte. Ia fiecare din noi o parte din ele pe umăr și le ascundem în pădure.

Apoi se face noapte și ne despărțim.

În după-amiaza următoare, casa este gata zugrăvită; dar pentru a umple întreaga zi de lucru, Grindhusen acceptă să mai crape niște lemne până la ora șase. Eu mă urc în barca Gunhildei și vâslesc în larg, la pescuit, ca să nu fiu prezent la plecarea lui. Nu prind niciun pește, în schimb mă umple frigul și mă uit de mai multe ori la ceas! Probabil că a plecat deja, îmi spun, și către ora șapte mă întorc acasă. Grindhusen este pe țarm, de unde îmi strigă adio.

Mă străbate un fior cald, de parcă aș fi auzit o chemare din tinerețea mea, din Skreia; de la distanță de o generație.

Mă îndrept cu barca spre el și îl întreb:

— Poți săpa singur fântâna?

— Nu, trebuie să-mi iau un ajutor.

— Ia-mă pe mine! spun eu. Așteaptă-mă; trebuie doar să mă înapoiez ca să-mi achit datoriile.

Când ajung la jumătatea drumului, Grindhusen îmi strigă:

— Nu – mă prinde noaptea. Și cred că tu nici nu vorbești serios.

— Așteaptă câteva minute. Mă întorc îndată.

Iar Grindhusen se așază pe plajă. Își amintește probabil că am la mine o sticlută cu un rachiu deosebit de bun.

4

AM SOSIT la curtea parohială într-o sâmbătă. După multe ezitări, Grindhusen mă luase totuși cu el, ca ajutor; eu cumpărasem provizii și haine de lucru, fiind gata de orice, îmbrăcat în bluză și cu cizme cu carâmbi în picioare. Eram independent, nu mă cunoștea nimeni, și mă străduiam să fac pași mari, apăsați – fața și mâinile mele aveau, oricum, dintotdeauna un aspect proletar. Urma să locuim la curtea parohială; mâncarea ne-o puteam găti în odaia în care se prepara berea.

Apoi am început să săpăm.

Eu îmi vedeam de treabă, iar Grindhusen era mulțumit de mine.

— Ești încă flăcău bun de lucru, spuse el.

După câțva timp veni la noi pastorul și noi îl salutarăm. Era un om mai în vârstă, blând, cu o vorbă cumpătată; în jurul ochilor avea un evantai de riduri mărunte, provocate parcă de mii de zâmbete pline de bunătate. El se scuză: găinile erau foarte neastâmpărate și intrau în fiecare an în grădină; n-am putea repara mai întâi zidul grădinii?

Grindhusen răspunse:

— Firește, putem pune totul la punct.

Ne-am ridicat și am reparat zidul căzut al grădinii; în timp ce făceam aceasta, o duduie tânără veni să se uite la noi cum lucrăm. Am salutat iar și tânăra mi s-a părut minunată.

Veni la noi și un adolescent, care ne privi cum lucram, punând tot felul de întrebări. Probabil că cei doi erau

frate și soră. În prezența lor munca noastră progresa foarte ușor.

Apoi se făcu seară. Grindhusen se întoarse la el acasă, iar eu rămăsei aici.

Am petrecut noaptea în fânul din șură.

A doua zi era duminică. N-am îndrăznit să-mi îmbrac straiile de oraș, deoarece ar fi putut părea prea elegante; prin urmare mi-am curățit bine hainele de ieri, făcându-mi de lucru prin curte în dimineața blândă de duminică. Am stat de vorbă cu argații și am glumit, ca și ei, cu câteva dintre fete; când au început să bată clopotele bisericii, am cerut și eu o carte cu cântece bisericești. Fiul pastorului mi-a adus una. Am împrumutat jacheta celui mai solid dintre argați; ea era puțin strâmtă, dar dacă îmi scoteam bluza și vesta, mi se potrivea. Apoi m-am îndreptat spre biserică.

Linıştea sufletească dobândită în timpul șederii mele pe insulă se dovedi a fi insuficientă; la auzul orgii, îmi pierdui echilibrul interior și aproape că mă podidi plânsul. Ține-ți firea, ești doar neurastenic! mi-am spus. Mă așezasem mai la o parte, ascunzându-mi, pe cât posibil, emoția. M-am bucurat când slujba se termină.

După ce mi-am preparat carnea și am prânzit, am fost poftit în bucătărie, la cafea. În timp ce eram acolo, intra duduia cea tânără, de ieri; m-am ridicat și am salutat-o, iar ea răspunse. Era atât de drăgălașă în tinerețea ei, și avea mâini frumoase. Când m-am sculat să plec, am uitat de mine și m-am pomenit spunând:

— Mii de mulțumiri pentru amabilitatea dumneavoastră, frumoasă domnișoară!

Ea mă privi uimită, încruntă din sprâncene și roși. Apoi se răsuci pe călcâie și părăsi bucătăria. Era atât de tânără.

Frumoasă treabă făcusem!

M-am dus, prost dispus, în pădure, ascunzându-mă

acolo. De ce nu îmi ținusem gura, nerod impertinent ce eram! Flecar banal!

Clădirile curții parohiale se aflau pe un versant ușor, de pe înălțimile căruia se întindea, până departe, un platou acoperit de păduri și terenuri defrișate. Îmi trecu prin minte că, de fapt, fântâna ar trebui săpată aici, sus, și că de aici ar trebui montată o conductă până jos, la clădiri; evaluez înălțimea versantului și ajung la convingerea că înclinația este suficient de mare; mergând spre casă, măsoar, cu pasul, terenul; sunt cam trei sute cincizeci de picioare.

Dar, în fond, ce-mi pasă mie de fântână! Ia să nu mai comit iar greșeala de a face pe instruitul, de a jigni și de a mă ridica deasupra stării mele sociale!

5

GRINDHUSEN se întoarce luni și ne apucărăm de săpat. Bătrânul pastor veni iarăși la noi și ne întrebă dacă nu am putea fixa în pământ un stâlp, pe drumul spre biserică. El avea nevoie de stâlpul acesta, care fusese și mai demult acolo, dar îl doborâse vântul; de el se prindeau diferite afișe și anunțuri.

Deci, fixărăm un stâlp nou, dându-ne toată silința ca acesta să stea drept ca o lumânare; ca acoperiș, i-am dat o tichie de tinichea.

În timp ce meșteream această tichie, l-am convins pe Grindhusen să propună ca stâlpul să fie vopsit în roșu; el avea încă vopsea roșie, rămasă de la zugrăvirea casei lui Gunhild. Când pastorul declară că ar prefera ca stâlpul să fie alb, fără ca Grindhusen să-l contrazică, am obiectat că afișele albe pot fi mai bine văzute pe un fond roșu. Pastorul zâmbi cu nenumăratele sale riduri din jurul ochilor și răspunse:

— Da, ai dreptate.

A fost suficient atât; acest zâmbet și această mică aprobare m-au făcut să mă simt mândru și bucuros.

Veni și domnișoara, îi adresă câteva cuvinte lui Grindhusen, ba chiar glumi cu el, întrebându-l ce fel de cardinal roșu înălțase aici? Mie nu-mi spuse niciun cuvânt și nici nu se uită la mine când o salutai.

Prânzul mă puse la o grea încercare. Nu fiindcă mâncarea n-ar fi fost destul de bună, ci fiindcă Grindhusen mânca extrem de urât, rămânând plin de grăsime de jur împrejurul gurii.

Oare cum va mânca terciul? mă întrebam eu isterizat.

Când Grindhusen se rezemă de speteaza băncii, părând că vrea să-și facă siesta în această stare grăsoasă, i-am spus:

— Dar șterge-ți gura, omule!

El se uită la mine, își trecu mâna peste buze și întrebă:

— Gura?

Trebuia să atenuez impresia făcută, așa că am spus:

— Ho-ho, Grindhusen, dar frumos te-am mai păcălit! Îmi era însă ciudă pe mine, așa că am părăsit imediat încăperea.

De altfel, aș vrea să o determin pe domnișoară să-mi răspundă la salut, îmi trecu prin minte; trebuie să o lămuresc cât mai repede că mai știu și eu câte ceva. Iată, de exemplu, povestea cu fântâna și conducta de apă - ce-ar fi să le prezint un plan gata pus la punct! Nu mi-ar trebui decât un aparat cu care să măsoz unghiul înclinației de la vârful colinei; am început să-mi confecționez acest aparat. M-aș putea servi de un tub de lemn de care să chituiesc două sticle de lampă și apoi să umplu totul cu apă.

Apăreau tot mai multe mărunțișuri care trebuiau făcute în gospodăria pastorului; trebuiau reparate treptele unei scări, trebuia consolidat un zid de

rezistență; iar înainte de recoltarea grâului, trebuia pusă în funcțiune calea de acces la hambar. Pastorul voia ca toate să fie în ordine, iar nouă ne era indiferent ce facem, deoarece lucram ca zilieri. Dar cu cât trecea timpul, cu atât mai rău mă simțeam în compania camaradului meu. De exemplu, modul în care tăia pâinea, sprijinind-o de pieptul gol și lingând de mai multe ori briceagul plin de grăsime, îmi provoca un adevărat supliciu; la care se adăuga faptul că nu obișnuia să se spele întreaga săptămână, de duminică până duminică. Dimineața, înainte de răsăritul soarelui și seara, după apus, îi picurau muci din nas. Și avea niște unghii! Și urechile sale erau atât de urâte!

Ah, eram un parvenit care învățase, prin cafenele, să fie mai distins.

Deoarece nu mă puteam abține să nu critic murdăria camaradului meu, relațiile dintre noi deveniseră foarte încordate și mă temeam că ne vom despărți într-o bună zi. Nu mai vorbeam unul cu altul decât strictul necesar.

Încă tot nu începuserăm să săpăm fântâna. Urmă o nouă duminică, iar Grindhusen plecă acasă.

Îmi terminasem sonda pentru măsurarea nivelului apei, așa că după-amiază m-am urcat pe acoperișul clădirii principale, fixând-o acolo. Am observat imediat că sonda ajunge în dreptul versantului la câțiva metri sub vârf. Bun. Chiar dacă scădeam un metru întreg până la nivelul apei din fântână, presiunea rămânea suficient de mare.

În timp ce stăteam acolo făcându-mi măsurătorile, dădu peste mine fiul pastorului. Se numea Harald Meltzer. Ce făceam acolo, mă întrebă el? Măsor versantul. Dar de ce? Din ce cauză voiam să cunosc înălțimea lui? Să-l las și pe el să măsoare!

Mai târziu am luat o funie de zece metri și am măsurat cu ea distanța de la vârful versantului până jos.

Harald mă ajută. După ce coborâram, m-am dus la pastor ca să-i prezint planul meu.

6

PASTORUL mă ascultă cu răbdare și fără să-mi respingă imediat proiectul.

— Da, într-adevăr! spuse el zâmbind. Da, poate. Dar ar costa foarte mult. Și de ce să ne angajăm în această lucrare?

— Până la fântâna pe care am început să o săpăm sunt șaptezeci de pași. Șaptezeci de pași pe care slujnicele trebuie să-i parcurgă de fiecare dată, pe orice vreme, iarna și vara.

— Da, este adevărat. Dar ar costa o avere.

— În afară de fântână, de care aveți în orice caz nevoie, conducta cu toate țevile, plus munca, nu vor costa mai mult de două sute de coroane, am spus eu.

Pastorul deveni atent.

— Nu mai mult?

— Nu.

Intercalasem câte o mică pauză înaintea fiecărui răspuns, de parcă aș fi fost, de felul meu, un om foarte chibzuit; de fapt, însă, îmi ticluisem cu mult timp înainte stratagema.

— Ar fi o mare ușurare, constată pastorul gânditor. Ciubărul cu apă din bucătărie face într-adevăr multă murdărie.

— Și toată apa care trebuie cărată în dormitoare...

— Bine, dar dormitoarele n-ar profita nimic; ele se află la etajul întâi.

— Ducem conducta până la etajul întâi.

— Cum? Până la etajul întâi? Dar presiunea va fi destul de puternică?

Am intercalat o pauză și mai lungă înainte de a

răspunde, afișând cât mai multă seriozitate:

— Cred că pot garanta că jetul de apă urcă până dincolo de acoperișul casei, am răspuns.

— Nu mai spune! exclamă pastorul. Hai, arată-mi unde vrei să amplasezi fântâna.

Am urcat colina, – pastorul, Harald și cu mine. L-am lăsat pe pastor să facă măsurătorile cu aparatul meu, convingându-l că presiunea va fi mai mult decât suficientă.

— Voi discuta cu camaradul tău, spuse pastorul.

Dar eu am răspuns, discreditându-l pe Grindhusen:

— Nu, el nu se pricepe la așa ceva.

Pastorul mă măsură.

— Într-adevăr? întrebă el.

Coborâram iar. Pastorul vorbea parcă cu sine însuși:

— Ai dreptate, tot timpul trebuie cărată apă iarna. De fapt și vara. Mă voi consulta cu familia.

El intră în casă.

Trecură cam zece minute, apoi mă chemară la scările locuinței, unde era adunată întreaga familie.

— Deci vrei să ne introduci o conductă de apă? întrebă, afabilă, soția pastorului.

Am salutat, încet și cu grijă, scoțându-mi șapca, iar pastorul răspunse în locul meu.

— Da, ăsta este meșterul.

Domnișoara îmi aruncă o privire plină de curiozitate și începu să șușotească ceva cu Harald. Soția pastorului își continuă interogatoriul: Este vorba de o conductă ca în oraș, unde învârți robinetul și începe să curgă apa? Și va ajunge până la etajul întâi? Două sute de coroane?

— Eu cred că ar trebui să accepți, i se adresă ea soțului ei.

— Da, de fapt! Hai atunci să urcăm încă o dată colina și să măsurăm cu toții.

Am urcat colina, am fixat aparatul și i-am pus pe toți

să sondeze.

— Ce interesant este! constată soția pastorului.

Fiica ei nu scotea niciun cuvânt.

Pastorul întrebă:

— Dar oare există aici o pânză de apă?

Am răspuns foarte doct că era greu să afirmi cu certitudine. Dar existau indicii promițătoare.

— Ce fel de indicii? întrebă soția pastorului.

— Calitatea solului. În afară de aceasta, aici cresc sălcii și arini. Iar salcia are nevoie de umezeală.

Pastorul aprobă, dând din cap, și spuse:

— Se pricepe băiatul, Marie.

Mergând spre casă, soția pastorului ajunse la concluzia contestabilă, că ar putea-o concedia pe una dintre slujnice, dacă va avea apă curgătoare în casă. Pentru a o susține, am spus:

— Eventual, mai ales în timpul verii. Iar udatul grădinii se poate face cu ajutorul unui furtun scos prin fereastra de la pivniță.

— Ei nu! Ai mai auzit așa ceva? exclamă ea.

Încă nu îndrăzneam să vorbesc despre prelungirea conductei până la grajd. Mă gândisem tot timpul că rândășoaica ar putea beneficia de aceleași facilități ca bucătăreasa, dacă fântâna ar fi concepută de două ori mai mare și s-ar trage o conductă laterală până la grajd. Dar asta ar fi însemnat dublarea costurilor. Nu era indicat să mă lansez cu un proiect atât de amplu.

Chiar și în stadiul actual trebuia să aștept reacția lui Grindhusen. Pastorul spuse că vrea să se mai gândească până în ziua următoare.

7

VOIAM să pregătesc terenul ca să-i comunic tovarășului meu că fântâna urma să fie amplasată sus,

pe colină. Pentru a nu-i trezi bănuielile, dădui vina pe pastor, spunând că *acesta* avusese ideea, eu nefăcând altceva decât să-l aprob. Grindhusen nu obiectă; el înțelese imediat că era vorba de mai multă muncă pentru noi, deoarece trebuia să săpăm și un șanț pentru conductă.

Din fericire, luni dimineața pastorul i se adresă lui Grindhusen spunându-i, pe jumătate în glumă:

— Camaradul tău și cu mine am hotărât să amplasăm fântâna sus, pe colină, și să tragem o conductă până jos. Ce părere ai despre acest proiect trăsnit?

Grindhusen găsi că ideea era bună.

Dar când am intrat în amănunte și am vizitat locul unde urma să fie săpată fântâna, Grindhusen începu să-și dea seama că s-ar putea ca eu să am ceva mai mult de-a face cu acest proiect decât îmi plăcea să admit. El spuse că șanțul pentru conductă trebuia să fie foarte adânc, din cauza gerului...

— Cel mult un metru treizeci, l-am întrerupt eu.

... și că afacerea o să coste mulți bani.

— Total general vreo două sute de coroane, după părerea camaradului tău, replică pastorul.

Deoarece Grindhusen nu se pricepea deloc la calcule, el nu putu decât să răspundă:

— Da, da, dar și două sute de coroane reprezintă o sumă frumoasă.

Eu intervenii:

— În felul acesta domnul pastor va trebui să plătească o despăgubire mai mică la plecarea de aici.

— Despăgubire? Eu nu mă mut de aici, spuse el.

— În acest caz, sper ca domnul pastor să se bucure de conducta de apă ani mulți de acum înainte, am adăugat.

Pastorul se uită la mine și mă întrebă:

— Cum te numești?

— Knut Pedersen.

— De unde ești?

— Din nord.

Dar am înțeles din ce cauză îmi pusese aceste întrebări și mi-am propus să nu mai folosesc asemenea sintagme literare.

Cu toate acestea - construirea fântânii și a conductei a fost decisă, iar noi ne-am apucat de lucru...

Au urmat multe zile pline de voieșie. Mai întâi am așteptat cu încordare să văd dacă dăm de pânza freatică și câteva nopți am dormit destul de prost. Dar după ce am depășit această fază, am avut parte doar de zile de muncă plăcute și netulburate. Apă era din belșug; după câteva zile a trebuit să o scoatem în fiecare dimineață cu gălețile. Terenul era argilos și ne-am murdărit îngrozitor în timp ce lucram în groapa cu pământ moale.

După o săptămână ne-am apucat să sfărâmăm pietre pentru căptușeală; activitatea aceasta o cunoșteam de la Skreia. Apoi am mai săpat timp de o săptămână până am ajuns la adâncimea dorită. Pământul era așa de moale, încât am început imediat să zidim căptușeala pentru a împiedica surparea pereților argiloși, care ne-ar fi putut ușor îngropa acolo.

Și tot săpând și sfărâmând și zidind, trecu o săptămână după alta. Fântâna era mare și putea fi considerată o reușită; pastorul era mulțumit. Relațiile dintre mine și Grindhusen se îmbunătățiseră; iar când el află că eu nu aveam pretenția la o plată mai mare decât cea convenită unui bun muncitor necalificat - deși de multe ori *eu* conduceam lucrările - încercă și el să se revanșeze față de mine comportându-se mai civilizată în timpul meselor. Îmi spuneam că nu-mi puteam dori ceva mai frumos decât această perioadă și că nimeni nu mă va mai ispiti vreodată să mă întorc în oraș.

Seara mă plimbam prin pădure sau mergeam la cimitir unde citeam inscripțiile de pe morminte,

gândindu-mă la tot felul de lucruri. Căutam o unghie a unui mort. Îmi trebuia unghia aceasta, era o idee de-a mea, o mică jucărie. Găsisem o rădăcină frumoasă de mesteacăn din care voiam să confecționez un mic cap de lulea în forma unui pumn strâns; degetul cel mare urma să reprezinte capacul în care voiam să încrustez o unghie, ca să pară cât mai autentic, iar în jurul degetului inelar să fixez un mic inel aurit.

Asemenea jucării mă linișteau și îmi limpezeau mintea. Mă debarasasem de orice pripeală, reveriile nu mă făceau să neglijez nimic, serile îmi aparțineau exclusiv mie. Voiam, pe cât posibil, să-mi ascut și simțul pentru caracterul sacru al bisericii și teama de morți; îmi aminteam din timpuri străvechi de această mistică profundă și plină de semnificație și voiam să mă reapropii de ea. Poate că, atunci când voi găsi unghia, voi auzi un strigăt dintr-un mormânt: „Este a mea!” După care o voi arunca înspăimântat și o voi lua la fugă.

— Vai, cum țipă girueta, spunea Grindhusen uneori.

— Ți-e frică?

— Nu chiar frică; dar în timpul nopții mă trec fiorii la gândul că dorm atât de aproape de cadavre.

Ferice de Grindhusen!

Harald îmi arată o dată cum se sădesc brazii și arbuștii. Nu cunoșteam această tehnică; nu era încă la modă în perioada când urmasem eu școala; dar după ce mi-am însușit procedeul, am devenit, duminicile, un plantator asiduu. Drept revanșă l-am învățat și eu pe Harald o serie de lucruri noi pentru vârsta sa și am devenit buni prieteni.

8

TOATE ar fi putut merge acum bine, dacă nu ar fi existat domnișoara. Pe zi ce trecea, eram tot mai

îndrăgostit de ea. Se numea Elischeba, Elisabet. Poate că nu era o frumusețe deosebită, dar avea buzele roșii și ochi albaștri de fetiță, care o înfrumusețau. Elischeba, Elisabet, ești la prima tinerețe, iar ochii tăi abia au zărit lumea. Într-o seară, când stăteai de vorbă cu tânărul Erik din gospodăria învecinată, ochii tăi luaseră o expresie plină de maturitate și tandrețe...

În schimb Grindhusen nu avea nicio grijă. În tinerețea sa fusese ahtiat după fete și chiar și acum umbla – dintr-un vechi obicei – țănoș și umflat în pene, cu pălăria trasă pe o ureche. Dar se domesticise și se potolise, după cum și era de așteptat; acesta era mersul normal al lucrurilor. Nu toți urmează însă mersul lucrurilor și se potolesc; oare aceștia ce soartă au? Și mai era și micuța Elisabet, care – de fapt – nu era micuță, căci avea statura mamei ei. Dar și pieptul plin al mamei ei...

Din prima duminică petrecută aici nu mai fusesem poftit în bucătărie, la cafea; mie îmi convenea situația, contribuind și eu la ea. Mă simțeam încă rușinat. În fine, pe la mijlocul săptămânii, veni la mine una dintre servante rugându-mă să nu mai dispar în fiecare duminică după masă în pădure, ci să poftesc la cafea. Era dorința doamnei.

Bine.

Oare era cazul să-mi îmbrac hainele de gală? Poate că n-ar fi rău ca domnișoara să înceapă să bănuiască că am renunțat din proprie inițiativă la viața citadină, luând înfățișarea unui argat; dar că, în fond, sunt un talent tehnic și mă pricep la conduite de apă. Gata îmbrăcat, am ajuns însă eu însumi la concluzia că hainele de lucru mi se potrivesc mai bine. Am dezbrăcat deci costumul de gală, împachetându-l iar în bocceaua mea.

Dar în bucătărie nu mă întâmpină domnișoara, ci doamna. Ea se întreținu timp îndelungat cu mine și îmi așternu un șervet alb sub ceașca de cafea.

— Scamatoria cu oul ne costă ceva, spuse ea râzând blajin. Băiatul a stricat deja vreo șase ouă.

Povestea cu scamatoria era următoarea: îl învățasem pe Harald să împingă un ou răscopt și decojit prin gâtul unei carafe, rarefiind aerul din sticlă. Cam la atât se limitau cunoștințele mele de fizică.

— Dar experiența cu bățul rupt în cele două lațuri de hârtie este foarte instructivă, continuă soția pastorului. Nu prea înțeleg eu mult din toate astea, dar... Când va fi gata fântâna?

— Fântâna este gata. Măine începem să săpăm șanțul.

— Și asta cât va dura?

— O săptămână. După care poate veni instalatorul să pună țevile.

— Ei nu? Într-adevăr?

Am mulțumit și am ieșit afară. Soția pastorului avea un obicei rămas probabil mai de demult: și anume ea îți arunca din când în când o privire piezișă, deși ceea ce spunea nu avea nimic conspirativ...

În pădure începeau să îngălbenească frunzele, iar aerul și pământul miroseau a toamnă. Doar ciupercile puteau fi încă văzute peste tot; ele apăreau și creșteau repede, frumoase și carnoase, pe cotoarele lor rotunde. Găseai mânătărci și ciuperci de câmp și râșcovi. Câte o ciupercă otrăvitoare își expunea ici și colo pălăria pestriță, scăldată într-un roșu intens. Ciudată ciupercă! Se dezvoltă în același sol ca și ciupercile comestibile, își extrage hrana din același pământ și are în aceeași măsură parte de soare și ploaie; este carnoasă și țepăună, și are un gust bun – doar că este plină de muscarină – o otravă agresivă. Am vrut odată să scriu o poveste veche și minunată despre pălăria șarpelui și să spun apoi că am citit-o într-o carte.

Am urmărit totdeauna cu mare interes lupta pentru

existență a florilor și insectelor. Sub razele calde ale soarelui ele prindeau iar viață, dedându-se, pentru câteva ore, vechii lor pasiuni; muștele mari și solide erau tot atât de vioaie ca în toiul verii. Exista aici un soi de purici de pământ pe care nu-i mai văzusem niciodată. Ei erau mici și galbeni, nedepășind dimensiunile unei virgule din scrierea cu caractere *petit*, dar făceau sărituri de o mie de ori mai mari decât dimensiunile lor. Cât de uriașă era forța de care dispunea o vietate atât de minusculă, în comparație cu mărimea ei! Iată un păianjen mic, al cărui abdomen seamănă cu o perlă de culoare galben deschis. Perla aceasta este atât de grea încât, când se cațără pe un pai, păianjenul trebuie să stea cu spatele în jos. Când dă peste obstacole pe care nu le poate depăși din cauza perlei, el se lasă să cadă și își încearcă norocul pe alt pai. Un asemenea păianjen nu este un simplu păianjen și cu asta basta! Dacă îi întind o frunză, pentru a-l ajuta să se sprijine de o bază solidă, el pipăie câțva timp frunza și ajunge la concluzia că ceva nu este în regulă. După care se dă înapoi dinaintea capcanei pe care o intuiește în acest punct de sprijin...

Aud pe cineva strigându-mă din pădure. Este Harald, care vrea să mă instruiască la școala lui duminicală. M-a pus să învăț ceva din Pontoppidan⁷ și vrea să mă asculte. Mă impresionează să aud iar religia predată așa cum aș fi predat-o și eu în copilăria mea.

9

Fântâna era gata, șanțul săpat și sosise instalatorul ca să pună țevile. El îl luă pe Grindhusen ca ajutor, iar pe mine mă puse să pregătesc traseul pe care îl vor urma țevile, de jos, din pivniță, până sus, la cele două etaje ale

⁷ Henrik Pontoppidan (1857-1943), prozator danez, reprezentant de frunte al naturalismului.

casei.

Într-o zi, când săpam șanțul de jos, din pivniță, soția pastorului coborî la mine. I-am strigat să fie atentă, dar ea nu mă ascultă. Aici nu este niciun șanț? Întrebă ea arătând spre un punct. Și nici aici, nu-i așa? În cele din urmă alunecă și ateriză lângă mine, pe fundul șanțului. Iată-ne deci! Jos era destul de întuneric, iar pentru ea, care venea de la lumina zilei, bezna era și mai profundă. Ea pipăi marginile șanțului și întrebă:

— Cum pot ieși afară?

Am ridicat-o, luând-o în brațe. Fiind atât de subțirică nu era grea, deși era mama unei fete măricele.

— Zău că da! exclamă ea scuturându-și pământul de pe rochie; a mers repede în jos... Te voi ruga să-mi dai, într-o zi, o mână de ajutor sus, la etajul întâi, vrei? Dar trebuie să așteptăm până pleacă soțul meu la biserica filială; lui nu-i plac schimbările. Aici când terminați?

Am numit un termen de aproximativ o săptămână.

— Și după aceea unde plecați?

— La gospodăria învecinată. Grindhusen a promis că mergem la cules de cartofi...

Apoi am urcat în bucătărie, unde am tăiat, cu un ferăstrău circular, o gaură în podea. Și domnișoara Elisabet avea ceva treabă la bucătărie în timp ce eu mânuiam ferăstrăul; și deși mă antipatiza, ea se stăpâni, îmi adresă câteva cuvinte, și se opri în loc uitându-se puțin la mine cum lucram.

— Imaginează-ți, Oline, cum va fi când nu va trebui decât să deschizi robinetul, îi spuse ea servantei.

Dar Oline, care era deja bătrână, nu părea deloc încântată. După părerea ei era un sacrilegiu să aduci conducta de apă până sus în bucătărie. Cărase timp de douăzeci de ani apă în casă, ce era să mai facă de acum înainte?

— Să te odihnești, observai eu.

— Să mă odihnesc? Dar omul este făcut ca să muncească!

— Și să-ți coși trusoul, adăugă domnișoara zâmbind.

Era o observație tipică pentru o fată tânără; totuși îi eram recunoscător fiindcă participa și ea la discuția noastră, rămânând câtva timp în bucătărie. Ah, Doamne, ce abil devenisem dintr-odată și ce cuvinte potrivite găseam, comportându-mă ca un tinerel. Îmi amintesc încă și astăzi. Dar domnișoara Elisabet păru să-și aducă deodată aminte că nu se cuvenea să mai rămână în preajma noastră, și părăsi bucătăria.

Seara m-am dus iar, ca de atâtea ori, la cimitir; văzând că domnișoara sosise acolo înaintea mea, am plecat, îndreptându-mă spre pădure. Mai târziu mă gândeam: Ea va fi, desigur, impresionată de bunul meu simț și își va spune în sinea ei: Săracul de el, a fost frumos din partea lui! Nu mai lipsea decât să vină după mine, în pădure. În cazul acesta, mă voi ridica, surprins, de pe bolovanul pe care ședeam, și o voi saluta. Ea va fi ușor jenată și va spune: „Am trecut doar pe aici – este o seară atât de frumoasă – ce faci aici?” „Stau și eu așa”, voi răspunde, iar privirile mele nevinovate vor părea să vină de departe. Când va auzi că stau doar așa aici, seara târziu, ea va înțelege că am un suflet plin de profunzime, că sunt un visător și se va îndrăgosti de mine...

Am găsit-o și în seara următoare la cimitir și îmi trecu prin minte ipoteza nu lipsită de vanitate că vine de dragul meu! Dar uitându-mă mai bine, am observat că aranja ceva la un mormânt. Deci, nu de dragul meu venise. M-am îndreptat iar spre mușuroiul mare din pădure, urmărind cu privirile furnicile, până s-a întunecat de tot; după care am ascultat cum cad la pământ conurile de brad și ciorchinii de scoruș. Fredonam și șopoteam gândindu-mă că ar trebui să mă ridic și să fac

puțină mișcare din cauza frigului. Orele treceau, se lăsa noaptea, eram îndrăgostit și mergeam cu capul gol sub privirile fixe ale stelelor.

— Cât este ceasul? întreba uneori Grindhusen când reveneam în șură.

— Unsprezece, răspundeam. Deși adeseori era deja ora două sau trei dimineața.

— Bine că mai catadicsești și tu să te culci. Ah, drace, te trezește chiar când dormeai mai bine!

Grindhusen se întoarce pe partea cealaltă și adormi iar. Ce-i păsa lui!

Ah, ce ridicol devine un om mai în vârstă când se îndrăgostește. Și când te gândești că tocmai eu eram acela care voise să demonstreze că este posibil să-ți găsești pacea și liniștea sufletească!

10

VENI un om care își ceru înapoi uneltele de zidărie. Deci Grindhusen nu le furase! Ce plicticos și mediocru era totul la Grindhusen; nimic nu era rotunjit și finisat, el nu avea nicio caracteristică proprie.

I-am spus:

— Nu știi altceva decât să mănânci, să dormi și să muncești, Grindhusen. Iată că a venit un om să-și ia înapoi uneltele. Înseamnă că le-ai luat doar cu împrumut, sărmanul de tine.

— Prostule, răspunse Grindhusen jignit.

Și, ca în atâtea alte ocazii, l-am potolit iar, trecând totul cu vederea și râzând.

— Acum ce facem? întreabă el.

— Pariez că știi deja, am răspuns.

— Eu să știu?

— Da. Dacă te cunosc bine.

Iar Grindhusen era din nou împăcat.

Dar în pauza de prânz, când l-am tuns, l-am jignit iarăși sfătuindu-l să-și spele capul.

— Cum poate un om atât de bătrân ca tine să fie atât de nebun, spuse el.

Și știe Dumnezeu dacă Grindhusen nu avea dreptate! Deși era deja bunic, își păstrase intactă podoaba capilară roșie...

Oare începuseră să umble stafile prin șură? Cine trecuse într-o bună zi pe acolo și făcuse ordine, creând o atmosferă plăcută? Ne aveam, fiecare, culcușul propriu, Grindhusen și cu mine; eu îmi cumpărasem două pături; în schimb el dormea îmbrăcat, așa cum umbla peste zi; se îngropa doar în mormanul de fân. Cele două pături fuseseră netezite frumos, așa încât culcușul meu semăna foarte mult cu un pat. Nu aveam nimic împotriva; probabil că una dintre slujnice voise să mă învețe buna creștere. Faptul nu mă deranja.

Trebuia să tai cu ferăstrăul circular găurile în podea, la etajul întâi; soția pastorului mă rugă să aștept până a doua zi; soțul ei urma să plece la biserica filială, deci nu va fi deranjat de activitatea mea. Dar în dimineața următoare mă amână iar, deoarece domnișoara Elisabet aștepta, gata îmbrăcată, să plece la băcănie ca să facă mai multe cumpărături, iar eu am fost rugat să o însoțesc și să car coșul.

— Bine, am spus, o să vă ajung din urmă.

Ce fată ciudată! Luase decizia de a-mi suporta compania? Ea întrebă:

— Dar vei găsi, singur, drumul?

— Firește. Am mai fost pe acolo. De acolo ne cumpărăm și noi alimentele.

Deoarece nu puteam străbate satul în hainele pline de argilă, am îmbrăcat pantalonii de la costumul de gală, păstrând însă bluza de lucru. Astfel echipat, am pornit la drum. Distanța era de mai mult de o jumătate de milă;

după ce parcursesem trei sferturi din drum, am zărit-o pe domnișoara Elisabet în fața mea, dar am evitat să o ajung din urmă. Ea își întoarse o dată capul, dar eu m-am făcut mic, ascunzându-mă la liziera pădurii.

Domnișoara rămase în sat, la o prietenă, iar eu m-am întors, spre prânz, acasă, cu cumpărăturile. Am fost poftit să iau masa în bucătărie. Casa părea pustie; Harald plecase, slujnicele spălau rufe, doar Oline avea de lucru în bucătărie.

După prânz m-am dus pe coridorul de la etajul întâi și am început să lucrez cu ferăstrăul.

— Vino înăuntru să-mi dai o mână de ajutor, spuse soția pastorului, intrând în cameră.

Am trecut prin biroul pastorului și am ajuns în dormitor.

Aș vrea să mut patul meu de aici, spuse soția pastorului. În timpul iernii stă prea aproape de sobă și este prea cald.

Am tras patul către fereastră.

— Nu crezi că aici va sta mai bine? Că este mai răcoare? întrebă ea.

M-am uitat întâmplător la ea, avea iar privirea aceea piezișă. Ah! Carnea și sângele meu se înfierbântară; o auzii spunând:

— Ai înnebunit! Nu, dar, dragul meu, ușa...

Și apoi am mai auzit-o rostindu-mi de câteva ori numele în șoptă...

Am tăiat apoi, cu ferăstrăul, gaura în podeaua de pe coridor și am pus totul la punct. Doamna a stat tot timpul lângă mine. Voia să vorbească, să se explice, dar o podidea când râsul, când plânsul.

Am întrebat:

— N-ar trebui să schimbăm și locul tabloului care atârna deasupra patului?

— Ba da, ai dreptate, răspunse soția pastorului.

CONDUCTA era pusă, robinetele montate; apa țâșnea cu un jet puternic în chiuvete. Grindhusen își împrumută din altă parte uneltele necesare, așa încât am reușit să zidim găurile rămase în diferite locuri; peste câteva zile, umplusem și șanțul care ducea la fântână și astfel activitatea noastră din gospodăria parohială putea fi considerată ca încheiată. Pastorul era mulțumit. El se oferă să fixeze de stâlpul roșu un afiș care ne recomanda drept meșteri în amplasarea conductelor de apă. Deoarece anotimpul era însă deja destul de înaintat, iar gerul se putea lăsa în orice clipă, această recomandare nu mai avea mare valoare pentru noi. În schimb, îl rugăram să-și amintească de noi la primăvară.

Ne-am mutat la gospodăria vecină ca să strângem cartofi. Înainte de a pleca a trebuit să promitem că vom mai trece, ocazional, pe la curtea parohială.

La noul loc de muncă erau mulți oameni, am împărțit între noi diferitele activități, iar atmosfera era plăcută și plină de voieșie. Dar peste o săptămână și ceva recoltatul cartofilor s-a terminat și ne-am văzut iar puși pe liber.

Într-o seară veni la noi pastorul care îmi oferă un loc de argat în gospodăria parohială. Oferta era convenabilă și m-am gândit, o clipă, să o accept, dar după aceea am hotărât totuși să o refuz. Preferam să hoinăresc dintr-un loc într-altul și să-mi păstrez independența; să accept orice muncă mi se oferea, să dorm în aer liber și să rămân o enigmă pentru mine însumi. La strânsul cartofilor cunoscusem un om cu care voiam să mă asociez după ce mă voi fi despărțit de Grindhusen. Omul cel nou avea cam aceleași concepții ca mine și, după câte putusem vedea și auzi, părea să fie un muncitor

vrednic; se numea Lars Falkberget, din care cauză el își zicea Falkenberg.

Tânărul Erik era muncitorul-prim, deci șeful nostru la culesul de cartofi, și el ducea recolta în hambar. Era un flăcău frumos, de douăzeci de ani, matur și serios pentru vârsta lui și mândru de calitatea sa de fiu al stăpânului gospodăriei. Probabil că exista o înțelegere între el și domnișoara Elisabet de la curtea parohială, deoarece ea veni într-o zi la noi, pe câmp, și se întreținu mult timp cu Erik. La plecare îmi adresă și mie câteva cuvinte, spunându-mi că Oline începe să se împace cu conducta de apă de acasă.

— Dar dumneavoastră? am întrebat-o.

Mi-a răspuns scurt, din politețe, dar am observat că nu vrea să se întindă la vorbă cu mine.

Era îmbrăcată atât de frumos, avea o mantie nouă, de culoare deschisă care se potrivea bine la ochii ei albaștri...

În ziua următoare Erik suferi un accident destul de grav; calul o luă la goană cu el, târându-l peste ogoare și prin poieni și trântindu-l, în cele din urmă, de un gard. Era plin de contuzii și scuipa sânge. Continuă să scuipe sânge și după câteva ore, deși își mai revenise puțin. Falkenberg fu acum angajat ca vizitiu.

M-am prefăcut că sunt foarte afectat de acest accident, rămânând tăcut și sumbru ca ceilalți, dar în sinea mea nu mă simțeam deloc mâhnit. Deși știam că șansele mele de a o cuceri pe domnișoara Elisabet sunt nule, eram mulțumit că Erik, care se bucura de favorurile ei, fusese în felul acesta dat la o parte.

Seara m-am dus la cimitir și m-am așezat pe o piatră. De-ar veni domnișoara Elisabet! mă gândeam. Trecu un sfert de oră și ea veni. M-am ridicat brusc, prefăcându-mă - cu viclenie - că vreau să fug, afișând apoi o jenă neajutorată și renunțând în cele din urmă. Dar șiretenia

m-a părăsit, și mi-am pierdut orice siguranță când am văzut-o atât de aproape de mine, așa că am spus:

— Erik - imaginați-vă, a avut ieri un accident.

— Știu, răspunse ea.

— A fost rănit.

— Ah, da, a fost rănit. De ce îmi vorbești despre el?

— Am crezut... Nu, nu știu. Dar se va însănătoși, cu siguranță. Și va fi totul bine.

— Firește, firește.

Pauză.

Vorbea așa, de parcă ar fi vrut să mă maimuțărească. Deodată ea spuse zâmbind:

— Ești un om ciudat. De ce parcurgi zilnic acest drum lung și te așezi seara aici?

— A devenit un mic obicei pentru mine. Îmi trec timpul până la ora de culcare.

— Și nu ți-e frică?

Gluma ei m-a făcut să mă simt mai relaxat și mai sigur de mine, așa că am răspuns:

— Păi tocmai asta este, vreau să mă treacă iar fiori.

— Fiori? Ai citit deci basmul acesta?

— Nu mai știu. Mi-a căzut la un moment dat o carte în mână.

Pauză.

— De ce nu vrei să te angajezi argat la noi?

— N-aș fi bun de așa ceva. Vreau să mă asociez acum cu un alt camarad, și s-o luăm din loc.

— Unde vreți să mergeți?

— Nu știu. Spre răsărit sau spre apus. Suntem drumeți.

Pauză.

— Păcat, spuse ea. Sunt de părere că n-ar trebui s-o faci... Nu! Și cum spui că se simțea Erik? De aceea am venit aici.

— Este rănit, desigur că este destul de grav, dar...

- Ce crede doctorul, va scăpa?
- Sigur că da; n-am auzit să fi spus altceva.
- Ei bine, atunci noapte bună!

Ce bine ar fi să fiu tânăr și bogat și frumos și renumit și inițiat în toate științele... Iată că ea pleacă...

Înainte de a părăsi cimitirul am găsit o unghie utilizabilă și am băgat-o în buzunar. Am așteptat o clipă, uitându-mă în toate părțile și trăgând cu urechea – liniște peste tot. Nu striga nimeni: este a mea!

12

FALKENBERG și cu mine plecăm. Este seară, răcoare, cerul pare foarte sus și se aprind stelele. L-am convins pe camaradul meu să trecem prin cimitir; aveam dorința ridicolă de a vedea dacă o fereastră micuță de jos, din curtea parohială, nu este cumva luminată. De-aș fi acum tânăr și bogat și...

Am mers câteva ore. Nu aveam bagaje grele și, în afară de aceasta, nu ne cunoșteam încă prea bine, așa că puteam sta de vorbă. Trecusem prin primul târgușor și am ajuns la altul. Seara fiind luminoasă, am zărit turnul bisericii filiale.

Dintr-un vechi obicei am vrut să intru și aici în cimitir și am spus:

— Ce părere ai, să nu înnoptăm aici?

— Proști am fi! replică Falkenberg. La ora asta găsești fân în toate hambarele, iar dacă ne-ar alunga cineva din hambar, în pădure este și mai cald.

Și Falkenberg preluă conducerea.

Avea în jur de treizeci și ceva de ani, era înalt și bine făcut, dar puțin adus de spate; purta o mustață mare ale cărei capete atârnavă în jos. Vorbea destul de puțin și era inventiv și iscusit; în plus, cânta cu o voce frumoasă și era foarte diferit de Grindhusen. Când vorbea, recurgea

la expresii dialectale din Drontheim și Valdres și din limba suedeză, așa încât nu-ți puteai da seama din ce regiune provine.

Am ajuns la o gospodărie unde lătrau câinii, iar oamenii încă nu se culcaseră; Falkenberg îl căută pe stăpân. Apăru un flăcău tânăr.

Avea cumva ceva de lucru pentru noi?

Nu.

Dar gardul dinspre drum era stricat, nu ne lăsa să-l reparăm?

Nu. În lunile de toamnă avea și el timp destul să-l repare.

Am putea rămâne peste noapte aici?

Din păcate...

În șură?

Nu, acolo dorm servitoarele.

— Ce ticălos, murmură Falkenberg când o luarăm din loc.

Străbăturăm o pădurice de-a curmezișul, căutând un loc unde să ne putem face un culcuș.

— Dar dacă ne-am întoarce la gospodărie – la fete? Poate că ele nu ne-ar da afară?

Falkenberg chibzui.

— Ar lătra câinii, răspunse el.

Ajunserăm pe o pajiște unde pășteau doi cai. Unul avea un clopoțel în jurul gâtului.

— Ce mai gospodar e ăsta, care își lasă, în timpul nopții, caii pe pajiște, iar pe servitoare le culcă în șură, spuse Falkenberg. Le aducem un serviciu animalelor acestea dacă le punem să facă puțină mișcare.

El luă calul cu clopoțelul, îl blocă pe acesta cu iarbă și mușchi și încălecă. Calul meu era mai sperios, așa că se lăsă mai greu prins.

Străbăturăm călare pajiștea, găsirăm o poartă cu grilaj și ieșirăm în șosea. Ne așezasem fiecare pe câte o

pătură, dar niciunul din noi nu avea harnașament.

Totul a mers bine, neașteptat de bine; am parcurs cam o milă, ajungând în altă comună. Deodată am auzit zgomot de voci omenеști în fața noastră, pe șosea.

— Trebuie să o luăm în galop! îmi strigă Falkenberg întorcându-se spre mine.

Dar lunganul de Falkenberg nu era un călăreț bun, el se cramponă de funia clopoțelului, apoi se aplecă înainte înconjurând gâtul calului cu brațele. La un moment dat am zărit unul din picioarele sale ridicându-se în sus, și anume în momentul când el căzu de pe cal.

Din fericire nu ne păștea niciun pericol; erau doar doi tineri care se plimbau visători.

După ce călărisem așa timp de o jumătate de oră, fiind amândoi obosiți și zdrobiți, am coborât și am alungat caii spre casă. Redeveniserăm pietoni.

Gakgak, gakgak! se aude din depărtare. Cunoșteam sunetul, era gâsca sălbatică. În copilărie ni se spusese că trebuie să împreunăm mâinile și să stăm liniștiți, ca să nu speriem găștele sălbatice când trec în zbor; neavând nimic de pierdut, procedez și acum ca în copilărie. Mă cuprinde emoția, o dispoziție mistică, îmi țin respirația și mă uit drept înainte. Iată-le, în urma lor cerul seamănă cu siajul lăsat de o navă. Gakgak! auzim deasupra capetelor noastre. Și formațiunea aceasta minunată alunecă mai departe pe sub stele...

În cele din urmă am găsit, într-o gospodărie liniștită, o șură unde am dormit mai multe ore; dimineața am fost surprinși acolo de oamenii din gospodărie - atât de profund dormeam.

Falkenberg i se adresă imediat stăpânului oferindu-i bani pentru înnoptare. Aseară sosisem atât de târziu încât nu voisem să trezim pe nimeni, explică el, dar nu intenționam să fugim. Omul refuză orice plată, dimpotrivă, ne trimise la bucătărie unde ni se servi o

cafea. Dar de lucru nu avea ce să ne dea; recolta trecuse, iar el și argatul nu aveau altceva de făcut decât să repare singuri gardurile.

13

AM CUTREIERAT ținutul timp de trei zile, fără să găsim nimic de lucru – dimpotrivă, a trebuit să dăm bani pe mâncare și băutură, devenind tot mai săraci.

— Ce profit avem din toată situația? În felul acesta nu ne descurcăm nicidecum, spuse Falkenberg propunând să ne încercăm norocul cu mici furtișaguri.

Am chibzuit puțin și ne-am hotărât să mai așteptăm. Nu de lipsa mâncării trebuia să ne îngrijorăm, una sau două găini puteam șterpeli oricând; numai banii ne puteau fi de folos, așa că trebuia să facem rost de bani. Dacă nu mergea într-un fel, trebuia să meargă în alt fel, nu eram nici noi sfinți.

— Nu sunt un înger pogorât din cer, spunea Falkenberg. Îmi port acum hainele cele mai bune, deși altul le-ar întrebuința drept haine de lucru. Le spăl în apa râului și aștept până se usucă; dacă se rup, le cârpesc și le peticesc, iar dacă se întâmplă să câștig o dată ceva mai mult decât strictul necesar, îmi cumpăr altele noi. Asta este situația.

— Dar tânărul Erik spunea că ești un băutor serios.

— Mucosul! Natural că îmi place să beau. Mâncarea fără băutură nu face doi bani... Și acum căutăm o gospodărie cu pian.

În sinea mea mi-am zis: o gospodărie cu pian presupune bunăstare; acolo vom începe deci cu furtișagurile.

După-amiază am dat peste o asemenea gospodărie. Falkenberg îmbrăcase înainte de aceasta costumul meu de oraș și îmi dăduse mie bocceaua lui să o car, așa încât

el mergea acum cu mâinile goale. El urcă imediat scările intrării principale și rămase câțva timp în casa respectivă. Când apăru iar, spuse că urma să acordeze pianul.

Ce să facă?

— Ține-ți gura, spuse Falkenberg. Am mai făcut așa ceva mai demult, nu mint.

Și când scoase din bocceaua sa o cheie de acordaj, am înțeles că vorbea serios.

Mie îmi porunci să rămân în apropierea gospodăriei până când el acorda pianul.

M-am învârtit prin jur ca să-mi treacă timpul; când ajungeam în dreptul aripii sudice a casei îl auzeam pe Falkenberg prelucrând pianul. El nu știa să cânte la pian, dar avea un auz bun; când întindea o coardă asculta cu atenție, ca să o poată readuce la starea inițială. În felul acesta, nu apuca să strice instrumentul mai rău decât era deja stricat.

Am intrat în vorbă cu unul dintre argați - un flăcău tânăr; avea o simbrie anuală de două sute de coroane, și, în plus, mâncarea, spuse el. Trebuia să se scoale la ora șase jumătate dimineața, ca să dea nutreț cailor, iar în perioada muncilor câmpului la cinci jumătate. Muncea toată ziua - activitatea înceta seara la ora opt. Dar era sănătos și mulțumit de viața liniștită din această lume mică. Îmi amintesc și acum de dinții săi frumoși și de zâmbetul cald cu care îmi vorbea de fata pe care o iubea. Îi dăruise un inel de argint cu o inimă de aur gravată pe el.

— Și ce-a spus când i-ai dat inelul?

— A fost foarte mirată, îți poți închipui.

— Iar tu ce-ai spus?

— Ce-am spus? Nu știu. I-am spus: Să-ți fie de bine! De fapt am vrut să-i dăruiesc și stofă pentru o rochie nouă, dar...

- Este tânără?
- Da. Vorbește ca o muzicuță, atât de tânără este.
- Și unde locuiește?
- Asta nu-ți spun. Nu vreau să se afle în sat.

Stăteam în fața lui ca Alexandru cel Mare, sigur de mine, disprețuind puțin viața sa sărmană. Când ne-am despărțit, i-am făcut cadou una din păturile mele de lână, care oricum era greu de cărat; el declară imediat că o va da drăguței sale, ca să aibă și ea o pătură caldă.

Iar Alexandru spuse:

- Dacă n-aș fi eu, aș vrea să fiu tu...

Când termină și ieși iar afară, Falkenberg avea mișcări atât de elegante și vorbea cu un accent atât de danez, încât aproape nu mai înțelegeam ce spune. Îl însoțea domnișoara. Să ne interesăm și la gospodăria învecinată, spuse el; cu siguranță că aveau și acolo un pian care trebuia acordat. Da, rămâneți cu bine, rămâneți cu bine, dragă domnișoară!

— Șase coroane, băiete! îmi șopti. Cu alte șase din gospodăria învecinată, fac douăsprezece.

Și pornirăm mai departe; eu duceam ambele boccele.

14

FALKENBERG avusese dreptate, locatarii gospodăriei învecinate nu voiau să rămână mai prejos, pianul trebuia acordat. Domnișoara era plecată într-o excursie, dar reparația urma să se facă în lipsa ei, ca o surpriză. Oricum, ea se plânsese de multe ori că pianul este dezacordat și că aproape nu mai poate cânta la el. Am fost iar lăsat singur, în timp ce Falkenberg era ocupat în casă. Când se întunecă, i se aduseră lumânări și el acordă mai departe. Cina o consumă înăuntru, după care veni la mine și îmi ceru luleaua.

- Care lulea?

— Prostule! Cea în formă de pumn!

Nu i-am dat bucuros opera mea de artă. De-abia o terminasem, după ce o împodobisem cu unghia, cu inelul aurit și îi fixasem un ciubuc lung.

— Ai grijă să nu se înfierbânte prea tare unghia! i-am șoptit; ar putea să se răsucescă.

Falkenberg aprinse luleaua, se fuduli cu ea și intră iar în casă. Dar se gândi și la mine, rugând să mi se servească masa și o cafea în bucătărie.

Mi-am căutat un culcuș în fân.

În timpul nopții m-am trezit. Falkenberg mă striga stând în fața mea, în mijlocul șurii. Era lună plină și cer senin așa că deslușeam clar figura camaradului meu.

— Ce s-a întâmplat?

— Ia-ți înapoi luleaua!

— Luleaua?

— Da, nu vreau pentru nimic în lume să o mai păstrez. Uită-te, se desprinde unghia.

Am luat luleaua și am observat că unghia se îndoiește puțin în sus.

Falkenberg spuse:

— S-a rânjit la mine în bătaia lunii. Și mi-am adus aminte de proveniența unghiei.

Ce om fericit Falkenberg...

A doua zi, când am vrut să plecăm, am aflat că domnișoara se întorsese acasă. Am auzit-o interpretând la pian un vals, apoi ea veni la noi și spuse:

— Da, este o mare deosebire! Multe mulțumiri!

— Sunteți mulțumită, domnișoară? întrebă meșterul.

— Da. E cu totul altfel.

— Și încotro să ne îndreptăm acum? Ce sfat ne dați?

— La Övrebö, la familia Falkenberg.

— La cine?

— La familia Falkenberg. Mergeți tot înainte pe șosea, și după un sfert de milă vedeți, la dreapta, un stâlp.

Urcăți dealul în dreptul lui.

Falkenberg se așază pe trepte și îi puse domnișoarei tot felul de întrebări despre familia Falkenberg din Övrebö. Așa ceva! Să dea aici peste rude de-ale lui, adică să ajungă acasă! Multe, multe mulțumiri domnișoară. Mi-ați făcut un mare serviciu.

Apoi am luat-o din loc, eu cărând boccelele.

După ce am intrat în pădure, ne-am așezat ca să chibzuim. Era oare indicat ca un Falkenberg să ajungă, ca acordor de pian, la căpitanul din Övrebö și să se prezinte ca o rudă de-a lui? Eu eram foarte îngrijorat și i-am tăiat și lui Falkenberg elanul. Dar s-ar putea și să fie foarte nostim.

N-avea la el niciun certificat în care să figureze numele său?

— Ba da, dar, pe dracu! Acolo nu stă scris decât că sunt un bun muncitor.

Ne-am întrebat dacă n-am putea falsifica puțin certificatul; sau poate că ar fi mai bine să fabricăm unul nou.

Ar putea fi vorba în el despre un acordor de pian din grația lui Dumnezeu, cu numele Leopold în loc de Lars. Aveam mână liberă.

— Poți scrie un asemenea certificat? întrebă el.

— Da, pot.

Dar acum biata mea fantezie excesivă debordă, denaturând totul în glumă. „Acordor de pian” nu mă satisfăcea – voiam să-l transform în mecanic, într-un geniu care soluționase deja probleme dificile, o fabrică urma să...

— Un fabricant nu are nevoie de certificate, mă întrerupse Falkenberg, nemaivrând să mă asculte. Nu, nu era nimic de făcut.

Ne-am continuat drumul, prost dispuși și abătuți și am ajuns la stâlp.

— Deci nu vrei să intri? am întrebat.

— Intră tu, răspunse Falkenberg cu înverșunare. Poftim, ia-ți boarfele.

Dar după ce trecurăm de stâlp, Falkenberg își încetini pașii, murmurând:

— Și totuși, ar fi prea stupid dacă n-ar ieși nimic din toată povestea asta. Este o ocazie atât de bună.

— Sunt de părere că ar trebui totuși să intri și să-i saluți pe oamenii aceștia. Nu este imposibil să fii, cu toate acestea, înrudit cu ei.

— Păcat că n-am putut afla dacă nu au cumva un nepot în America.

— Ai fi știut, în cazul acesta, să vorbești englezește cu ei?

— Taci, spuse Falkenberg, ține-ți gura. Aș vrea să știu din ce cauză faci așa pe grozavul.

Era nervos și mânios și o luă din loc cu pași mari. Deodată se opri și spuse:

— M-am hotărât. Merg la ei. Împrumută-mi iar luleaua. Nu o aprind.

Urcarăm colina. Falkenberg se grozăvea, arătând cu pipa în dreapta și în stânga și pronunțându-se asupra așezării gospodăriei. Mă supăra puțin faptul că el mergea, înfumurat, înainte, lăsându-mă pe mine să car boccelele. Am spus:

— Vrei să te prezinți și aici drept acordor de pian?

— Cred că am dovedit deja că sunt în stare să acordez un pian, replică el scurt. Asta știu să fac.

— Dar dacă și stăpâna casei se pricepe puțin la așa ceva? Și dacă verifică după aceea pianul?

Falkenberg amuți; îmi dădeam seama că stă pe gânduri. Încetul cu încetul, el se dezumflă, continuându-și gârbovit drumul.

— Poate că totuși nu este bine. Poftim, ia-ți înapoi luleaua, spuse el. Mergem și întrebăm, pur și simplu,

dacă au să ne dea ceva de lucru.

15

ÎNTÂMBLAREA a făcut să putem fi, de la bun început, de folos. Trebuia montat un nou stâlp, pentru pavilion și nu erau destui oameni care să facă acest lucru. Am pus mâna și am fixat perfect stâlpul. La ferestre apăruă mai multe femei.

— Domnul căpitan este acasă?

— Nu.

— Dar doamna?

Doamna Falkenberg veni la noi. Era înaltă, blondă și prietenoasă ca un mânz tânăr; ea răspunse cu multă amabilitate la salutul nostru.

Are cumva ceva de lucru pentru noi?

— Nu știu. Nu, cred că nu. Din păcate soțul meu nu este acasă.

Aveam impresia că îi vine greu să ne refuze și am dus deja mâna la șapcă pentru ca să nu o inoportunăm. Dar probabil că Falkenberg îi făcuse o impresie exotică, fiind bine îmbrăcat și, în plus, însoțit de un hamal; ea îl privi cu curiozitate și întrebă:

— Ce fel de lucru?

— Orice muncă în aer liber, replică Falkenberg; știm să ridicăm garduri, să săpăm șanțuri, și ne pricepem și la zidărie.

— Pentru așa ceva este deja cam târziu în anotimpul acesta, observă unul din oamenii de lângă stâlpul pavilionului.

— Da, așa este, confirmă și doamna Falkenberg. Nu știu - este ora prânzului, n-ați vrea să intrați și să mâncați ceva? Ceea ce avem și noi.

— Bogdaproste! răspunse Falkenberg.

Dar pe mine mă irită răspunsul acesta, fiindcă dădea

dovadă de incultură, discreditându-ne. Trebuia să intervin:

— *Mille grâces, Madame, vous êtes trop aimable!*⁸ am spus eu cu eleganță, scoțându-mi șapca.

Ea se întoarse spre mine măsurându-mă o clipă. Uluirea ei avea ceva comic.

Am fost poftiți în bucătărie, unde ni s-a servit o masă excelentă. Doamna ne părăsi. După ce terminasem și voiam să plecăm, ea apăru iar; Falkenberg își recâștigase curajul și, vrând să profite de amabilitatea ei, se oferă să-i acordeze pianul.

— Vă pricepeți și la așa ceva? întrebă ea făcând ochii mari.

— Da, mă pricep. Am acordat pianе și în gospodăriile din vecinătate.

— Am un pian cu coadă. Dar nu aș vrea să...

— Stimata doamnă poate fi liniștită.

— Dar nu aveți ceva...?

— Nu am certificate. N-am cerut niciodată. Dar doamna poate să asculte.

— Ei bine, să vedem!

Ea o luă înainte, iar Falkenberg o urmă. Când intrară în casă, observai că pe pereții camerei atârnav multe tablouri.

Servantele din bucătărie se fâțâiau privindu-mă cu atenție pe mine, străinul; una dintre fete era foarte frumoasă. Mă bucuram că mă bărbierisem tocmai astăzi.

Trecură zece minute. Falkenberg începuse să acordeze pianul. Doamna veni iar în bucătărie spunând:

— Deci vorbiți franțuzește? Înseamnă că știți mai mult decât mine.

Har Domnului că nu a trebuit să continuăm discuția! Oricum, n-aș fi putut spune mai mult decât *omletă* și *pardon* și *căutați femeia* și *statul sunt eu*.

⁸ Mii de mulțumiri, doamnă, sunteți prea amabilă! (fr.).

— Camaradul dumneavoastră mi-a arătat certificatele, spuse doamna Falkenberg. Se pare că sunteți oameni vrednici. Aproape că îmi vine să-i telegrafiez soțului meu ca să-l întreb dacă n-am putea să vă dăm ceva de lucru.

Am vrut să-i mulțumesc, dar n-am reușit să scot niciun cuvânt; am înghițit doar de mai multe ori în sec.

Neurastenie.

Apoi m-am învățat prin curte și pe ogoare; totul era lucrat cu grijă, iar recolta fusese deja strânsă; se aduseseră acasă chiar și vrejurile uscate ale cartofilor, care în multe locuri rămân afară până dă zăpada. Nu vedeam ce ar mai fi putut să ne dea și nouă de lucru. Desigur că oamenii de aici erau bogați.

Se înseră, iar Falkenberg era încă tot în casă, acordând pianul; am luat ceva din proviziile noastre și m-am îndepărtat de curte, ca să nu fiu poftit și la cină. Luna și stelele erau pe cer, dar eu am intrat în pădure, unde era ea mai deasă, și m-am așezat în întuneric. Acolo era cel mai cald. Ce liniște pe pământ și în văzduh! Se făcuse mai răcoare, pământul începea să fie acoperit de brumă, pe ici, pe colo, se auzea un zgomot sec printre firele de iarbă, un șoricel chițăia, o cioară zbură deasupra vârfurilor copacilor – apoi iar liniște. Ai mai văzut vreodată în viața ta un păr de culoare atât de deschisă? Nu. O statură minunată, din cap până în picioare, o gură splendidă cu buzele pline, iar prin părul ei se prelingeau sclipiri luminoase. Ce bine-ar fi să poți scoate o diademă din boccea și să i-o oferi! Voi căuta o scoică roz pal să fac din ea o unghie, apoi îi dăruiesc luleaua pentru soțul ei – așa o să fac...

Falkenberg mă găsește afară, în curte și îmi șoptește în grabă:

— A primit deja răspuns de la soțul ei; putem doborî copaci în pădure. Te pricepi la așa ceva?

— Da.

— Atunci du-te în bucătărie – a întrebat unde ești.

Am intrat și doamna Falkenberg spuse:

— Unde ați fost? Pofțiți, vă rog, la masă. Ați mâncat deja? Dar unde?

— Avem alimente la noi.

— N-ar fi fost nevoie. Nu doriți nici măcar un ceai? Sigur?... Am primit deja răspuns de la soțul meu. Vă pricepeți la doborât copaci? Foarte bine. Uitați-vă: „Avem nevoie de doi tăietori de lemne. Petter să le dea de lucru...”

Dumnezeule – ce aproape era de mine, arătându-mi telegrama! Respirația ei era înmiresmată, ca cea a unei fete tinere.

16

Suntem în pădure; Petter, unul din argați, ne-a arătat drumul.

După ce rămăsesem singuri, Falkenberg nu se mai arată încântat de faptul că doamna Falkenberg ne făcuse rost de lucru. Nu este o afacere chiar atât de colosală, spuse el, probabil că pe aici muncitorii sunt o raritate. De altfel, Falkenberg nu era grozav ca tăietor de lemne; aveam experiență din alte locuri și puteam prelua, la nevoie, conducerea activității. Falkenberg nu avea nimic împotriva.

Am început să meșteresc la o invenție.

Când lucrează cu un ferăstrău obișnuit, muncitorii trebuie să stea culcați într-o rână și să acționeze ferăstrăul dintr-o parte. Acesta este motivul pentru care munca nu are un randament prea mare, iar în pădure rămân după aceea butuci urât tăiați. Un aparat de transmitere a impulsurilor, de formă conică, fixat la rădăcina copacului, trebuia să permită o mișcare normală a ferăstrăului, a cărui lamă să taie orizontal. Am

Început să desenez componentele unei asemenea mașinării. Cea mai mare bătaie de cap mi-a dat-o presiunea ușoară de care avea nevoie lama ferăstrăului. Poate că s-ar realiza cu ajutorul unui resort tras ca arcul unui ceas, sau poate cu ajutorul unei greutate. Cu greutatea ar fi fost mai simplu, dar în acest caz presiunea ar rămâne mereu aceeași. Și cu cât lama ferăstrăului va pătrunde mai adânc, cu atât va merge mai greu, iar apăsarea exercitată asupra lemnului va fi tot mai mică. În schimb, un resort de oțel s-ar destinde tot mai mult pe măsură ce tăietura ar înainta, deci ar exercita o presiune constantă. M-am hotărât să recurg la resort. Zău că o să construiești mașinăria! mi-am zis. Și aceasta va fi suprema realizare a vieții tale.

Zilele treceau, noi doboram copaci de nouă țoli grosime, îi curățăm de crengi și de scoarță. Mâncarea era bună și îmbelșugată; luam cu noi, în pădure, hrană rece și cafea, iar seara, când ne întorceam acasă, ni se servea o masă caldă. După care ne spălam, ne făceam frumoși, ca să arătăm mai bine decât argații, și ne așezam în bucătărie, unde ardea o lampă mare și veneau și cele trei slujnice.

Falkenberg se combină cu Emma.

Din când în când auzeam câte o piesă interpretată la pian, din când în când venea la noi și stăpâna casei, feciorelnică și prietenoasă. Cum a fost astăzi în pădure? Întreba ea, ați văzut un urs? Într-o seară îi mulțumi lui Falkenberg pentru modul cum îi acordase pianul. Zău – într-adevăr? Fața tăbăcită a lui Falkenberg se înfrumuseța de bucurie, iar eu eram mândru de el auzindu-l că spune plin de modestie:

— Da, și mie mi s-a părut că sună ceva mai bine.

Poate că exercițiul îl făcuse mai priceput, sau doamna îi era recunoscătoare că nu-i stricase pianul.

Falkenberg își îmbrăca în fiecare seară costumul meu

cel bun. Nu mai mergea acum să i-l iau înapoi și să-l port eu; toată lumea ar fi crezut că l-am împrumutat eu de la camaradul meu.

— Poți să păstrezi hainele, dacă mi-o dai în schimb pe Emma, glumeam eu.

— Bine, ia-o, răspundea Falkenberg.

Îmi era clar că Falkenberg se înstrăinase puțin de fată. Ah, Falkenberg se îndrăgostise, întocmai ca mine. Ce copii eram amândoi!

— Oare diseară vine iarăși la noi, în bucătărie? întreba Falkenberg uneori în pădure.

Iar eu răspundeam:

— Ce bine că domnul căpitan lipsește încă.

— Da, răspundea Falkenberg. Fii atent, dacă aflu că nu se poartă frumos cu ea, mă înfurii.

Într-o seară Falkenberg cântă un cântec popular. Eram încă mândru de el. Doamna veni în bucătărie, el trebui să repete cântecul și să mai cânte unul. Vocea sa frumoasă umplea bucătăria, iar doamna Falkenberg declară uimită:

— Zău că nu am mai auzit așa ceva!

Și atunci începu să mă roadă invidia.

— Ați învățat să cântați? întrebă ea. Cunoașteți notele muzicale?

— Da, răspunse Falkenberg, am făcut parte dintr-un ansamblu coral.

Ar fi trebuit să răspundă: Nu, din păcate nu am învățat nimic, îmi trecu prin minte.

— Ați cântat vreodată în prezența cuiva? V-a auzit deja cineva?

— Da, am cântat uneori la petreceri dansante și o dată la o nuntă.

— Dar v-a auzit cântând cineva care se pricepe?

— Nu, nu știu. Da, cred că da.

— Ah, cântați-ne încă ceva!

Falkenberg cântă.

O să mai apucăm și ziua când va fi poftit în casă, iar doamna îl va acompania la pian, îmi trece prin minte. Întreb cu voce tare:

— Mă scuzați, domnul căpitan se întoarce curând?

— Da, răspunse doamna Falkenberg cu un ton interogativ. Dar de ce?

— Din cauza muncii noastre.

— Ați tăiat deja toți copacii însemnați?

— Nu, asta nu, dar... Nu, desigur, dar...

— Ei bine! spuse doamna Falkenberg, și adăugă amintindu-și de ceva: Nu știu – dacă este vorba de bani...

Am mușcat din momeală, răspunzând:

— Da, mii de mulțumiri.

Falkenberg nu spuse nimic.

— Bine, dragii mei, dar nu trebuie decât să spuneți. Poftim! zise ea dându-mi banii ceruți. Dar dumneavoastră?

— Nu. Mulțumesc, replică Falkenberg.

Doamne Dumnezeule! În ce lumină proastă m-am situat iarăși, ce meschin eram! Iar Falkenberg, individul ăsta infam de lângă mine, era atât de bogat, încât nu avea nevoie de avans! Dar în seara asta voi smulge hainele de pe el, lăsându-l gol pușcă!

Ceea ce bineînțeles că nu am făcut.

17

IAR ZILELE treceau.

— Dacă diseară vine iar la noi, îi voi cânta cântecul despre floarea de mac, spuse Falkenberg în pădure. Am uitat de el până acum.

— Dar de Emma n-ai uitat? am întrebat eu.

— Emma? Știi ceva, nu te-ai schimbat cu nimic.

— Într-adevăr?

— Da, în sinea ta. Ai fi oricând în stare să te culci cu Emma în fața doamnei Falkenberg; eu, însă, nu.

— Minți, am răspuns eu înverșunat. Cât timp sunt aici, nu o să mă încurc cu nicio femeie.

— Nici eu nu voi mai merge la niciuna în timpul nopții. Oare va veni diseară la noi, în bucătărie? De-abia astăzi mi-am amintit de floarea de mac. Ascultă!

Falkenberg cântă despre floarea de mac.

— Ai noroc cu vocea ta, i-am spus; totuși, niciunul din noi doi nu o va cuceri.

— Să o cucerești! Cine a mai pomenit așa o maimuță ca tine!

— Ba, dacă aș fi tânăr și bogat și frumos, aș putea să o cuceresc, am spus.

— Ei da, *dacă*. În cazul acesta *și eu* aș putea să o cuceresc. Dar ar mai fi și căpitanul.

— Da, și ai mai fi și tu. Și aș mai fi și eu. Și ar mai fi și ea și tot restul lumii. Și am putea, într-adevăr, să ne ținem amândoi gura spurcată, continuai mânios pe mine însumi din cauza flecărelilor astea puerile. Cum se poate ca doi tăietori de lemne să vorbească asemenea absurdități?

Am slăbit amândoi, eram palizi, iar fața bolnăvicioasă a lui Falkenberg se acoperi de riduri; niciunul din noi nu mai mânca suficient. Pentru a ascunde unul de altul starea noastră, eu fluieram tot felul de melodii vesele, iar Falkenberg se plângea, de câte ori luam masa, că mănâncă prea mult și se simte greoi și leneș din cauza aceasta.

— Dar nu mâncați aproape nimic, spunea adeseori doamna Falkenberg văzând că aduceam înapoi o mare parte din hrana rece cu care plecam dimineața. Cel fel de tăietori de lemne mai sunteți și voi?

— Falkenberg mănâncă foarte puțin, spuneam eu.

— He-he, completa Falkenberg, iar ăsta de aici nu mai

mănâncă aproape nimic.

Doamna Falkenberg ne ruga câteodată să-i facem un mic serviciu, iar noi ne repezeam amândoi să-l îndeplinim; în cele din urmă am început să cărăm, din proprie inițiativă, apă la bucatărie și să umplem lada cu lemne de foc. Dar Falkenberg mă înșelă o dată, aducând din pădure nuiiele de alun pentru a bate cu ele covoarele, deși doamna mă rugase *pe mine* și nu pe altcineva să-i taie nuiielele.

Falkenberg cânta în fiecare seară.

M-am hotărât să încerc să o fac geloasă pe doamna Falkenberg. Vai, vai, fârtate! Trebuie să fii nebun sau tâmpit – doamna nu va da nicio atenție unei asemenea tentative!

Dar voiam, cu toate acestea, să o fac geloasă.

Dintre cele trei slujnice, doar Emma intra în discuție pentru acest experiment, așa că am început să-i fac ochi dulci.

— Emma, cunosc pe cineva care suspină după tine.

— De unde știi?

— Din stele.

— Aș prefera să știi de la cineva de aici, de pe pământ.

— Știu și asta. Din sursă directă.

— Vorbește despre sine însuși, spuse Falkenberg temându-se să nu fie atras în acest joc.

— Desigur, vorbesc despre mine. *Paratum cor meum*⁹.

Emma nu se arată însă deloc disponibilă, neavând niciun chef să stea de vorbă cu mine, deși mă pricepeam mai bine ca Falkenberg să învârt cuvintele. Cum așa – să nu-i pot veni de hac nici măcar Emmei? Pătruns de un sentiment de mândrie, am tăcut și mi-am văzut de treabă, făcând schițe pentru mașinăria mea și construind

⁹ Inima mea este pregătită (lat.)

mici modele. Dacă Falkenberg începea seara să cânte, iar doamna îl asculta, treceam dincolo, în camera argaților, rămânând acolo. Era mult mai demn pentru mine. Singurul dezavantaj era că Petter, care zăcea bolnav, nu suporta zgomotul făcut de secure și ciocan: deci, dacă voiam să bat ceva cu ciocanul, trebuia să ies în șură.

Uneori îmi trecea prin minte că s-ar putea ca doamna să regrete absența mea din bucătărie. Așa mi se părea mie. Într-o seară, în timp ce mâncam, ea spuse:

— Am auzit de la unul din argați că lucrați la o mașinărie?

— Își încearcă norocul cu un nou tip de ferăstrău, spuse Falkenberg. Dar va fi prea greu.

Nu am răspuns nimic, preferând, cu șiretenie, să fac pe oropsitul. Că doar acesta era destinul tuturor inventatorilor: să nu fie înțeleși. Așteptați, așteptați – n-a venit încă vremea mea! Câteodată abia mă puteam abține să nu le mărturisesc slujnicelor că provin dintr-o familie mai bună, dar că iubirea m-a dus pe căi greșite; acum încerc să-mi găsesc consolare în alcool. Da, da, omul propune și Dumnezeu dispune... Toate acestea ar fi putut ajunge, la un moment dat, și la urechile doamnei.

— Cred că de-acum înainte voi veni și eu mai des, seara, în camera argaților, spuse Falkenberg.

Am înțeles perfect din ce cauză voia Falkenberg dintr-odată să vină la noi; indiferent de motive, el nu mai era rugat atât de des ca până acum să cânte.

18

CĂPITANUL se întoarce acasă.

Într-o zi veni la noi, în pădure, un bărbat înalt, cu o barbă mare, și spuse:

— Sunt căpitanul Falkenberg. Cum merge treaba,

băieți? L-am salutat respectuos și am răspuns:

— Mulțumim, totul merge bine.

Am discutat câțva timp despre copacii doborâți și despre ceea ce mai rămânea de făcut; căpitanul ne lăudă, văzând că lăsăm în urma noastră butuci scurți, frumoși. Apoi el calculează cuantumul de muncă pe care îl prestasem zilnic și spuse că se încadrează în norma obișnuită.

— Domnul căpitan a uitat să scadă duminicile, am obiectat eu.

— Ai dreptate, răspunse el. În acest caz depășești norma. Nu s-a stricat nimic? Ferăstrăul rezistă?

— Da.

— Nu s-a rănit niciunul?

— Nu.

Pauză.

— De fapt n-ar trebui să vă dau eu mâncarea, spuse el; dar, din moment ce ați preferat formula aceasta, vom scădea costurile când încheiem socotelile.

— Vom accepta decizia domnului căpitan.

— Da, vom accepta, spuse și Falkenberg.

Căpitanul dădu o raită prin pădure, apoi se întoarse.

— Nici că s-ar fi putut să aveți parte de o vreme mai potrivită, spuse el. Nu a trebuit să îndepărtați zăpada.

— Nu, nu am avut zăpadă. Dar ar fi fost de preferat să fie mai frig.

— De ce? Vă este prea cald?

— Da, și asta. În primul rând, însă, fiindcă lemnul înghețat se poate tăia mai bine cu ferăstrăul.

— Vă pricepeți la această activitate mai de demult?

— Da.

— Dumneata ești cântărețul?

— Din păcate, nu. *E!* este.

— Așa, așa. Deci cântă? Purtăm același nume, nu?

— Da, să zicem, răspunse Falkenberg ușor intimidat.

Mă numesc Lars Falkenberg, după cum ați aflat din certificatul meu.

— De unde ești?

— Din regiunea Drontheim.

Căpitanul se întoarce acasă. Era prietenos, dar scurt la vorbă și hotărât, nu zâmbea, nu glumea. Avea o figură binevoitoare, dar puțin comună.

De acum înainte Falkenberg nu mai cânta decât în camera argașilor sau afară, în aer liber; de când revenise căpitanul, încetase să mai cânte în bucătărie. Falkenberg era supărat, rostea cuvinte amenințătoare: Ptiu, drace... scârboasă mai este viața... îți vine să te spânzuri. Dar disperarea sa nu dură multă vreme. Într-o duminică se duse la cele două familii unde acordase pianе și cerу certificate. La întoarcere îmi arată hârtiile și spuse:

— Pot fi întrebuințate cu folos, la nevoie, ca să te descurci.

— Deci nu mai vrei să te spânzuri?

— *Tu* ai avea mai multe motive decât mine să o faci.

Dar nici eu nu mai eram atât de prost dispus. Când căpitanul auzi despre mașinăria mea, dori imediat să afle mai multe amănunte. De îndată ce își aruncă ochii pe schițele mele, el observă că nu sunt complete, deoarece le desenasem pe bucăți de hârtie prea mici și nu avusesem nici măcar un compas; el îmi împrumută o trusă mare și mă învăță cum se fac câteva calcule de construcție. Și căpitanul se temea că ferăstrăul meu va fi prea greu de mânuit.

— Dar continuă, mă încurajă el. Fă schițele pornind de la o anumită scară, și pe urmă vom mai vedea.

Eu însă m-am gândit că un model executat cât de cât corect ar putea da o imagine mult mai completă despre aparat. Și, după terminarea schiței, am început să construiesc un model din lemn. Nu dispuneam de un strung, deci am fost nevoit să cioplesc cu mâna ambele

valțuri, precum și mai multe roți și șuruburi. Eram atât de preocupat de această activitate, încât duminică nici nu am auzit clopotul de amiază. Căpitanul veni la mine și îmi strigă:

— Este ora prânzului!

Când văzu la ce lucrez, se offeri să meargă chiar în ziua următoare la fierar, pentru ca acesta să-mi dea la strung toate piesele de care aveam nevoie.

— Dă-mi doar măsurile, spuse el. N-ai nevoie și de ceva unelte? Bine, deci un ferăstrău circular, câteva burghie, șuruburi, o sulă. Altceva?

El își notă totul. Era un stăpân fără pereche.

După cină, intrasem deja în camera argaților, când mă chemă doamna. Era jos, în curte, în umbra zidului casei, dar veni imediat spre mine.

— Soțul meu a observat că – da, că ești îmbrăcat prea subțire, spuse ea. Nu știu dacă – poftim, ia astea aici!

Și îmi puse în brațe un costum de haine.

Am mulțumit, murmurând ceva și bâlbâindu-mă. Aș putea și eu să-mi cumpăr în curând un costum, nu-i nicio grabă, nu am nevoie de...

— Bine, bine, știu că poți să-ți cumperi și singur ceva, dar camaradul dumitale poartă haine atât de bune, în timp ce dumneata... Ba da, ba da, ia-le, te rog.

Ea fugi imediat în casă, ca o fetiță care se teme să nu fie surprinsă asupra unei amabilități exagerate. Nu am putut decât să-mi strig mulțumirile.

În seara următoare, când căpitanul îmi aduse valțurile și roțile, am profitat de ocazie ca să-i mulțumesc pentru haine.

— Așa deci, răspunse el. Soția mea a fost de părere că... Ți se potrivesc?

— Da, mi se potrivesc foarte bine.

— Perfect. Da, soția mea a fost de părere că... Ei, iată roțile. Și aici sunt și uneltele. Noapte bună!

Doreau probabil amândoi să facă bine semenilor lor. Dar fiecare încerca să pună fapta bună în cârca celuilalt. Aceasta pare să fie căsnicia după care jinduiesc visătorii de aici, de pe pământ.

19

COPACII din pădure și-au pierdut frunzele, păsările nu mai ciripesc, doar ciorile mai croncăne către ora cinci dimineața, după care se împrăstie pe ogoare. Falkenberg și cu mine le vedem când mergem în pădure. Necunoscând încă pericolele lumii, puii lor țopăie pe drum, la picioarele noastre.

Apoi dăm peste pițigoi – vrabia pădurii. El se întoarce deja din excursia întreprinsă în pădure și revine în mijlocul oamenilor, unde îi place să rămână pentru a-i cunoaște mai îndeaproape. Micuțul și ciudatul pițigoi! De fapt, el este o pasăre migratoare, dar părinții săi i-au demonstrat că este posibil să petreacă iarna și în nord; acum le va arăta și el puilor săi că nici nu poți ierna altundeva decât în nord. Dar în sângele său bântuie încă nostalgia migrației – el va rămâne totdeauna un călător. Într-o bună zi, el și ai săi se vor aduna și se vor muta cu multe parohii mai departe, la alți oameni, pe care vor de asemenea să-i cunoască – și atunci nu vor mai exista pițigoi în păduricea de plop. Poate să treacă și o săptămână întreagă până să poposească în pădurice un nou stol de asemenea ființe zburătoare... Doamne Dumnezeule, de câte ori i-am privit pe pițigoi, bucurându-mă de prezența lor!

Într-o zi Falkenberg îmi spuse că este iar în apele lui. La iarnă va pune la o parte o sută de coroane din banii câștigați cu tăiatul lemnului și acordatul pianelor, și va reînnoa relația cu Emma. Și ar fi cazul ca și eu să încetez a mai suspina după doamnele din înalta societate

și să mă întorc printre cei de o teapă cu mine.

Avea dreptate.

Sâmbătă seara am încetat lucrul ceva mai devreme ca de obicei, ca să mergem la prăvălie. Voiam să cumpărăm cămăși, tutun și vin.

În prăvălie am zărit o cutie mică pentru lucrul de mână, împodobită cu scoici; era una din acele cutii pe care marinarii le cumpărau mai demult la Amsterdam și le dăruiau, acasă, drăguțelor lor; acum erau fabricate în serie, în Germania. Am cumpărat cutia ca să fac dintr-o scoică o unghie pentru luleaua mea.

— Ce vrei cu ea? întrebă Falkenberg. Să i-o dăruiești lui Emma?

Deveni gelos și, ca să nu rămână mai prejos, îi cumpără și el un batic de mătase.

Mergând spre casă gustărăm din vin și începurăm să stăm de povești; Falkenberg era încă invidios. Am ales deci scoica de care aveam nevoie, am desprins-o și i-am dat lui cutia. În felul acesta ne-am reîmpăcat.

Încetul cu încetul se lăasă întunericul, nu era nici lună pe cer. Deodată auzim de sus, de pe o colină, sunetele unui acordeon și vedem că acolo se dansează. Lumina se agita ca semnalele unui far.

— Hai și noi, spuse Falkenberg.

Eram foarte bine dispuși.

Când am ajuns la casa respectivă, am dat de câțiva flăcăi și fete care stăteau afară, să se răcorească; era și Emma printre ele.

— Ei, așa ceva, iat-o și pe Emma! exclamă Falkenberg cu o voce blândă; nu părea supărat că Emma ieșise fără el.

— Vino încoace, Emma, ți-am adus ceva!

El credea că o vorbă bună era suficientă; dar Emma îi întoarse spatele și intră în casă. Falkenberg încercă să meargă după ea, dar cei de afară îi barară drumul,

dându-i să înțeleagă că nu avea ce căuta acolo.

— Bine, dar este Emma. Rugați-o să iasă afară.

— Emma nu va veni. Emma este cu Markus, cizmarul.

Falkenberg rămase încremenit. Îi arătase atâta vreme indiferență Emmei, încât ea renunțase la el. Văzându-l atât de plouat, una dintre fete începu să-și bată joc de el:

— Ce-i cu tine? Au venit găinile și ți-au furat grăunțele? Bietul de tine!

În prezența tuturor, Falkenberg duse sticla la buze, bău, șterse cu mâna gura sticlei, apoi o dădu mai departe. Atitudinea flăcăilor față de noi se schimbă, eram băieți buni, aveam la noi băutură și o puneam la bătaie; în plus, eram străini și reprezentam puțină variație. Falkenberg povesti o serie de lucruri nostime despre cizmarul Markus pe care îl numea constant Lukas.

În casă continua dansul, dar niciuna din fete nu intra înăuntru.

— Pariez că și Emma ar prefera să fie aici, cu noi, spuse Falkenberg grozăvinduse.

Helene, Rönnaug și Sara băură din sticlă, apoi dădură mâna, așa cum era obiceiul; alte fete erau însă prea distinse, așa că spuneau doar: Mulțumesc frumos! Helene deveni drăguța lui Falkenberg, el o prinse de după mijloc și declară că va veni la noapte la ea. Cei doi se îndepărtară tot mai mult de noi, dar nimeni nu strigă după ei; fiecare din noi își luă câte o fată și ne pierdurăm cu toții în pădure. Eu eram cu Sara.

La întoarcerea noastră din pădure Rönnaug era tot acolo, răcorindu-se. Ce fată! Rămăsese tot timpul singură! Am luat-o de mână și m-am întreținut puțin cu ea, dar ea se mulțumea să zâmbească la toate, fără să răspundă. Când ne îndreptară spre pădure, o auzirăm pe Sara strigând din întuneric:

— Vino încoace, Rönnaug, hai să mergem mai bine acasă!

Rönnaug nu răspunse, fiind tare scumpă la vorbă. Era înaltă și liniștită și avea o piele albă ca laptele.

20

A CĂZUT prima zăpadă; se topește de îndată ce ajunge la pământ, dar ne arată că iarna nu mai este departe. la sfârșit și activitatea noastră de tăietori de lemne la căpitan; s-ar putea să mai avem de lucru vreo două săptămâni, dar nu mai mult. Ce-o să facem după aceea? Ar fi posibil să găsim de lucru sus, în munți, la construcția de căi ferate, și poate că mai era nevoie și de tăietori de lemne prin câte o gospodărie. Falkenberg înclina spre căile ferate.

Dar nu-mi puteam termina mașinăria în timpul acesta scurt. Fiecare dintre noi avea de luptat cu ale sale. În afară de mașinărie voiam să finisez și unghia pentru lulea, iar serile aproape că treceau prea repede. Falkenberg încerca să o scoată iar la capăt cu Emma. Ce greu era și ce încet mergea! Ea se atașase de cizmarul Markus; în schimb Falkenberg îi dăruise Helenei, într-un moment de slăbiciune, un batic de mătase și o cutie pentru lucrul de mână împodobită cu scoici.

Falkenberg se afla în mare încurcătură și spuse:

— Dai peste tot numai de necazuri, de lipsă de înțelegere și de neplăceri.

— Tocmai tu te plângi?

— Da, așa le numesc eu, dacă vrei să știi. Nu o pot convinge să vină cu mine în munți.

— Probabil că nu vrea să-l părăsească pe cizmarul Markus.

Falkenberg tăcu, sumbru.

— Nici măcar să cânt nu mai am voie, spuse el după câțva timp.

Începurăm să vorbim despre căpitan și soția sa.

Falkenberg avea niște bănuieli, cum că între cei doi nu ar fi totul în ordine.

Ce bârfitor! Eu spun:

— Scuză-mă, dar cred că nu te pricepi la așa ceva.

— Zău? răspunse el iritat. Și se enervează tot mai tare spunând:

— Ai observat cumva că ar ține unul la altul? Că ar fi tandri unul cu altul? Nu i-am auzit niciodată stând de vorbă.

Ce idiot, ce flecar!

— Nu înțeleg cum mânuiești astăzi ferăstrăul, îl dojenesc eu. Ia uită-te ce tăietură ai făcut aici.

— Eu? Dar parcă lucrăm împreună, nu?

— Bine, înseamnă că lemnul nu este destul de înghețat. Hai să luăm mai bine securea.

Câtva timp lucră fiecare pe cont propriu, dând lovituri scurte, mânioase. Ce minciuni îndrăznise să colporteze – că nici nu stăteau de vorbă unul cu altul? Dar... Dumnezeuule, avea dreptate! Falkenberg avea fler, era un bun cunoscător de oameni.

— În orice caz, în prezența noastră se vorbesc numai de bine unul pe altul, reluai eu tema.

Falkenberg trase cu sete câteva lovituri.

— M-am gândit de mai multe ori la asta.

— Nu; s-ar putea să ai dreptate; s-ar putea să nu fie tocmai căsnicia pe care și-au imaginat-o visătorii, dar...

Asta nu era ceva pentru Falkenberg; el nu pricepea nimic din asemenea speculații.

În pauza de amiază am revenit la subiectul discuției:

— Parcă spuneai că te înfurii, dacă el nu se poartă frumos cu ea.

— Da, așa este.

— Dar n-ai făcut nimic?

— Am afirmat eu că el nu se poartă frumos cu ea? Întrebă Falkenberg cătrănit. Dar sunt sătui unul de altul –

asta este. Când intră unul dintre ei în cameră, celălalt iese afară. Dacă el vorbește, în bucătărie, despre ceva, privirile ei își pierd strălucirea, ea pare plictisită și nici nu ascultă.

Câtva timp prelucrăm cu securea trunchiul copacilor – preocupat, fiecare, de gândurile sale.

— Cred că va trebui totuși să-i trag o bătaie, spune Falkenberg.

— Cui?

— Lui Lukas...

Am finisat luleaua și am rugat-o pe Emma să o predea căpitanului. Unghia era foarte veridică și, cu uneltele bune primite, reușisem să o încrustez în deget și să o fixez pe dedesubt, fără ca cele două cuișoare de cupru să se vadă. Eram mulțumit de realizarea mea.

În timpul cinei, căpitanul intră în bucătărie cu luleaua în mână și îmi mulțumi. Cu această ocazie am putut verifica înțelepciunea lui Falkenberg; de îndată ce căpitanul apărură în bucătărie, soția sa se retrase.

Căpitanul mă laudă pentru lulea și mă întrebă cum fixasem cuiul cel mic, numindu-mă un artist și un maestru. Toată bucătăria îl asculta. Faptul că însuși căpitanul mă considera un maestru nu era lipsit de importanță. Cred că în clipa aceasta aș fi putut-o cuceri pe Emma.

În aceeași noapte am aflat ce înseamnă să te treacă fiorii de groază.

Veni la mine cadavrul unei femei, care își întinse mâna stângă și mi-o arătă: unghia de pe degetul cel mare îi lipsea. Eu clătina din cap: avusesem, de fapt, la un moment dat, o unghie, dar o aruncasem, iar în locul ei puseseam o scoică. Totuși, cadavrul nu se urni din loc, iar eu începu să clănțănesc din dinți de frică. Am bâiguit că nu mai am încotro și că o rog, în numele lui Dumnezeu, să plece. Și tatăl nostru, carele ești în ceruri... Cadavrul

se îndreptă spre mine, iar eu izbii cu pumnii în jurul meu, scoțând un țipăt îngrozit și strivindu-l, în același timp, pe Falkenberg de perete.

— Ce s-a întâmplat? strigă Falkenberg. Pentru Dumnezeu!

M-am trezit scaldat în sudoare și am deschis ochii; zăceam cu ochii cășcați și vedeam cum cadavrul dispare încet de tot în beznă încăperii.

— Cadavrul! am gemut eu. A venit să-și ia înapoi unghia.

Falkenberg se ridică brusc, treaz de tot și el.

— L-am văzut, spuse el.

— Și tu? Ai văzut degetul! Uf!

— N-aș vrea să fiu în pielea ta. Zău că nu!

— Lasă-mă pe mine lângă perete! I-am rugat.

— Dar eu unde să dorm?

— Pe tine nu te paște niciun pericol. Poți sta liniștit la margine.

— Ca să mă ia mai întâi pe mine? Nu, mulțumesc.

Și Falkenberg se culcă la locul său, trăgându-și pătura peste cap.

M-am gândit o clipă să cobor și să mă culc lângă Petter; acesta era deja pe calea cea bună, deci nu mă mai puteam molipsi de la el. Dar nu îndrăzneam să cobor scările.

A fost o noapte groaznică.

În dimineața următoare am căutat peste tot unghia și am găsit-o pe jos, acoperită de rumeguș de lemn și de talaș. Am îngropat-o în drum spre pădure.

— Întrebarea este dacă n-ar trebui să duci unghia înapoi, acolo de unde ai luat-o, spuse Falkenberg.

— Este foarte departe, o adevărată călătorie...

— Numai să nu te tot avertizeze până când o vei face totuși. Poate că ea nu vrea să aibă degetul într-un loc și unghia într-alt loc.

Dar eu îmi recăpătasem curajul. Lumina zilei mă făcea să fiu temerar și să râd de superstițiile lui Falkenberg, spunându-i că punctul său de vedere era deja depășit de știință.

21

ÎNTR-O seară sosiră musafiri; și deoarece Petter nu era încă total restabilit, iar celălalt argat prea tânăr, a trebuit eu să mă ocup de cai. O doamnă coborî din trăsură:

— Stăpânii sunt acasă? întrebă ea.

Zgomotul făcut de trăsură scoase mai multe persoane la ferestre, iar doamna ieși afară și strigă:

— Tu ești, Elisabet? Te aștept de mult. Bine-ai venit!

Era domnișoara Elisabet de la curtea parohială.

— *Ăsta* e aici? întrebă ea uimită.

— Cine?

Ea se referea la mine. Mă recunoscuse...

În ziua următoare cele două doamne veniră la noi, în pădure. La început mi-a fost teamă că zvonul despre escapada noastră călare pe caii străini ar fi putut ajunge până la curtea parohială, dar m-am liniștit văzând că nimeni nu spune nimic.

— Conducța de apă funcționează bine, spuse domnișoara Elisabet.

Asta mai zic și eu!

— Conducța de apă? întrebă doamna.

— Ne-a introdus o conducță de apă. Până în bucătărie și la etajul întâi. Răsucim doar un robinet. Ar trebui să-ți instalezi și tu așa ceva.

— Zău? Ar fi posibilă și la noi o asemenea instalație?

— Da, ar fi posibilă, am răspuns.

— De ce nu i-ai făcut soțului meu această propunere?

— I-am spus deja. Voia să se consulte cu

dumneavoastră.

O pauză penibilă. Nu se consultase cu ea nici măcar în problema aceasta, care o privea în primul rând pe gospodina din casă.

Am continuat apoi repede, numai pentru ca să spun ceva:

— În anul acesta este, oricum, prea târziu. Dar poate la primăvară.

Doamna Falkenberg păru acum să-și amintească ceva din timpuri imemorale.

— De fapt, îmi aduc acum aminte că mi-a spus o dată ceva despre asta, declară ea. Trebuia să mai chibzuim. Dar era prea târziu pentru anul acesta... Spune, Elisabet, nu este nostim să privești cum se doboară copacii?

Uneori utilizam o funie cu ajutorul căreia dirijam direcția de cădere a copacului. Falkenberg tocmai fixase funia sus, de vârful copacului, care se clătina sub greutatea lui.

— De ce procedați așa?

— Pentru ca arborele să cadă în direcția potrivită... am început eu să explic.

Dar doamna nu voia să-mi mai asculte explicațiile, ea repetă întrebarea adresându-i-se lui Falkenberg și adăugând:

— Și nu este indiferent unde cade?

Falkenberg trebui să răspundă:

— Nu, îl dirijăm pentru ca să nu distrugă, în cădere, prea multă pădure tânără.

— Ai auzit? îi spuse doamna Falkenberg prietenei ei, i-ai auzit vocea? Acesta este cântărețul.

Eram furios pe mine, că vorbisem atâta fără să fi sesizat dorința ei. Voiam să-i arăt că îi înțeleg dojana. Și, de altfel, eram îndrăgostit de domnișoara Elisabet, nu de altcineva; aceasta nu era capricioasă, fiind, în schimb, la fel de frumoasă ca cealaltă, ba chiar de o mie de ori mai

frumoasă! Mă voi angaja ca argat la tatăl ei... Am hotărât ca, de câte ori mi se adresa soția căpitanului, eu să mă uit mai întâi la Falkenberg și apoi la ea, așteptând o clipă înainte de a spune ceva, de parcă m-aș fi temut că nu eu eram cel care trebuie să dea un răspuns. Cred că atitudinea mea a supărat-o puțin, căci la un moment dat îmi spuse cu un zâmbet descurajat:

— Ba da, ba da, pe dumneata te-am întrebat.

Surâsul acesta, cuvintele ei... Un val de bucurie îmi cuprinse inima, am început să mânuiesc securea cu toată forța pe care o acumulasem prin exercițiu, făcând creștături adânci în copaci. Munca mergea minunat. Și din când în când auzeam despre ce se vorbește.

— Diseară le voi cânta ceva, spuse Falkenberg, după ce rămăsesem singuri.

Veni seara.

Eram afară, în ogradă, și stăteam de vorbă cu căpitanul. Mai aveam vreo trei-patru zile de lucru în pădure.

— Și unde veți pleca de aici?

— La construcția unei căi ferate.

— Poate că aș putea să vă mai dau de lucru, spuse căpitanul. Aș vrea să amplasez în altă parte drumul care leagă gospodăria mea de șosea; este prea abrupt. Hai să-ți arăt!

El mă conduse până la aripa sudică a clădirii principale și începu să-mi dea explicații, deși era deja cam prea întuneric.

— Iar până se termină drumul și încă altele, va fi venit deja primăvara, spuse el. Și urmează conducta de apă. De altfel, și Petter este încă bolnav; nu mai merge așa, trebuie să-mi iau un ajutor.

Deodată îl auzirăm pe Falkenberg cântând. Camera era luminată, Falkenberg era înăuntru și cineva îl acompania la pian. Armonia acestei voci neobișnuite ne

învăluia; am tresărit fără să vreau.

Căpitanul ezită și își ridică ochii spre ferestre.

— Dar, spuse el deodată, poate că este mai bine să așteptăm și cu drumul până la primăvară. Cât timp spuneți că mai aveți de lucru în pădure?

— Cam trei, patru zile.

— Bine, atunci să spunem trei, patru zile și încheiem pentru anul acesta.

Cam ciudată decizia aceasta bruscă, îmi trecu mie prin minte. Am răspuns:

— Dar drumul ar putea fi construit tot atât de bine și iarna; din anumite puncte de vedere ar fi chiar de preferat. Trebuie dinamitați bolovani, trebuie adus nisip.

— Știu, știu, dar... Nu, acum trebuie să intru și să ascult.

Căpitanul intră în casă.

M-am gândit: o face desigur doar din politețe, vrea să fie și el de față când Falkenberg este în cameră. În realitate, i-ar fi făcut mai multă plăcere să stea de vorbă cu mine.

Ce închipuit eram! Și cât de tare mă înșelam!

22

APROAPE toate piesele ferăstrăului meu erau gata; trebuia doar să le asamblez și să fac proba. Lângă podul șurei se găsea trunchiul unui plop rupt de vânt. Am fixat aparatul meu de acest trunchi și am văzut imediat că ferăstrăul funcționează. Ei, țineți-vă gura, pigmeilor, am biruit! Pentru a face lama, îmi cumpărasem un ferăstrău uriaș, de dulgherie, pe care îl prevăzusem cu dinți pe toată lungimea sa; în timpul tăierii, acești dinți se angrenau într-o mică roată dințată, montată acolo ca să atenueze fricțiunea și acționată de către un resort. Resortul de presiune îl confecționasem inițial dintr-un un

os de balenă lat, scos de Emma de la un corset; dar acesta se dovedi a fi prea slab, așa că am confecționat altul, dintr-o lamă de ferăstrău lată de șase milimetri, de pe care răzuisem dinții. De data aceasta însă resortul apăsa prea tare. A trebuit să mă descurc după posibilități, trăgând arcul doar pe jumătate și încordându-l iarăși doar pe jumătate.

Din păcate cunoștințele mele teoretice erau insuficiente. Trebuia deci să fac tot felul de verificări practice și acestea mă împiedicau în activitate. Astfel, fusesem obligat să renunț complet la aparatul de transmitere a impulsurilor, deoarece acționa prea greoi, și să reconstruiesc mașinăria mea pe baza unui sistem mai simplu.

Într-o zi de duminică mi-am fixat aparatul de trunchiul plopului; piesele de lemn albe și lama ferăstrăului străluceau în lumina soarelui. În curând apărură mai multe capete la ferestre, iar căpitanul ieși din casă. În timp ce se apropia, se uita atât de încordat la mașinărie, încât nici nu îmi răspunse la salut.

— Ei, cum merge?

Am pornit mecanismul.

— Ia te uită, într-adevăr!

Veni și doamna Falkenberg cu domnișoara Elisabet, ieșiră toate fetele, apăru și Falkenberg. Iar aparatul funcționa. Ei, țineți-vă gura, pigmeilor!

Căpitanul întrebă:

— Fixarea mașinăriei de copac nu durează prea mult?

— O parte din timp se recuperează datorită faptului că munca devine mai ușoară. Nu mai trebuie intercalate mici pauze ca să-ți tragi răsuflarea.

— De ce?

— Fiindcă presiunea laterală este asigurată de către un resort. Or, în mod normal, tocmai această apăsare devine obositoare.

— Dar restul timpului?

— Intenționez să renunț complet la șurub și să-l înlocuiesc cu o menghină care poate fi fixată dând câteva lovituri cu spatele securii. Menghina are o serie de colți, putând fi montată pe copaci de diferite grosimi.

I-am arătat schița unei asemenea menghine pe care nu reușisem încă să o confecționez.

Căpitanul porni, cu mâna lui, ferăstrăul ca să vadă de câtă forță este nevoie. El spuse:

— Se ridică întrebarea dacă nu e prea greu să acționezi un ferăstrău a cărui lățime o depășește de peste două ori pe cea a unui ferăstrău obișnuit pentru copaci.

— Desigur, spuse Falkenberg. E cât se poate de clar.

Se uitară, cu toții, mai întâi la Falkenberg, apoi la mine. Era rândul meu să mă pronunț.

— Un om poate împinge singur, pe șine, o vagonetă încărcată cu marfă, am răspuns. În cazul nostru însă, *doi* oameni acționează un dispozitiv care alunecă pe două role, care, la rândul lor, se mișcă pe axe de oțel gresate. Acest ferăstrău va putea fi mânuit mult mai ușor decât cel vechi; la nevoie poate fi acționat și de un singur om.

— Mi se pare aproape imposibil.

— Vom vedea.

Domnișoara Elisabet întrebă pe jumătate în glumă:

— Dar explicați-mi și mie, care nu pricep nimic din toate astea, de ce nu este mai bine să tai copacii de-a curmezișul, ca mai demult?

— El ar vrea să elimine presiunea laterală din timpul acționării ferăstrăului, o lămuri căpitanul. Acest ferăstrău care taie orizontal se mânuiește în același fel ca acela care taie vertical. Imaginați-vă puțin: apăsați în jos și efectul este lateral. Spune-mi, mi se adresează el, nu crezi că lama ferăstrăului este apăsată prea în jos la cele două capete și că în felul acesta suprafața tăieturii va fi

convexă?

— Acest lucru este împiedicat, în primul rând, de către cele două role pe care este așezat dispozitivul.

— Da, ajută la ceva. Și în al doilea rând?

— În al doilea rând, n-am putea obține cu acest aparat o tăietură convexă, nici dacă am vrea. Și anume, fiindcă lama ferăstrăului are un spate în formă de T, care îl face să nu fie deloc elastic.

Am impresia că unele dintre obiecțiile căpitanului nu se bazează pe argumente concrete. Având în vedere cunoștințele sale, el ar fi putut găsi mai ușor decât mine un răspuns. În schimb, el trecea cu vederea alte amănunte care pe mine mă îngrijorau. O mașină care era dusă de colo-colo prin pădure, nu avea voie să fie sensibilă. De exemplu, eu mă temeam că cele două axe de oțel ar putea fi lovite așa de rău, încât s-ar desprinde sau s-ar strâmba, iar rolele n-ar mai aluneca pe ele. Va trebui să încerc să mă descurc fără axele de oțel și să amplasez rolele sub muchia ferăstrăului. Nu, mașina mea nu era încă gata...

Căpitanul se duse la Falkenberg și îl întrebă:

— Ai fi de acord să le duci mâine pe doamnele noastre cu trăsura? Ce-i drept, drumul este destul de lung, dar Petter e încă bolnav.

— Da, n-am nimic împotrivă.

— Domnișoara Elisabet vrea să se întoarcă acasă, spuse căpitanul. Trebuie să plecați la ora șase.

Falkenberg era foarte încântat, bucurându-se că i se arătase atâta încredere, și observă, în glumă, că probabil îl invidiam. În realitate, nu-l invidiam deloc. În prima clipă mă duruse puțin faptul că tovarășul meu fusese preferat, dar, fără doar și poate, era mult mai plăcut să fii singur în pădure, în liniște, decât să îngheț de frig pe capra trăsorii.

Falkenberg era într-o dispoziție strălucită și spuse:

— Ești verde de invidie, ar trebui să înghiți ceva leacuri, poate puțin ulei de ricin.

El petrecu dimineața făcând pregătiri pentru călătorie, spală trăsura, gresă osiile roților și controlează hamurile. Iar eu îl ajutai.

— Cine știe, poate vom afla că nici nu te pricepi să conduci o trăsură cu doi cai, i-am spus eu ca să-l necăjesc. Dar până mâine îți voi arăta care sunt manevrele cele mai importante.

— Ce nenorocire că trebuie să înduri atâtea, numai ca să economisești cei zece ore pentru ulei de ricin, răspunse el.

În realitate, însă, nu făceam decât să glumim plini de voieșie...

Către seară, căpitanul veni la mine și îmi spuse:

— Aș fi vrut să te cruț, trimitându-l pe camaradul dumatăle cu doamnele, dar domnișoara Elisabet vrea neapărat să mergi dumneata.

— Eu?

— Fiindcă sunteți vechi cunoștințe.

— Bine, dar nici camaradul meu nu reprezintă un pericol.

— Ai ceva împotrivă?

— Nu.

— Bun, atunci rămâne să pleci dumneata.

M-am gândit imediat: Ho, ho, deci doamnele mă preferă, fiindcă sunt inventator și posesor al unui ferăstrău, iar dacă mă fac frumos, voi arăta bine, voi arăta colosal.

Dar lui Falkenberg căpitanul îi oferi o altă explicație care dădu dintr-odată peste cap vanitatea mea: domnișoara Elisabet urma să mă ademenească iar la curtea parohială, pentru ca tatăl ei să mai încerce o dată să mă angajeze ca argat. Așa se înțelese pastorul cu ea.

M-am gândit mult la această explicație.

— Dar dacă te angajezi la curtea parohială, rămâne baltă planul nostru de a lucra la construcția de căi ferate, spuse Falkenberg.

— Nu mă angajez, am răspuns.

23

ÎN DIMINEAȚA următoare am plecat cu cele două doamne și o trăsură închisă. La început a fost destul de frig, fiind foarte binevenită pătura mea de lână pe care mi-am pus-o când pe genunchi, când pe umeri, ca un șal.

Am urmat același drum pe care îl parcursesem pe jos împreună cu Falkenberg și am recunoscut, pe rând, toate locurile: aici acordase Falkenberg un pian, acolo auzisem țipătul unei găște sălbatice... Răsări soarele, temperatura urcă, timpul trecea; la o răscruce de drumuri doamnele ciocniră la fereastra trăsurii spunându-mi că s-a făcut de amiază. Uitându-mă spre soare mi-am dat seama că pentru doamne era prea devreme să ia masa, în timp ce pentru mine ar fi fost momentul potrivit, căci Falkenberg și cu mine obișnuiam să prânzim la ora douăsprezece. Am mers deci mai departe.

— Nu poți opri?! strigară doamnele.

— Dumneavoastră luați, de obicei, prânzul la ora trei... Credeam...

— Dar ne este foame!

Am tras trăsura la o parte, am deshămat caii, le-am dat să mănânce și i-am adăpat. Aceste două femei ciudate se orientaseră după mine cu ora mesei?

— Poftește! strigară ele.

Deoarece nu se cuvenea să mănânc împreună cu ele, am rămas lângă cai.

— Ei bine? spuse doamna.

— Vreți să fiți atât de amabilă și să-mi dați

dumneavoastră și mie ceva, o rugai eu.

Mă serviră amândouă, temându-se să nu rămân flămând; am desfăcut sticla cu bere și mi-am primit și de acolo partea, din belșug – era un adevărat festin la drumul mare, o mică aventură în viața mea. Abia îndrăzneam să o privesc pe doamna Falkenberg, ca să nu se simtă jignită.

Cele două doamne povesteau, glumeau și, în amabilitatea lor, mă atraseră și pe mine în discuție. Domnișoara Elisabet spuse:

— Mi se pare grozav de plăcut să mănânc în aer liber. Dumneata ce părere ai?

Nu mă mai tutuia ca mai demult.

— Pentru el asta nu reprezintă ceva nou, spuse doamna Falkenberg. El mănâncă în fiecare zi în pădure.

Ah, vocea aceasta, ochii ei, mișcarea feminină și delicată a mâinii care îmi oferea paharul...! M-aș fi priceput și eu să spun ceva, aș fi putut participa la discuție, povestind câte ceva din lumea mare și amuzându-le pe doamne; le-aș fi putut corecta, când spuneau tot felul de prostii, dovedind, de exemplu, că habar nu aveau cum se călărește pe o cămilă sau cum se culeg strugurii din vie...

Am mâncat în grabă și am luat o găleată ca să mai aduc apă pentru cai, deși nu era nevoie. Ajuns la pârâu, m-am așezat.

După câțva timp, doamna Falkenberg mă strigă:

— Vino la cai! Noi vrem să ne îndepărtăm puțin și să vedem dacă nu găsim hamei sau ceva asemănător.

Dar când am ajuns la trăsură, ele constataseră deja că hameiul nu mai avea frunze și că aici nu existau nici scoruși, nici frunze colorate.

— În pădurea aceasta nu găsești absolut nimic, observă domnișoara. După care îmi puse iar o întrebare directă:

— la spune-mi, există și la Övrebö un cimitir, prin care te plimbi?

— Nu!

— Și cum suporti lipsa lui? Apoi îi explică doamnei Falkenberg că eu eram un om ciudat, care cutreiera noaptea cimitirele ținând întruniri cu morții. Acolo îmi inventam mașinăriile.

Pentru ca să spun și eu ceva, m-am interesat de tânărul Erik. Doar fusese rănit atunci, scuipase sânge...

— Da, se reface, răspunse domnișoara Elisabet scurt. Nu ridicăm ancora, Lovise?

— Dar putem deja pleca?

— De îndată ce doriți, am răspuns.

Așa că ne continuăm drumul.

Orele trec, soarele se îndreaptă spre asfințit, se face iar frig, aerul e aspru; mai târziu începe să bată vântul, se lasă umezeala, plouă amestecat cu zăpadă. Am trecut pe lângă biserica filială, pe lângă câteva băcănii, lăsând în urma noastră o gospodărie după alta.

Deodată auzii un ciocănit la fereastră.

— Pe aici v-ați plimbat într-o noapte, călare pe cai străini? Întrebă domnișoara râzând. Poți să mă crezi că am auzit deja despre asta.

Cele două doamne se înveseliră pe seama mea.

Răspunsul meu veni prompt:

— Și, totuși, tatăl dumneavoastră ar vrea să mă angajeze ca argat, nu-i așa?

— Da, așa este.

— Fiindcă veni vorba despre asta - de unde știa tatăl dumneavoastră că lucrez la căpitanul Falkenberg? Doar dumneavoastră ați fost foarte mirată să mă găsiți acolo.

După o scurtă pauză de gândire, ea replică uitându-se la doamna Falkenberg:

— Am scris acasă.

Doamna Falkenberg lăsă ochii în jos.

Am avut impresia că domnișoara mințea. Dar ea dăduse un răspuns excelent, închizându-mi în felul acesta gura. Nu era cu totul exclus ca ea să fi scris părinților ei cam așa: „Și știți peste cine am dat aici? Peste omul care a instalat la noi, la curtea parohială, conducta de apă; acum este tăietor de lemne la familia Falkenberg...”

Ajungând la curtea parohială am constatat, însă, că angajaseră deja un argat nou, care era de trei săptămâni acolo. El se îngrijea de caii noștri.

O întrebare îmi revenea tot mereu în minte: oare de ce voiseră ca *eu* să fiu vizitiul? Poate ca o compensație pentru faptul că Falkenberg fusese poftit în cameră, ca să cânte? Dar oamenii aceștia nu înțelegeau, oare, că în curând îmi voi desăvârși invenția, după care nu voi mai avea nevoie de niciun gest filantropic din partea nimănui?

M-am învățat încoace și încolo, plictisit și prost dispus, am mâncat în bucătărie, am fost lăudat de Oline pentru conducta de apă, m-am ocupat de cai. După lăsarea întinericului m-am îndepărtat, cu pătura mea, spre șură...

M-am trezit din somn, simțind că cineva mă pipăie.

— Nu poți rămâne aici, trebuie să înțelegi, o să îngheți, spuse soția pastorului. Hai, să te conduc.

Am parlamentat câțva timp pe marginea acestei teme, eu nu voiam să plec și am determinat-o, în cele din urmă, și pe ea să se așeze. Era ca o vâlvătaie, ba nu, ca un copil al naturii. În sufletul ei răsunau acordurile unui vals amețitor...

24

ÎN DIMINEAȚA următoare dispoziția mea era mult mai bună, mă răcorisem, eram rezonabil, mă

resemnasem. Ar fi trebuit să-mi cunosc mai bine interesele și să nu fi părăsit niciodată acest loc. Aș fi putut deveni argat, aș fi putut ajunge primul printre cei de-o seamă cu mine. Da, și aș fi prins rădăcini într-o viață liniștită de la țară.

Doamna Falkenberg era în curte. Femeia aceasta bălaie era ca un stâlp; stătea în mijlocul curții mari, independentă și cu capul descoperit.

I-am dat bună dimineața.

— Bună dimineața! răspunse ea îndreptându-se spre mine și spunându-mi cu voce joasă: Aș fi vrut să văd în ce fel ai fost cazat aseară, dar n-am putut scăpa. Ba da, bineînțeles că am scăpat, dar... Sper că nu te-ai culcat în fân?

Ultimele cuvinte le-am perceput ca în vis; nici n-am fost în stare să răspund.

— De ce nu spui nimic?

— Ba da; dacă am dormit în fân? Da.

— Zău? Și ai reușit să dormi?

— Da.

— Așa deci. Da, da. Ne întoarcem azi acasă.

Ea plecă de lângă mine roșind până la rădăcina părului...

Harald veni la mine rugându-mă să-i confecționez un zmeu.

— Bine, îți fac un zmeu, am răspuns, încă zăpăcit, un zmeu uriaș care să se înalțe până în nori. Da, ți-l fac.

Am lucrat cu Harald timp de câteva ore; el era atât de drăgălaș și de inocent în zelul lui, iar eu mă gândeam în timpul acesta la orice altceva, numai la zmeu nu. Am meșterit o coadă lungă de câțiva metri, apoi am lipit și am legat opera noastră cu sfoară. Domnișoara Elisabet veni de două ori la noi ca să vadă ce facem. S-ar putea să fi fost tot atât de dulce și nostimă ca odinioară, dar nu mă mai interesa cum era și nu mă mai gândeam la ea.

Apoi mi s-a trimis vorbă să înham caii la trăsură. Ar fi trebuit să mă execut imediat, deoarece drumul până acasă era lung; dar eu l-am trimis pe Harald în casă, cu rugămintea să mai așteptăm o jumătate de oră. Și am lucrat amândoi mai departe, până am terminat zmeul.

Mâine, după ce cleiul se va fi uscat, Harald își va putea înălța zmeul, urmărindu-l cu privirile și cuprins de o agitație lăuntrică necunoscută încă, așa cum o simțeam eu acum.

— Trăsura este gata.

Doamna Falkenberg iese din casă însoțită de întreaga familie a pastorului.

Pastorul și soția sa mă recunosc amândoi, îmi răspund la salut și îmi adresează câteva cuvinte. Dar nu aud nimic despre o ofertă de a mă angaja argat la ei. Iar soția pastorului mă privește pieziș cu ochii ei albaștri, de parcă m-ar recunoaște de-abia acum, deși mă recunoscuse cu o seară înainte.

Domnișoara Elisabet aduce coșul cu merinde și își învelește prietena într-o pătură.

— Chiar nu vrei să te mai acopăr cu ceva? întreabă ea încă o dată.

— Nu, mulțumesc, este suficient. Rămâneți cu bine, rămâneți cu bine!

— Să fii și astăzi un vizitiu tot atât de bun ca ieri, îmi spune domnișoara Elisabet, făcându-mi un semn cu capul.

O luăm din loc.

Vremea fiind rece și aspră, mi-am dat imediat seama că pătura cu care se învelise doamna Falkenberg era insuficientă.

Trecu o oră după alta, caii trăgeau cu nădejde, simțind că se îndreaptă spre casă; dar, deoarece nu aveam mânuși groase, îmi înțepeneau, încetul cu încetul, mâinile pe hățuri. Când ajunserăm în dreptul unei colibe,

doamna Falkenberg ciocăni la fereastră spunându-mi că este amiaza. Ea coborî lividă de frig.

— Hai să mergem în coliba asta și să mâncăm acolo, spuse ea. Vino și dumneata după ce termini și adu și coșul.

Apoi ea urcă spre colibă.

Probabil că vrea să mănânce în colibă din cauza frigului, mă gândesc eu; nu-mi închipui că s-ar putea teme de mine... Deci priponesc caii și le dau să mănânce; deoarece stă să plouă, îi acopăr cu păaturi impermeabile, îi mângâi, și urc la colibă cu coșul în mână.

În casă este o bătrână care îmi spune: Poftește înăuntru! continuând să prepare cafeaua. Doamna Falkenberg despachetează coșul și mă întreabă, fără să se uite la mine:

— Să te servesc și astăzi?

— Da, mii de mulțumiri.

Mâncăm în tăcere. M-am așezat pe o banchetă mică de lângă ușă, cu farfuria lângă mine; doamna șade la masă, se uită tot timpul pe fereastră și nu mănâncă aproape nimic. Din când în când îi adresează un cuvânt bătrânei, din când în când se uită la farfuria mea, să vadă dacă nu este goală. Odăița este atât de mică; de la mine până la fereastră nu sunt mai mult de doi pași, așa încât, de fapt, ședem cu toții împreună.

Cafeaua e gata, dar eu nu mai am loc pe banchetă pentru ceașcă, așa că o țin în mână. Doamna se întoarce spre mine cu ochii lăsați în jos și spune liniștită:

— Aici este încă loc.

Îmi simt inima bătând și mormăi ceva:

— Mulțumesc, merge foarte bine și așa... Aș prefera să...

Nicio îndoială, ea este agitată, se teme de mine, se teme că aș putea spune ceva, că aș putea face ceva;

șade iarăși cu capul întors; pare liniștită, dar observ că respiră greu. Nu-ți fie frică, mă gândesc, din gura mea spurcată nu va ieși niciun cuvânt!

Aș vrea să pun pe masă farfuria goală și ceașca, dar mă tem că o sperii dacă mă apropii, căci ea continuă să șadă acolo cu capul întors. Zdrăngănesc puțin cu ceașca, pentru a-i atrage atenția, pun vesela jos și mulțumesc.

Ea încearcă să reia tonul matern:

— Nu mai dorești nimic? Nu înțeleg...

— Nu, mulțumesc foarte mult... Să împachetez? Dar cred că nu mă pricep.

Privirile mi se opresc pe mâinile mele. În camera încălzită ele păreau foarte umflate și deveniseră atât de diforme și greoaie, încât nu cred că aș fi reușit să împachetez ceva. Ea își dă seama la ce mă gândesc, se uită mai întâi la mâinile mele, apoi în jos și întreabă, încercând să zâmbească:

— N-ai niște mănuși groase?

— Nu, nu am nevoie.

M-am întors la locul meu așteptând ca ea să împacheteze și să iau coșul. Deodată ea își întoarse capul spre mine și mă întrebă, fără să-și ridice privirile:

— De unde ești?

— Din ținuturile nordice.

Pauză.

Am îndrăznit să întreb și eu:

— Doamna a fost deja pe acolo?

— Da, în copilărie.

În același moment se uită la ceas, de parcă ar fi vrut să împiedice orice alte întrebări și să-mi arate cât este ora.

M-am ridicat imediat și am ieșit la cai.

Începuse deja să se întunece, cerul se acoperise și cădea o zăpadă udă. Am scos, pe furiș, pătura mea de pe capră și am pus-o sub bancheta din față a trăsurii; după

aceea am adăpat caii și i-am înhămat. În curând veni și doamna Falkenberg; m-am dus în calea ei, ca să iau coșul.

— Unde mergi?

— După coș.

— Mulțumesc, dar nu este nevoie. Nu merită să-l mai luăm cu noi.

Ne-am îndreptat spre trăsură, ea se urcă, eu am ajutat-o învelind-o bine. Am scos cu această ocazie pătura de sub banchetă, ascunzând marginile ei, pentru ca să nu o recunoască.

— Vai, ce bine! spuse doamna. Dar unde era?

— Aici.

— Aș fi putut cere mai multe pături la curtea parohială, dar bieții oameni nu le-ar fi recăpătat niciodată... Mulțumesc, pot și singură... Nu, mulțumesc, pot singură... Pregătește-te!

Am închis portiera trăsurii și am urcat pe capră.

Dacă bate iar la fereastră, nu poate fi vorba decât despre pătură și în cazul acesta nu opresc, mă gândesc eu.

Orele trec una după alta, este o beznă ca într-un sac, plouă și ninge tot mai tare, drumul este tot mai desfundat. Din când în când sar jos de pe capră și merg pe lângă trăsură, ca să mă încălzesc; hainele îmi sunt ude learcă. Ne apropiem de casă.

Să sperăm că nu va fi atâta lumină încât să recunoască pătura, îmi trece prin minte.

Dar, din păcate, totul era iluminat, doamna era așteptată.

În disperarea mea am oprit trăsură la oarecare distanță de intrare și am deschis portiera.

— De ce...! Nu, ce s-a întâmplat?

— Dacă ați vrea să fiți atât de amabilă să coborâți aici. Pământul este desfundat.... Roțile...

Credea probabil că vreau să o ademenesc la ceva, Dumnezeu știe, în orice caz ea spuse:

— Doamne, Dumnezeule, dar dă-i drumul!

Caii porniră și oprirăm în plină lumină.

Emma ieși și o luă în primire pe doamna Falkenberg. Doamna îi dădu păturile după ce le împăturise, în prealabil, în trăsură.

— Mulțumesc, îmi spuse ea. Doamne, dar curge apa pe dumneata!

25

MĂ AȘTEPTA o surpriză: Falkenberg se tocmise ca argat la căpitan.

Acest eveniment dădu peste cap toate planurile noastre, lăsându-mă singur. Nu izbuteam să înțeleg toată povestea. Dar aveam și mâine timp să mă gândesc la ea. Este ora două noaptea, stau în pat fără să pot adormi, îmi este frig și mă gândesc. Nu am reușit să mă încălzesc în orele acestea, iar în cele din urmă mă cuprind fierbințele, am temperatură... Ce frică i-a fost ieri, nu a îndrăznit să mănânce cu mine, pe șosea, și a stat tot timpul cu ochii lăsați în jos...

Într-un moment de luciditate îmi trece prin minte că agitația mea l-ar putea trezi pe Falkenberg și că s-ar putea să aiurez; deci strâng din dinți și sar din pat. Mă îmbrac, cobor scările împleticindu-mă și o iau la fugă peste ogoare. După câțva timp mă încălzesc și mă îndrept spre pădure, spre locul nostru de muncă, cu obrajii scăldați în sudoare și în ploaia care cade de sus. De-aș găsi ferăstrăul, ca să înving febra prin muncă fizică; este un tratament vechi, experimentat de mine. Ce-i drept, nu găsesc ferăstrăul, în schimb dau peste securea pe care o ascunsesem sâmbătă seara; încep să tai un copac. Este atât de întuneric, încât nu văd aproape

nimic; dar pipăi, din când în când, tăietura cu mâna și în felul acesta reușesc să dobor câțiva copaci. Sunt transpirat din cap până-n picioare.

Când mă simt suficient de epuizat, ascund securea la locul ei; începe să se lumineze de ziuă și mă îndrept spre casă.

— Unde ai fost? întreabă Falkenberg.

Nu vreau să aflu despre răceala mea de ieri și să bată gura în bucătărie, de aceea mormăi doar că nu știu nici eu prea bine unde am fost.

— Ai fost la Rönnaug? întreabă Falkenberg.

Răspund că da, am fost la Rönnaug, dacă oricum a ghicit...

— Păi nu aveam ce să ghicesc, spuse el. Cât despre mine, eu nu o să mai fac niciodată așa ceva.

— Se aranjează acum povestea cu Emma?

— Da, așa se pare. Este într-adevăr păcat că nu poți rămâne aici. Poate că ai fi reușit și tu să pui mâna pe una din celelalte fete.

Și el brodează în continuare pe tema că aș fi putut pune și eu mâna pe una din celelalte fete, – care mi-ar fi plăcut; dar căpitanul nu mai are ce să-mi dea de lucru. Mâine nici nu mai trebuie să merg în pădure... Înregistrez cu greu cuvintele lui Falkenberg, parcă ar veni de departe, dintr-o mare de somn care mă învăluie.

Dimineața nu mai am nici urmă de febră; sunt puțin slăbit, dar mă pregătesc totuși să merg în pădure.

— Nu mai trebuie să-ți îmbraci hainele de lucru, repetă Falkenberg. Ți-am spus deja.

— Ah, da, de fapt! Dar le îmbrac totuși, deoarece celelalte sunt încă ude de tot.

Falkenberg este puțin jenat din cauză că s-a despărțit de mine; dar el se scuză spunând că fusese convins că voi rămâne la curtea parohială.

— Înseamnă deci că nu vii cu mine în munți? întreb.

— Hm. Nu; puțin probabil. Trebuie să mă înțelegi, m-am săturat să tot umblu de colo-colo. Și nu voi găsi nicăieri un loc mai bun ca aici.

Mă prefac că nu sunt foarte afectat de situație și mă interesez deodată de Petter. Bietul de el, nu este plăcut să fii dat afară și să rămâi pe drumuri.

— Pe drumuri? se miră Falkenberg. După ce va fi bolit aici exact atâtea săptămâni la câte îi dă dreptul legea, va pleca iar acasă. Este fiu de țăran.

Apoi Falkenberg îmi declară că, de când știe că ne vom despărți, are senzația că și-a pierdut mâna dreaptă. Dacă nu ar fi Emma la mijloc, ar pleca de la căpitan.

— Poftim, spune el, ia-le la tine.

— Dar ce sunt astea?

— Certificatele. Nu o să mai am nevoie de ele; ție, în schimb, îți pot fi de folos la nevoie. Dacă vei dori, vreodată, să acordezi un pian.

El îmi dă hârtiile și o cheie de acordat.

Dar, deoarece eu nu am auzul bun al lui Falkenberg, toate acestea sunt lipsite de valoare pentru mine, așa că îi spun că aș reuși mai degrabă să acordez o tocilă decât un pian.

Falkenberg nu se mai poate abține și izbucnește în râs, ușurat că mă vede atât de bine dispus...

Falkenberg a plecat. Am încă timp să mă întind puțin în pat; mă culc, așa îmbrăcat cum sunt, și chibzuiesc. Ei, activitatea noastră era oricum pe sfârșite, oricum ar fi trebuit să plecăm, nu mă puteam aștepta să mai rămân o veșnicie aici. Singurul lucru pe care nu contasem era ca Falkenberg să rămână aici. De-aș fi obținut eu slujba aceasta, aș fi muncit cât doi! Oare nu-l puteam convinge pe Falkenberg să renunțe la planul său? Gândindu-mă mai bine, crezusem chiar că domnul căpitan nu era încântat să-l vadă în gospodăria sa pe acest muncitor care purta același nume ca el. Dar probabil că mă

înșelasem.

Mă adânceam tot mai mult în supoziții. După câte îmi dau seama, fusesem un muncitor bun și nu furasem nicio clipă din timpul de lucru plătit de căpitan, pentru a mă ocupa de invenția mea...

Adorm ca să mă trezesc la zgomotul unor pași care urcă scările.

Înainte de a mă fi putut ridica din pat, îl văd pe căpitan în ușă.

— Rămâi așa, îmi spune el prietenos, vrând să iasă iar. Mă rog, din moment ce tot te-am trezit, am putea încheia socotelile?

— Mulțumesc. După cum dorește domnul căpitan.

— Să-ți spun ceva: și eu și camaradul dumitale am crezut că te vei angaja la curtea parohială, deci... De altfel, s-a terminat și cu vremea bună și nu se mai poate lucra în pădure; și nici nu mai sunt mulți copaci de tăiat. Dar, ce-am vrut să spun: am încheiat socotelile cu camaradul dumitale; nu știu dacă...?

— Natural că mă mulțumesc cu aceeași plată.

— Camaradul dumitale și cu mine am căzut de acord că ar trebui să primești ceva mai mult pentru fiecare zi de lucru.

Falkenberg nu-mi spusese nimic în acest sens; desigur că ideea era a căpitanului.

— Ne-am înțeles să împărțim câștigul pe din două, am spus.

— Dar dumneata ai fost șeful echipei. Bineînțeles că trebuie să primești cu cincizeci de ore mai mult pe zi.

Văzând că refuzul meu nu este acceptat, l-am lăsat să facă socoteala cum dorește și mi-am luat banii în primire. I-am spus că este mai mult decât mă așteptasem.

Căpitanul replică:

— Îmi pare bine. Și vreau să-ți dau și acest certificat care atestă execuția bună a lucrărilor.

Și îmi întinse o hârtie.

Era un om onest și ordonat. Despre conducta de apă care ar fi trebuit introdusă la primăvară nu mai pomeni nimic; avea probabil motivele lui să tacă și nu voiam să-l molestez cu insistențele mele.

El întrebă:

— Acum te orientezi spre construcția de căi ferate?

— Nu, încă nu m-am hotărât.

— Bine, bine. Deci multe mulțumiri pentru ajutor.

El se îndreptă spre ușă.

Mizerabilul de mine nu m-am putut abține și am întrebat:

— Domnul căpitan nu va avea de lucru pentru mine nici mai târziu, la primăvară?

— Nu știu, vom vedea. Eu... Depinde. Dacă treci prin ținuturile acestea... Și ce vei face cu mașinăria dumitale?

— Aș putea să vă rog, să-mi permiteți să o las aici...

— Bineînțeles.

După plecarea căpitanului m-am așezat pe pat. Prin urmare, s-a terminat; da, da; să ne ajute Dumnezeu!... Este ora nouă, ea s-a sculat, circulă prin casa pe care o văd de aici, de la fereastră. Dar acum trebuie să plec.

Îmi caut bocceaua și împachetez, îmbrac jacheta, încă udă, peste bluză și sunt gata. Dar mă așez iar.

Emma vine la mine și îmi spune:

— Poftește, e gata masa!

Spre spaima mea, are pe braț pătura mea.

— Iar doamna întreabă, dacă aceasta nu este pătura ta?

— A mea? Nu. Pătura mea este aici, în boccea.

Emma pleacă cu pătura.

Doar nu puteam spune că îmi aparține, s-o ia dracu!... Oare să cobor și să mănânc? Mi-aș putea lua rămas-bun cu această ocazie... și să și mulțumesc. Nu va bate la ochi.

Emma se întoarce cu pătura și o pune pe un scăunel, frumos împăturită.

— Dacă nu vii acum, imediat, se răcește cafeaua, spune ea.

— De ce pui pătura acolo?

— A spus doamna să o pun acolo.

— Ei, poate că este a lui Falkenberg, murmur eu.

Emma întreabă:

— Pleci de la noi?

— Da, deoarece nu ai vrut să știi de mine.

— Ah, tu! spune Emma dându-și capul pe spate.

Cobor în bucătărie împreună cu ea; în timp ce stau la masă îl văd pe căpitan îndreptându-se spre pădure. Mă bucur că a plecat; poate că vine doamna.

Mănânc, apoi mă ridic de pe scaun. Oare ar trebui să plec imediat? Bineînțeles. Deci îmi iau rămas-bun de la fete spunându-i fiecareia și o glumă.

— Ar trebui să-mi iau rămas-bun și de la doamna, dar...

— Doamna este înăuntru, o să...

Emma intră în casă, și peste câteva clipe apare iar.

— Doamna are dureri de cap și s-a culcat pe divan. Dar mi-a spus să-ți transmit salutări din partea ei.

— La revedere! spun toate fetele când plec.

Părăsesc curtea cu bocceaua sub braț. Deodată îmi vine în minte securea. Falkenberg nu va ști unde este și nu o va găsi. Mă întorc, bat la ușa bucătăriei și las vorbă unde se găsește securea.

În timp ce cobor spre șosea, îmi întorc de câteva ori capul și mă uit la ferestrele clădirii principale. Apoi casa dispare din câmpul meu vizual.

26

AM DAT încă toată ziua târcoale ținutului Övrebö, m-

am oprit la diverse gospodării, întrebând dacă nu au ceva de lucru, am cutreierat meleagurile ca un spirit rătăcitor, fără să am un plan anumit. Vremea era rece și aspră, trebuia să mă mișc mereu ca să nu îngheț.

Spre seară am revenit la vechiul loc de muncă, în pădurea căpitanului. Nu se mai auzeau lovituri de secure, Falkenberg plecase acasă. Am găsit copacii doborâți de mine în timpul nopții și a trebuit să râd de cioturile oribile pe care le lăsasem în urma mea. Falkenberg observase, desigur, distrugerile și se întrebese cine să fi fost autorul lor.

Bunul meu Falkenberg crezuse, poate, că bântuise pe acolo vreun strigoi și se grăbise să ajungă acasă înainte de a se întuneca. Ha-ha-ha!

Dar veselie mea nu era naturală, fiind cauzată de febra din timpul nopții și de starea de slăbiciune de după aceea. În curând mă copleși tristețea. Aici, pe locșorul acesta, se oprise ea o dată împreună cu prietena ei; veniseră amândouă la noi în pădure și se întreținuseră cu noi...

După ce se întunecă, mă îndreptai spre curtea gospodăriei. Poate că voi reuși să mai petrec noaptea aceasta în șură, iar mâine ea va ieși din casă, după ce îi va fi trecut durerea de cap. Mă apropii atât de mult, încât zăresc luminile, dar apoi mă întorc. Cred că este prea devreme.

Trece un timp, poate două ore; mă plimb de colo-colo, mă așez, circul, apoi mă așez iar și în cele din urmă mă apropii din nou de curte. Zău că aș putea intra în șură ca să mă culc acolo; și să îndrăznească mizerabilul ăsta de Falkenberg să facă nazuri! Acum știu ce vreau: vreau să ascund bocceaua în pădure înainte de a intra în șură; ca să dau impresia că mă întorc doar pentru a-mi lua ceva fleac uitat acolo.

Pătrund mai adânc în pădure.

După ce îmi ascund bine lucrurile, îmi dau seama că nu mă interesează nici Falkenberg, nici șura, nici culcușul. Sunt un măgar și un nebun! Nu vreau să-mi găsesc un adăpost pentru la noapte, ci să văd pe un singur om și apoi să părăsesc curtea și întreg ținutul. Dar bine, domnule, îmi spun mie însumi, nu tu ai fost cel care voiai să te refugiezi într-o viață pașnică, în mijlocul unor oameni sănătoși, ca să-ți redobândești echilibrul sufletesc?

Îmi scot iarăși boccea din ascunziș, o iau în spate și revin pentru a treia oară la curte. Fac un ocol mare în jurul camerei argaților și ajung la aripa sudică a clădirii principale. Odaia este luminată.

Deși este întuneric, dau jos sacul de pe umăr, ca să nu arăt ca un cerșetor, îl iau sub braț ca pe un pachet și mă apropiu cu grijă de casă. Mă opresc în imediata ei apropiere. Iată-mă drept și sigur de mine, în fața ferestrei, unde aștept cu șapca în mână. Înăuntru nu se vede nimeni, nicio umbră. Sufrageria este cufundată în întuneric, cina s-a terminat. Pare să fie deja târziu.

Deodată lumina din cameră se stinge și întreaga clădire pare pustie. Aștept puțin, apoi văd aprinzându-se o lumină la etajul întâi. E camera ei! Îmi trece prin minte. Lumina rămâne aprinsă cam o jumătate de oră, apoi se stinge. Acum s-a culcat. Noapte bună!

Noapte bună pentru totdeauna.

Și, bineînțeles, că nu voi mai trece pe aici la primăvară. Atât ar mai lipsi.

Ajuns din nou la șosea, îmi pun boccea pe umăr și o pornesc la drum...

În dimineața următoare îmi continui drumul. Petrecusem noaptea undeva, în fân, rebegit de frig în lipsa păturii. Și mai trebuise și să plec înainte de revărsatul zorilor, când era frigul mai mare, ca să nu fiu descoperit.

Mergeam fără să mă opresc... În pădure coniferele alternau cu mestecenii, iar când am dat peste ienuperi frumoși, cu trunchiul drept, mi-am tăiat un toiag și m-am așezat la marginea pădurii ca să-l curăț. În copaci se mai vedea ici și colo câte o frunză îngălbenită; iar mestecenii sunt plini de mâțișori în care s-au prins picături de apă. Ici și colo se mai așază pe unul dintre mesteceni câte un mic stol de păsări, care ciugulesc mâțișorii, căutând apoi o piatră sau un trunchi mai aspru ca să-și șteargă rășina de pe cioc. Niciuna dintre păsări nu vrea să-i lase celeilalte nimic, ele se fugăresc și se alungă una pe alta, deși există încă un milion de mâțișori acolo. Iar pasărea alungată își ia zborul. Dacă o pasăre mai mică se repede la una mai mare, aceasta din urmă o ia din loc; nici măcar un sturz mai mărișor nu se gândește să opună rezistență unei vrăbii, ci se dă pur și simplu la o parte. Probabil că viteza îl face pe atacator atât de periculos, mă gândesc eu.

Senzația de frig și de indispoziție care mă cuprinsese dimineața dispare încetul cu încetul; mă amuză să urmăresc cu privirile toate câte le întâlnesc pe drumul meu și să mă gândesc puțin la ele. Cea mai mare plăcere mi-o fac păsările. Și mă încurajează și faptul că am o grămadă de bani în buzunar.

Falkenberg îmi spusese, întâmplător, ieri dimineață din ce localitate era Petter și într-acolo îmi îndreptam acum pașii. Probabil că nu voi găsi de lucru în gospodăria aceea mică; dar deoarece deocamdată mă simțeam bogat, nu munca mă atrăgea în primul rând. Presupuneam că Petter se va întoarce în viitorul apropiat acasă și va povesti tot felul de lucruri.

M-am aranjat așa, ca să ajung la gospodăria părinților lui Petter în timpul serii. Am transmis salutări de la fiul lor, am spus că el este pe cale de a se însănătoși... și că va sosi în curând acasă. Și am întrebat dacă aș putea

înnopta acolo.

27

ERAM de câteva zile aici; Petter se întorsese acasă, dar nu povesti nimic deosebit.

— La Övrebö este totul în ordine?

— Da, n-am auzit să nu fie.

— I-ai văzut pe toți înainte de a pleca? Pe căpitan, pe doamna?

— Da.

— Nu era nimeni bolnav?

— Nu. Cine să fi fost bolnav?

— Falkenberg, spun eu. Se plângea că și-a scrântit mâna; dar probabil că i-a trecut deja...

Atmosfera din această gospodărie nu era plăcută, deși familia era foarte înstărită. Stăpânul casei era locțiitor de deputat în Parlament și se obișnuise să citească în fiecare seară ziarele. Ah, cititul ăsta mult – toată casa suferea din cauza aceasta, iar fiicele se plictiseau de moarte. După sosirea lui Petter, toată familia începu să calculeze dacă acesta își primise întreaga simbrie și dacă bolise în casa căpitanului întreaga perioadă permisă – întreaga perioadă prevăzută de lege, spuse locțiitorul de deputat. Deoarece am avut ghinionul să sparg un geam total lipsit de valoare, am provocat multă vâlvă și îmi aruncară, cu toții, priviri chiorâșe; m-am dus la prăvălie, am cumpărat un geam și l-am montat înapoi, lipindu-l cu chit. Locțiitorul de deputat îmi spuse:

— N-ar fi trebuit să-ți faci atâta bătaie de cap din cauza unui geam.

De fapt nu mă dusesem la prăvălie numai din cauza geamului, dimpotrivă, am cumpărat câteva sticle cu vin, ca să demonstrez că nu-mi păsa prea mult de valoarea unui geam; totodată am achiziționat și o mașină de

cusut, pe care voiam să o dăruiesc, la plecare, fetelor. Astă-seară vom bea vin, mâine era duminică, deci puteau să-și facă, toți, somnul, iar luni dimineața voiam să o iau din loc.

Dar lucrurile urmau să se petreacă altfel decât plănuisem eu. Cele două fete intraseră în hambar și cotrobăiseră prin bagajele mele: mașina de cusut și sticlele le puseră pe gânduri, ele nu știau ce să creadă despre aceste obiecte, așa că începură să facă aluzii. Stați liniștite, mă gândeam eu, și așteptați până la momentul potrivit!

Seara suntem cu toții în odaie, stând de vorbă. Tocmai terminasem cina, stăpânul casei își pusese ochelarii, ca să citească ziarele, când auzim deodată un zgomot afară. E cineva în curte, spun eu. Fetele se uită una la alta și ies afară. Peste câteva clipe, ele deschid ușa și poftesc înăuntru doi flăcăi. Luați loc! le spune gazda.

Îmi trece prin minte că acești doi băieți fuseseră invitați de dragul vinului meu și că erau, probabil, prietenii fetelor. Promițătoare fete, atât de istețe la optsprezece-nouăsprezece ani! Dar v-ați lins pe bot de vin, nici nu mă gândesc...

Vorbim despre vreme, care nu poate fi altfel în acest anotimp; din păcate, însă, arătura este întârziată din cauza umezelii. Conversația lânzește și una dintre fete mă întreabă din ce cauză sunt atât de tăcut?

— Probabil, fiindcă intenționez să plec, răspund. Luni dimineața voi fi deja la o distanță de două mile de casă.

— Înseamnă că în seara asta bem de adio?

Cineva chicoti auzind această întrebare: ea mă viza pe mine, fiindcă eram atât de zgârcit și nu mă înduram să scot vinul. Mie, însă, fetele îmi erau indiferente și nu îmi păsa de ele; în caz contrar m-aș fi comportat altfel.

— Ce băutură de adio? Am cumpărat trei sticle cu vin,

ca să le duc cu mine.

— Și vrei să cari vinul pe o distanță de două mile? Întrebă o fată în timp ce ceilalți izbucniră în râs. Există, doar, multe prăvălii pe drum.

— Uitați, domnișoară, că mâine este duminică și că prăvăliile sunt închise, am replicat.

Râsetele încetară, dar ostilitatea față de mine rămase aceeași în urma răspunsului meu categoric. M-am adresat gazdei, întrebând-o, jignit, cât îi datoram.

— Dar nu este nicio grabă. Mai e și mâine o zi, nu?

— Ba da, este grabă. Sunt de două zile aici, hotărâți dumneavoastră prețul.

Femeia stătu mult timp pe gânduri; în cele din urmă ieși din cameră chemându-l pe soțul ei, ca să chibzuiască împreună.

Văzând că rămân atâta vreme afară, am urcat în hambar, mi-am făcut bagajul și am adus totul jos, pe gang. Voiam să fac pe jignitul și să o iau din loc încă în seara aceasta. Era o modalitate bună de a pleca de aici.

Când am revenit în cameră, Petter spuse:

— Doar nu vrei să pleci acum, pe înnoptate?

— Ba da, exact asta vreau să fac.

— Cred că ar trebui să fii mai deștept și să nu dai atenție vorbăriei găsculițelor astea.

— Doamne Dumnezeule, dar lasă-l să plece pe boșorogul ăsta! spuse una din surori.

Locțiitorul de deputat și soția sa reveniră în cele din urmă, dar păstrară o tăcere precaută și încăpățânată.

— Ei bine, cât vă datorez?

Hm. Să hotărâsc mai bine eu.

Erau cu toții niște netrebnici; m-am înfuriat rău de tot și i-am azvârlit femeii o bancnotă la întâmplare.

— Este destul?

— Hm. Este destul de mult, dar... Na, poate că ar fi suficient, dar...

— Dar cât v-am dat?

— O bancnotă de cinci coroane.

— Ei, s-ar putea să fie prea puțin. Mi-am băgat iar mâna în buzunar, foarte mirat.

— Ba nu, mamă, este o bancnotă de zece coroane, interveni Petter. Și este prea mult, trebuie să mai dai rest.

Bătrâna deschide mâna, privește bancnota și face, dintr-odată, pe uimita:

— Da, de fapt; dar eu n-am spus că sunt zece coroane! Nu m-am uitat bine. În acest caz, mulțumim foarte mult.

Jenat, locțiitorul de deputat începu să discute cu cei doi flăcăi despre noutățile din ziar; ce nenorocire, și-a prins unul mâna în mașina de treierat care i-a zdrobit-o. Fetele se făceau că nici nu mă observă, dar în realitate stăteau la pândă ca două pisici, cu gâturile scurte și ochii strânși. Nu mai aveam ce căuta aici - adio la toată lumea.

Femeia vine după mine pe gang, vrând să mă îmbuneze.

— Ai putea să ne faci un serviciu, împrumutându-ne una din sticlele cu vin, spune ea. E foarte neplăcut, fiindcă sunt aici și cei doi băieți.

— Rămâneți cu bine! repet eu total inabordabil.

Am pornit cu sacul în spate și mașina de cusut în mână; aceasta era grea, iar drumul desfundat, dar, cu toate acestea, mergeam cu inima ușoară. Fusese o afacere neplăcută și trebuia să admit că mă purtasem cam meschin. Meschin?

Nicidecum! Am convocat un consiliu interior, stând la sfat cu mine însumi și concluzionând că blestematele astea de fete voiseră să organizeze *cu vinul meu* o petrecere pentru iubiții lor. Exact așa. Dar oare furia mea nu fusese doar expresia rivalității masculine? Dacă în

locul celor doi flăcăi ar fi fost invitate două fete tinere, n-ar fi curs vinul gârlă? Desigur! Boșorogul ăsta – spusese una din fete. Și nu avea dreptate? Probabil că îmbătrânisem din moment ce nu mai suportam să fiu dat la o parte de dragul unui țărănoi...

Supărarea mea se risipi din cauza drumului obositor, consiliul fu desființat, eu continuând să car, o oră după alta, o povară ridicolă formată din trei sticle cu vin și o mașină de cusut. Nu era prea frig, dar se lăsase ceața, iar luminile gospodăriilor nu se zăreau decât când ajungeam în imediata lor apropiere; de fiecare dată se repezeau la mine câinii, împiedicându-mă să mă strecor într-o șură. Se făcea tot mai târziu, eram obosit și mâhnit și mă îngrijora și viitorul meu. De n-aș fi risipit atâția bani pe nimic și iarăși nimic! Trebuia să vând mașina de cusut, să o transform iar în bani.

În cele din urmă am dat de o colibă fără câini. O fereastră era încă luminată, așa că am intrat și am cerut adăpost.

28

O FETIȚĂ de paisprezece, cincisprezece ani ședea la o masă și cosea, încolo nu era nimeni în cameră. Când am rugat-o să mă adăpostească, mi-a răspuns foarte prietenos. Da, va întreba, spuse ea intrând în încăperea alăturată. Am strigat că mă mulțumesc să rămân aici, lângă sobă, până se luminează de ziuă.

Peste câteva clipe fetița reveni însoțită de mama ei, care își potrivea încă hainele. Bună seara. Casa nu prea era aranjată ca să adăpostească pe cineva, dar puteam dormi în cămăruța ei.

— Și dumneavoastră unde dormiți?

— Ah, oricum se luminează în curând de ziuă. De altfel, fata mai trebuie să coasă câțva timp.

Dar ce cosea? O rochie?

Nu, doar o fustă. Urma să o îmbrace mâine, la biserică, dar nu voise să fie ajutată de mama ei.

Eu îmi aduc mașina de cusut, spunând, în glumă, că pentru mașina asta nu conta o fustă în plus sau în minus! Îi voi arăta imediat!

Dar eram croitor?

Nu; vindeam mașini de cusut.

Caut instrucțiunile de folosire și citesc cum trebuie mânuită mașina. Fetița ascultă plină de interes, este încă aproape un copil, iar degetele ei subțiri sunt albastre din cauză că stofa lasă culoarea. Aceste degete albastre arată atât de amărâte. Scot vinul și le invit pe cele două gazde să bea un pahar împreună cu mine. Apoi continuăm să coasem, eu citesc instrucțiunile de folosire, iar fetița mănuieste mașina. Este de părere că merge minunat; ochii îi strălucesc.

Câți ani are?

Şaisprezece. A primit în anul trecut prima cuminecătură.

Și cum se numește?

Olga.

Mama stă lângă noi, ne privește și are și ea chef să coasă la mașină, dar de câte ori încearcă, Olga îi spune:

— Vezi, mamă, să n-o strici!

Când trebuie să depănăm ața și mama ia, o clipă, suveica în mână, Olga își manifestă din nou temerea că s-ar putea strica ceva.

Femeia pune ibricul pe foc și începe să prepare o cafea, atmosfera din cameră devine plăcută, este cald, oamenii aceștia însingurați sunt simpli și încrezători, iar Olga râde când eu fac câte o observație comică la adresa mașinii. M-a frapat faptul că niciuna dintre ele nu a întrebat care este prețul mașinii, deși ea era cică de vânzare - într-atât de inaccesibilă li se părea. Dar era

minunat să vadă cum funcționează.

De fapt, Olga ar trebui să aibă o asemenea mașină; căci este foarte isteță.

Mama răspunde că Olga trebuie să mai aștepte până va ieși în lume și va lucra câțva timp pentru bani.

Dar era vorba să plece de acasă și să intre în serviciu?

Da, ea spera acest lucru. Celelalte două fiice ale ei aveau deja o slujbă. Erau istețe și ele, har Domnului. Olga își va întâlni surorile, mâine la biserică.

De unul din pereți atârna o oglindă mică, ciobită, de celălalt câteva tablouri ieftine cu soldați călare, cai și perechi princiare în veșminte de gală. Deoarece unul dintre tablouri este vechi și rupt și o înfățișează pe împărăteasa Eugenia, îmi dau seama că trebuie să fi fost cumpărat de mult.

— De unde este tabloul?

Nu-și mai amintea.

— Ba da, l-a primit cândva soțul meu, spune ea apoi.

— Aici, în ținutul acesta?

— Dacă nu mă înșel este din Hersaet, unde soțul meu a făcut în tinerețea lui serviciul militar, răspunde ea. Sunt poate vreo treizeci de ani de atunci.

În mintea mea încolțește un plan și eu spun:

— Tabloul acesta este foarte valoros.

Deoarece femeia crede că vreau să-mi bat joc de ea, iau tabloul în mână, îl examinez și declar sus și tare că nu este vorba de o pictură ieftină.

Femeia nu este proastă, ea spune doar: Așa-așa, asta este părerea dumneavoastră? Stă atârnat aici de când a fost clădită coliba. De altfel, tabloul aparține Olgăi, îi fusese atribuit ei încă de când era mică de tot.

Fac pe misticul și pe cunoscătorul și o întreb, pentru a intra în temă:

— Dar Hersaet unde se găsește?

— Hersaet se află în comuna învecinată, la o

depărtare de două mile. Acolo locuiește pretorul...

Cafeaua este gata, Olga și cu mine ne odihnim. Nu mai trebuie decât să coasem copcile. O întreb dacă nu vrea să-mi arate bluza pe care o va purta la această fustă și văd că nu este o bluză adevărată, ci un șal împletit. Dar Olga a moștenit de la una dintre surori o jachetă veche, pe care o va îmbrăca peste combinație, mascând totul.

Olga este încă în perioada de creștere, așa că nu are niciun rost să i se facă în anul acesta o bluză nouă, spune mama.

Olga coase copcile, ceea ce nu durează mult. Dar se vede pe ea cât îi este de somn, așa încât îi poruncesc, afișând autoritate, să meargă la culcare. Mama ei se simte obligată să rămână aici și să-mi țină de urât, deși o rog și pe ea să se culce iar.

— Ei, trebuie să-i mulțumești din tot sufletul domnului pentru ajutor, spune mama.

Olga vine la mine și îmi dă mâna. Profit de ocazie și o împing în odaia cealaltă.

— Mergeți și dumneavoastră să vă culcați, îi spun mamei. Oricum, nu o să mai stăm de povești, deoarece și eu sunt obosit.

Văzând că mă întind lângă sobă, punându-mi sacul la căpătâi, în loc de pernă, ea scutură râzând din cap și se retrage.

29

MĂ SIMT bine aici, este plăcut; s-a luminat de ziuă, razele soarelui pătrund în cameră, iar Olga și mama ei au un păr atât de neted și frumos, încât este o plăcere să-l vezi.

După dejunul pe care îl împart cu amândouă și la care mi se oferă multă cafea, Olga se face frumoasă, cu fusta

nouă, șalul împletit și jacheta. Ah, jacheta asta minunată! Are două rânduri de nasturi de satin, un paspoal de satin, iar la gât și la mâneci este împodobită cu găitane. Dar micuța Olga nu o poate umple – în niciun fel. Căci este slabă ca o pisică jigărită.

— N-ar fi mai bine să strâmtăm puțin jacheta de cele două părți? propun eu. Avem suficient timp.

Mama și fata se uită una la alta și spun că, fiind duminică, nu este voie să pui mâna pe ac și foarfecă. Îmi dau bine seama la ce se gândesc, căci și eu gândeam la fel în copilărie; încerc deci să mă descurc cu o observație de liber-cugetător: este cu totul altceva când *mașina* e cea care coase; este ca și cum o trăsură nevinovată ar circula duminica pe șosea.

— Ba nu; dumneavoastră nu înțelegeți asta. De altfel, jacheta a fost croită așa ca să poți crește în ea, peste câțiva ani va fi perfectă.

Mă întreb, ce-aș putea să-i dăruiesc Olgăi la plecare, dar n-am nimic, nu-i pot da decât o coroană. Ea îmi mulțumește, îi arată mamei moneda și șoptește, cu ochii strălucitori, că o va da surorii ei, la biserică. Iar mama răspunde aproape tot atât de emoționată: Da, așa să facă.

Olga pleacă la biserică în jacheta ei largă, coborând colina și azvârlindu-și picioarele când în afară, când înăuntru, după cum se nimerește. Dumnezeu, ce drăgălașă și dulce este...

— Hersaet este o gospodărie mare?

— Da, este mare.

Stau câțva timp pe loc, clipind somnoros din ochi și preocupat de probleme de etimologie. *Hersaet* ar putea însemna *herresaete*¹⁰. Sau poate că stăpânul de odinioară a fost o căpetenie locală. Iar fiica acestuia era cea mai mândră fecioară din tot ținutul și însuși contele i-

¹⁰ Curte boierească, seniorială.

a cerut mâna. Peste un an ea naște un băiat, care va deveni rege...

Pe scurt, mă decid pentru Hersaet. În fond, era indiferent încotro îmi îndreptam pașii, iată de ce voiam să merg acolo. Poate că găseam de lucru la pretor, poate îmi surâdea norocul; oricum, peste tot erau oameni străini. Dacă mă hotăram pentru Hersaet, aveam măcar un țel în fața mea.

Deoarece noaptea nedormită mă face să mă simt amețit și bătut în cap, femeia îmi permite să mă întind pe patul ei.

Un păianjen cu cruce, albastru și minunat, urcă încet pe perete; îl urmăresc cu privirile până adorm.

După câteva ore de somn mă trezesc, deodată, odihnit și vioi. Femeia prepară prânzul. Îmi fac bagajul, plătesc pentru găzduire și în cele din urmă declar că aș fi dispus să dau mașina de cusut în schimbul tabloului Olgăi.

Femeia nu mă crede.

În fond este indiferent, ripostez eu; dacă ea era mulțumită, eram și eu. Tabloul este valoros, știu ce fac.

L-am luat, l-am șters de praf și l-am făcut sul; pe perete rămăsese un dreptunghi alb. Apoi mi-am luat rămas-bun.

Femeia veni după mine. N-aș vrea să aștept până se întoarce Olga, ca să-mi mulțumească personal? Ah, chiar n-ar fi posibil să mai aștept până atunci?

Dar eu n-aveam timp. Salutări Olgăi și spuneți-i să studieze instrucțiunile de folosire, dacă nu se descurcă cu mașina.

Femeia mă urmări multă vreme cu privirile. Eu îmi continuai drumul fluierând mulțumit de fapta mea. Nu trebuia să car decât bocceaua, eram odihnit, bătea soarele, iar drumul era destul de uscat. În cele din urmă începui să cânt cu voce tare, atât eram de încântat de

modul în care procedasem.

Neurastenie...

În ziua următoare am ajuns la Hersaet. Deoarece conacul era mare și avea un aspect boieresc, am vrut să-mi continuu drumul; dar după ce m-am întreținut puțin cu unul dintre argați, am hotărât să mă prezint pretorului. Doar mai lucrasem la oameni bogați, de exemplu la familia căpitanului din Övrebö.

Pretorul era un domn mărunțel, lat în umeri, cu o barbă mare albă și sprâncene negre. Avea o voce aspră, în schimb privirile sale erau blânde; mai târziu am constatat că era un om voios, căruia îi plăcea să glumească și care putea să râdă din toată inima. Din când în când își dădea importanță, din cauza poziției și bogăției sale și manifesta ambiții oneste.

— Nu, n-am ce să-ți dau de lucru. De unde vii?

Am enumerat câteva localități pe lângă care trecusem.

— N-ai probabil bani și cerșești?

— Nu, nu cerșesc, iar bani am.

— Bine, dar trebuie totuși să încerci în altă parte. Zău că nu am ce să-ți dau de lucru, ogoarele au fost deja arate. Știi să cioplești țăruși pentru garduri?

— Da.

— Așa. Dar eu nu mai utilizez garduri din lemn, am acum garduri din sârmă. Te pricepi puțin la zidărie?

— Da.

— Păcat. Am avut toată toamna zidari aici, ai fi putut lucra și dumneata.

Stătea în fața mea, scormonind pământul cu bastonul.

— Dar ce te-a determinat să cauți de lucru chiar la mine?

— Toți oamenii mi-au spus să merg la pretor, căci acolo voi găsi de lucru.

— Așa? Este adevărat că dau de lucru la o mulțime de

oameni; în toamnă au fost aici zidarii. Te pricepi să împrejmuești o ogradă de păsări? E ceva ce nu-i reușește nimănui pe lumea asta, ha-ha-ha. N-ai spus că ai lucrat la căpitanul Falkenberg, de la Övrebö?

— Ba da.

— Și ce-ai făcut acolo?

— Am tăiat copaci.

— Nu-l cunosc pe căpitan, locuiește la distanță mare de mine, dar am auzit de el. Ai ceva certificate de la el?

I-am arătat certificatul.

— Vino cu mine, spuse pretorul imediat.

Înconjuraram casa și mă conduse în bucătărie.

— Dați-i să mănânce ceva consistent, omul vine de departe, strigă el...

Iată-mă în bucătăria mare și luminoasă, în fața unui prânz cum de mult nu-mi mai fusese dat să mănânc. Chiar când terminam de mâncat, apăru iar pretorul.

— Hei, omule, spuse el.

M-am ridicat imediat stând drept ca o lumânare, iar el păru să aprecieze acest gest de politețe.

— Nu; mănâncă mai departe, termină mai întâi. Ai terminat? Credeam că... Vino cu mine.

Mă conduse la hambar.

— Ai putea să-mi tai câțva timp lemne de foc, în pădure. Ce părere ai? Am doi argați, dar pe unul dintre ei vreau să-l utilizez acum ca aprod, vei merge deci cu celălalt în pădure. După cum vezi am destule lemne, dar acestea pot rămâne aici – n-ai niciodată prea multe. Spuneai că ai bani. Arată-mi-i.

I-am arătat bancnotele.

— Bine. Vezi dumneata, eu fac parte din autoritatea publică, așa că trebuie să știu totul despre oamenii mei. Dar, firește, dumneata nu ai nimic pe conștiință din moment ce te angajezi chiar la pretor, ha-ha-ha. După cum am spus: azi poți să te odihnești, iar mâine mergi la

pădure.

M-am pregătit pentru ziua de mâine, mi-am revizuit îmbrăcămintea, am ascuțit ferăstrăul și securea. Îmi lipseau mânușile, dar vremea nu era încă foarte rea și, în afară de ele, aveam tot ce îmi trebuia.

Pretorul veni de câteva ori la mine, vorbindu-mi despre toate cele – probabil îi făcea plăcere să se întrețină cu mine, fiindcă eram un drumeț venit de departe. Vino aici, Margrethe! o strigă el pe soția lui, care traversa curtea gospodăriei. Țsta e omul nostru nou. Îl pun să pregătească lemne de foc.

30

NU NE-A spus nimeni ce să facem dar am început, din proprie inițiativă, să doborâm mai întâi copacii uscați la vârf, iar pretorul spuse, seara, că procedasem corect. De altfel, mâine ne va da el personal toate indicațiile.

Mi-am dat repede seama că nu vom avea de lucru până la Crăciun. Așa cum erau acum solul și vremea, cu nopți geroase dar lipsite de zăpadă, puteam doborî în fiecare zi o grămadă de copaci, fără nicio greutate. Chiar și pretorul recunoscuse că suntem diavoli împielitați – în așa ritm munceam în pădure, ha-ha-ha. Era plăcut să lucrezi pentru bătrânul acesta; el venea deseori la noi, în pădure, fiind totdeauna bine dispus; deoarece nu obișnuiam să ripostez cu glume la glumele lui, el își imagina probabil că sunt un tip plicticos, dar pe care se putea baza. De aceea îmi încredința acum și corespondența pe care să o duc la poștă sau să o aduc de acolo.

În gospodărie nu existau nici copii și nici oameni tineri, în afară de una din fete și unul din argați. De aceea, serile erau uneori destul de anoste. Pentru ca să-mi treacă vremea, am luat cositor și acizi și am cositorit

câteva crătiți vechi de la bucătărie. Dar în curând le-am terminat și pe ele. Așa că într-o seară îmi veni în minte să scriu următoarea scrisoare:

„Ah, dacă aș putea fi acolo unde sunteți și dumneavoastră, aș munci cât doi!”

În ziua următoare aveam de făcut un drum la poștă, pentru pretor; am luat și scrisoarea mea și am expediat-o. Eram foarte agitat; pe lângă toate celelalte, scrisoarea mai arăta și sărăcăcios, căci promisem coala de hârtie de la pretor, dar trebuise să acopăr numele său, imprimat pe plic, cu o grămadă de timbre. De-aș ști ce va spune când va primi scrisoarea! Nu figura în ea niciun nume, nicio localitate.

Apoi ne-am continuat activitatea în pădure; argatul cel tânăr și cu mine ne povesteam micile noastre probleme, dându-ne, în același timp, toată silința să lucrăm cum trebuie și împăcându-ne foarte bine unul cu altul. Zilele treceau. Din păcate vedeam apropiindu-se sfârșitul șederii mele aici, dar speram că pretorul va mai găsi ceva să-mi dea de lucru și după ce vom încheia activitatea din pădure. Vom trăi și vom vedea. Nu mi-ar fi făcut deloc plăcere să pornesc la drum înainte de Crăciun.

Într-o bună zi sunt iar trimis la poștă și găsesc acolo o scrisoare pentru mine. Nu pricep că îmi este adresată mie și o sucesc și răsucesc, nehotărât, în mâini. Dirigintele poștei, care mă cunoaște deja, citește încă o dată adresa și îmi spune că numele este al meu și că sub el stă adresa pretorului. Deodată mă străfulgeră un gând și pun mâna pe scrisoare. Da, este a mea, uitasem... este adevărat că...

În urechile mele aud dangăt de clopote, ies în grabă în stradă, desfăc scrisoarea și citesc:

„Să nu-mi mai *scrieți* - ”

Fără semnătură, fără locul de unde fusese expediată,

atât de clar și de minunat. Cuvântul *scrieți* este subliniat.

Nici nu știu cum am ajuns iar acasă. Îmi amintesc doar că m-am așezat pe o piatră kilometrică, că am citit și recitit scrisoarea, că am băgat-o în buzunar, mergând până la următoarea piatră kilometrică, unde am repetat acțiunea. „Să nu-mi mai *scrieți* – “. Dar oare prin asta voia să spună că îmi permite să vin *eu* acolo și, poate, să și vorbesc cu ea? Coala aceasta, mică și frumoasă, de hârtie și literele fine, scrise în grabă! Degetele ei atinseseră această scrisoare, ea stătuse sub ochii ei, fusese aburită de respirația ei. Iar liniuța de la sfârșit putea însemna o lume întreagă.

Am sosit acasă, am predat corespondența, apoi m-am dus în pădure. M-am cufundat în reverii, comportându-mă, probabil, foarte ciudat din punctul de vedere al camaradului meu care mă vedea citind și recitind o scrisoare și ascunzând-o apoi iar printre bancnote.

Cât de repede dăduse de urma mea! Poate că ținuse plicul în dreptul luminii și descifrase, sub timbre, numele pretorului, după care își lăsase în jos capul ei minunat, gândindu-se: El lucrează acum la pretorul de la Hersaet...

După ce revenisem, seara, acasă, pretorul veni la noi, povesti despre una și alta, și apoi întrebă:

— Parcă spuneai că ai lucrat la căpitanul Falkenberg din Övrebö, nu?

— Ba da.

— A inventat o mașinărie, după câte văd.

— O mașinărie?

— Un ferăstrău pentru tăiatul copacilor – scrie în ziare.

Devin, brusc, atent. Doar n-o fi inventat *el* ferăstrăul *meu*?

— Trebuie să fie o eroare, spun eu; căci nu căpitanul a inventat ferăstrăul.

— Nu?

— Nu. Dar ferăstrăul a rămas la el, în păstrare.

Îi povestesc totul pretorului. El ia ziarul și citim împreună: „O nouă invenție... De la corespondentul nostru trimis la fața locului... Construirea unui ferăstrău care ar putea prezenta o mare importanță pentru proprietarii de păduri... Mașinăria se bazează pe următoarele...”

— Doar nu vrei să afirmi că dumneata ai inventat ferăstrăul?

— Ba da, eu l-am inventat.

— Iar căpitanul vrea să ți-l fure? Frumoasă poveste, într-adevăr, frumoasă poveste! Las' pe mine! Te-a văzut cineva lucrând la această invenție?

— Da, tot personalul din serviciul căpitanului.

— Să mă bată Dumnezeu - dar e cea mai mare impertinență pe care am auzit-o vreodată! Auzi, să-ți fure invenția! Iar banii - ar putea să ajungă până la un milion!

A trebuit să admit că nu-l înțeleg pe căpitan.

— Eu, însă, îl înțeleg, nu degeaba sunt pretor. Nu, nu; îl bănuiesc deja de multă vreme pe omul ăsta. Pe dracu, nici măcar nu este atât de bogat pe cât îi place să pară. Îi voi scrie chiar acum o scrisoare, o scrisorică scurtă de tot, ce părere ai? Ha-ha-ha. Las' pe mine!

Acum, însă, am început să am eu îndoieli, pretorul era prea aferat; s-ar putea ca domnul căpitan să nu aibă nicio vină și ca ziaristul să nu fi fost bine informat. L-am rugat pe pretor să mă lase pe mine să scriu.

— Ca să accepți pe urmă să faci pe din două cu escrocul? Niciodată. Lași totul pe seama mea. Și, de altfel, n-ai ști să alegi cuvintele potrivite, dacă ai scrie dumneata.

Dar l-am tot rugat până mi-a permis să scriu eu prima scrisoare, după care va interveni el. Mi-a dat iar o coală de hârtie.

În seara respectivă nu am reușit să scriu. Ziua fusese agitată și sufletul meu nu se liniștise încă. Chibzuiam și

mă gândeam. Nu voiam să-i scriu direct căpitanului, de dragul doamnei, ca să nu-i fac eventual și ei neplăceri: în schimb îl voi ruga pe camaradul meu Falkenberg să aibă grijă de mașină.

În timpul nopții mă vizită iar cadavrul - această femeie tristă, îmbrăcată într-o cămașă - care nu-mi dădea pace din cauza unghiei de la degetul ei cel mare. Ieri fusesem în așa o stare de agitație sufletească, încât ea considerase că noaptea aceasta este momentul potrivit să mi se arate. O zăresc, străbătut de fiori, cum vine, plutind, în cameră și se oprește în mijlocul ei, întinzându-mi mâna. Vizavi de mine, în dreptul celuiilalt perete, era patul camaradului meu de lucru din pădure și am avut un sentiment de ușurare auzindu-l și pe el gemând și agitându-se; pericolul părea acum să ne amenințe pe amândoi în aceeași măsură. Am clătinat din cap; îngropasem unghia într-un loc liniștit, deci nu mai aveam ce să fac. Dar cadavrul nu se urni din loc. Am rugat-o să mă ierte; deodată, însă, mă cuprinse furia; am declarat supărat, că nu mai am chef să mă ocup de ea. Împrumutasem atunci, în mare grabă, unghia ei, dar o îngropasem deja cu luni în urmă, îndeplinindu-mi, astfel, îndatoririle... În acest moment, ea alunecă până la perna mea, încercând să se strecoare în spatele meu. M-am aruncat înainte, scoțând un țipăt.

— Ce s-a întâmplat? întreabă argatul din patul său.

Mă frec la ochi și spun că am visat ceva.

— Dar cine a fost aici? întreabă iar argatul.

— Nu știu. A fost cineva aici?

— Am văzut pe cineva ieșind din cameră...

31

TRECURĂ câteva zile, după care m-am așezat, liniștit și stăpân pe mine, la masă și i-am scris lui Falkenberg:

Lăsasem la Övrebö o mașină de tăiat copaci; poate că, la un moment dat, aceasta ar putea prezenta oarecare importanță pentru posesorii de păduri; intenționez să vin în curând după ea. Îl rugam să aibă până atunci grijă de ea, ca să nu se strice nimic.

M-am exprimat în termenii aceștia prudenți. Era mai demn. Voiam să fie o scrisoare elegantă, pentru cazul că Falkenberg ar fi arătat-o la bucătărie, unde cu siguranță că va vorbi despre ea. Dar, totuși, scrisoarea nu era doar plină de blândețe de la început până la sfârșit; am fixat un termen, pentru a arăta că vorbesc serios: voi sosi luni, unsprezece decembrie, ca să-mi iau mașina.

M-am gândit că acest termen este clar și hotărât: Dacă mașina nu este acolo în acea zi de luni, voi întreprinde altceva.

Am dus eu personal scrisoarea la poștă și am lipit iar timbre peste numele și adresa pretorului, imprimare pe plic...

Starea mea euforică dură încă, primisem cea mai minunată scrisoare din lume, o păstram în buzunarul de la piept, îmi era adresată mie. Să nu-mi mai *scrieți*. Nu, nu scriu, dar, în schimb, pot veni. Și după aceste cuvinte era o liniuță...

În ceea ce privește cuvântul subliniat sper că nu era vorba de o neînțelegere; sper că intenția nu fusese de a întări în felul acesta interdicția? Doamnele aveau de multe ori obiceiul prost de a sublinia tot felul de cuvinte și de a pune peste tot liniuțe. Dar nu *ea*; nu! Ea nu!

Activitatea mea în gospodăria pretorului va înceta peste câteva zile, se nimerea bine, totul era calculat, în unsprezece voi fi la Övrebö! Poate că nu era nici cu un minut prea repede. În cazul în care căpitanul își făcuse într-adevăr ceva planuri cu mașina mea, trebuia să acționez rapid. Să-mi fure un străin milionul câștigat cu atâta trudă? Nu *eu* mă chinuisem cu mașina? Încep deja

să regret tonul blând al scrisorii mele către Falkenberg. Ar fi trebuit să fiu mai hotărât; poate că el nici nu credea că eu pot fi și dur. Cine știe; ar fi chiar posibil ca el să depună mărturie *contra* mea, să afirme că nu eu inventasem mașina. Ho-ho, dragul meu Falkenberg, atâta ar mai lipsi! În primul rând ți-ai pierde fericirea veșnică; iar dacă acest lucru nu te-ar deranja, te voi da în judecată pentru sperjur – la prietenul și binefăcătorul meu, pretorul. Și știi care ar fi urmările?

— Bineînțeles că trebuie să pleci, îmi spuse pretorul. Și vino înapoi la mine, cu mașinăria. Trebuie să-ți aperi interesele. S-ar putea să fie în joc sume mari de bani.

Dar poșta din ziua următoare aduse o veste care schimbă, brusc, toată situația: căpitanul făcea cunoscut că știrea care îi atribuisese lui însuși construirea noului ferăstrău pentru copaci se baza pe o neînțelegere. Inventatorul era un muncitor care lucrase câțva timp în gospodăria sa. În ceea ce privește mașina, n-ar vrea să se pronunțe. Căpitan Falkenberg.

Pretorul și cu mine ne uitarăm unul la altul.

— Ce spui la asta? Întrebă el.

— Căpitanul este, în orice caz, nevinovat.

— Așa? Știi ce cred eu?

Pauză. Pretorul este pretor din cap până în picioare și intuiește intrigile.

— El *nu* este nevinovat, spune el.

— Într-adevăr?

— Sunt obișnuit cu lucruri de astea. Acum dacă înapoi, scrisoarea dumatăle a fost un avertisment. Ha-ha-ha.

Sunt nevoit să-i mărturisesc pretorului că nu-i scrisesem căpitanului, ci argatului din Övrebö și că această scrisoare nu putuse încă ajunge, deoarece o expediasem abia cu o seară înainte.

Pretorul nu mai avea ce spune și nici nu mai încerca să descâlcească intrigi. În schimb, începu să se îndoiască

de valoarea invenției mele.

— În fond, este posibil ca mașina să nu fie bună de nimic, spuse el, după care adăugă împăciuitor: Vreau să spun că s-ar putea să trebuiască modificată și îmbunătățită. Vezi doar câte îmbunătățiri se aduc în construcția vapoarelor de război și a avioanelor... Mai vrei să mergi până acolo?

Nu mă mai îndemnă cu niciun cuvânt să mă întorc înapoi și să aduc cu mine mașinăria, dar pretorul îmi dădu un certificat bun. M-ar fi menținut bucuros în serviciul lui, scria el, dar activitatea a trebuit întreruptă din cauza unor interese personale care mă chemau în altă parte...

În dimineața următoare, când eram pe punctul de a pleca, dau în fața curții peste o fetiță care mă aștepta. Olga. Ce copil! Probabil că pornise la drum pe la miezul nopții, din moment ce sosise aici atât de devreme. Iat-o, în fusta ei albastră și cu jacheta pe ea.

— Tu ești, Olga? Dar unde mergi?

Voia să vină la mine.

Dar de unde știa că sunt aici?

Întrebuse din om în om până aflase. Este adevărat că mașina de cusut îi aparținea? Dar nu se așteptase...

Ba da, mașina îi aparținea, i-o dădusem în schimbul tabloului. Coase bine?

— Da, coase bine.

N-am vorbit mai multe cu ea. Voiam s-o văd plecată, înainte ca pretorul să vină și să pună întrebări.

— Da, du-te acasă, copilă dragă. Ai un drum lung de parcurs.

Olga îmi dă mâna; mânuța ei dispare complet într-a mea și ea mi-o lasă cât timp doresc. Apoi îmi mulțumește și o ia, voioasă, din loc. Vârfurile picioarelor ei sunt azvârlite când înăuntru, când în afară – după cum se nimerește.

APROAPE că am ajuns.

Noaptea de duminică o petrec la un țăran de lângă Övrebö ca să pot sosi la destinație luni de dimineață. Presupun că la ora nouă toată lumea va fi deja sculată, deci ar trebui să am fericirea de a o întâlni pe aceea după care jinduiam.

Eram foarte nervos și îmi făceam cele mai negre gânduri: îi scrisesem lui Falkenberg o scrisoare plină de bun simț, fără să recurg la cuvinte tari, dar s-ar putea ca domnul căpitan să fie nemulțumit de blestemata de dată, adică de termenul pe care i-l fixasem. Ar fi fost mai bine să nu fi scris nicio scrisoare!

Pe măsură ce mă apropii de curte, îmi las capul tot mai jos și îmi pierd curajul, deși nu am comis nicio faptă rea. Mă abat de la drumul principal și fac un ocol, ca să ajung mai întâi la clădirile anexă – iar acolo dau peste Falkenberg. El spală trăsura. Ne salutăm și suntem prieteni la fel de buni ca odinioară.

Trebuia să plece undeva?

Nu, abia se întorsese aseară. Fusese la gară.

— Dar cine a plecat?

— Doamna.

— Doamna?

— Da, doamna.

Pauză.

— Deci așa? Dar unde a plecat?

— La oraș.

Pauză.

— A fost la un moment dat un străin aici, care a scris în ziar ceva despre mașină, spune Falkenberg.

— A plecat și căpitanul?

— Nu, căpitanul este acasă. A cam strâmbat din nas

când a sosit scrisoarea ta.

L-am determinat pe Falkenberg să urcăm amândoi în vechea noastră cămăruță de la mansardă; mai aveam în bagaj două sticle cu vin, pe care le-am pus acum la bătaie. Ho-ho, sticlele acestea cărate de mine cu atâta grijă, o milă după alta, încolo și înapoi – și-au arătat acum utilitatea. Fără ele Falkenberg nu mi-ar fi povestit atâtea.

— Dar căpitanul de ce a strâmbat din nas la sosirea scrisorii mele? A citit-o și el?

— Lucrurile s-au petrecut așa, spuse Falkenberg: Doamna era în bucătărie când am adus poșta. Dar ce scrisoare este asta cu atâtea timbre pe ea? întrebă doamna. Am deschis-o și am spus că era de la tine și că tu vei sosi în ziua de unsprezece.

— Și ea ce-a spus?

— Nimic. Sosește în unsprezece? a întrebat ea doar. Da, în unsprezece, am răspuns.

— Și peste câteva zile ți s-a poruncit să o duci la gară?

— Da, cred că era cu câteva zile mai târziu. Eu m-am gândit: Dacă doamna știe despre scrisoare, probabil că este la curent și căpitanul. Știi ce a spus când i-am arătat-o?

Nu i-am răspuns, fiindcă în mintea mea umblau tot felul de gânduri. Oare ce se întâmplase? Fugise de mine? Eram nebun; soția căpitanului din Övrebö nu fugea din cauza unuia din muncitorii de la curte. Dar totul mi se părea atât de ciudat. Sperasem că voi putea sta de vorbă cu ea, din moment ce îmi interzisese să-i scriu.

Falkenberg continuă, puțin deprimat:

— Deci i-am arătat căpitanului scrisoarea ta, deși tu nu mă rugaseși să o fac. Oare n-ar fi trebuit să i-o arăt?

— Ba da, este indiferent. Și el ce-a spus?

Da, a spus el strâmbând din nas, păzește bine mașinăria. Nu cumva să vină cineva și să o fure.

— Căpitanul e supărat pe mine?

— Nu, nu. Nu-mi pot imagina că ar fi. De atunci n-am mai auzit nimic despre toată afacerea.

De fapt, povestea cu căpitanul mă interesa mai puțin. După ce Falkenberg băuse o cantitate respectabilă de vin, l-am întrebat dacă știe la ce adresă locuia doamna în oraș. Nu, dar poate știe Emma. Am chemat-o pe Emma, i-am dat și ei să bea, vorbind despre cate în lună și în soare, după care ne apropiem, cu grijă, de subiectul nostru și o întrebăm așa, mai de departe. Nu, Emma nu cunoștea adresa. Doamna voia să rezolve cumpărăturile pentru Crăciun și a plecat împreună cu domnișoara Elisabet de la casa parohială. Cu siguranță că cei de acolo cunoșteau adresa. Dar de ce mă interesa această adresă?

Cică achiziționasem o broșă veche de filigran și voiam să o întreb dacă nu dorește să cumpere de la mine broșa.

— Arată-mi-o!

Din fericire i-am putut arăta Emmei broșa, care era veche și foarte frumoasă - o cumpărasem de la una din fetele din Hersaet.

— Doamna sigur nu o cumpără, spuse Emma. Iar eu cu atât mai puțin.

— Știi, Emma, ți-aș face-o cadou dacă te-ai culca cu mine, spun eu încercând să glumesc.

Emma pleacă. Îl trag iar de limbă pe Falkenberg. Acesta are un nas fin, este uneori un bun cunoscător de oameni.

Îi mai cânta doamnei?

O, nu. Și Falkenberg își manifestă regretul că se angajase ca argat; se părea că aici sunt tot mai multe supărări și lacrimi.

— Supărări și lacrimi? Cum așa? Căpitanul și soția sa nu se înțeleg bine?

— Ba da, ce dracu! Se înțeleg foarte bine. Întocmai ca până acum. În ultima sâmbătă ea a plâns toată ziua.

— Cine ar fi crezut că se va ajunge până aici; sunt convins că ei se menajează reciproc și sunt onești unul față de altul, spun eu pândind răspunsul.

— Da, dar s-au săturat unul de altul, spune Falkenberg în dialectul său nordic. Ea a și slăbit foarte mult în perioada scurtă de când ai plecai tu; este palidă și slabă de tot.

Am rămas câteva ore în cămăruța noastră de la mansardă, stând la fereastră, ca să pot vedea tot timpul clădirea principală, dar căpitanul nu se arată. Oare de ce nu ieșea din casă? Era inutil să mai aștept, trebuia să plec fără să-mi fi cerut scuze de la căpitan. Natural că aș fi putut aduce argumente solide în apărarea mea; aș fi putut da toată vina pe primul articol din ziar, care mă făcuse să devin puțin megaloman – ceea ce nici nu era o minciună. Acum, însă, nu-mi rămânea altceva de făcut decât să-mi împachetez mașinăria, să o învelesc cât puteam mai bine în sacul de călătorie și să pornesc la drum.

Emma șterpeli de la bucătărie niște mâncare pentru mine înainte de a o lua din loc.

Aveam iarăși o distanță lungă de parcurs. Voiam să trec mai întâi pe la curtea parohială, care îmi era, de altfel, aproape în drum. Iar de acolo la gară. Ninge ușor, ceea ce îmi îngreuna înaintarea; și nici nu puteam merge mai agale, după cum aș fi dorit; trebuia să întind pasul deoarece doamnele plecaseră la oraș doar pentru a face cumpărături de Crăciun și aveau un avans considerabil față de mine.

În după-amiaza următoare am ajuns la curtea parohială. Mă gândisem că cel mai bun lucru ar fi să vorbesc cu soția pastorului.

— Sunt pe drum spre oraș, i-am spus, și car după

mine mașinăria asta; n-aș putea lăsa aici piesele grele, din lemn?

— Vrei să mergi la oraș? Întrebă soția pastorului. Dar sper că rămâi la noi până mâine?

— Nu, mulțumesc foarte mult, mâine trebuie să fiu acolo.

Soția pastorului chibzuiește puțin, apoi spune:

— Și Elisabet este în oraș. Ai putea lua un pachet pentru ea, a uitat ceva aici.

Acum află și adresa! mi-am zis.

— Dar trebuie să fac, mai întâi, pachetul.

— În acest caz, s-ar putea ca domnișoara Elisabet să se întoarcă acasă înainte de a ajunge eu acolo.

— Nu, nu; a plecat împreună cu doamna Falkenberg, rămân acolo o săptămână întreagă.

Ce veste îmbucurătoare, ce veste minunată! Cunoscut acum nu numai adresa, ci și perioada de timp pe care o vor petrece acolo.

Soția pastorului îmi aruncă o privire piezișă și spune:

— Deci rămâi aici peste noapte? Desigur, căci trebuie să pregătesc pachetul...

Mi-au dat o cameră în clădirea principală; în fân era prea frig; iar seara, după ce toată lumea se culcase și liniștea se așternuse peste casă, soția pastorului îmi aduse pachetul, spunându-mi:

— Scuză-mă că vin acum. Dar tu pleci mâine în zori, când eu nu sunt încă sculată.

33

IATĂ-MĂ, așadar, iarăși în mijlocul forfotei și zarvei din oraș, între ziare și oameni; și deoarece au trecut multe luni de când n-am mai fost pe aici, pot să spun că îmi face chiar plăcere. Cutureier o dimineață întreagă orașul, îmi cumpăr haine noi și apoi merg la domnișoara

Elisabet. Ea locuiește la niște rude.

Oare voi avea norocul să o întâlnesc și pe cealaltă? Sunt agitat ca un adolescent. Nemaifiind obișnuit cu mânușile, le scot; urcând scările observ însă că mâinile mele nu se potrivesc cu hainele, așa că îmi pun iar mânușile. Apoi sun.

— Domnișoara Elisabet? Da, așteptați, vă rog, o clipă.

Vine domnișoara Elisabet. Bună ziua! Pe mine mă căutați...? Ei, nu! Dumneata ești?

— Trebuie să vă predau un pachet de la mama dumneavoastră. Poftiți, vă rog.

Ea desface pachetul ca să vadă despre ce este vorba.

— Este colosală mama! Binoclul! Dar noi am fost deja la teatru... Nu te-am recunoscut în prima clipă!

— Bine, dar nu a trecut atâta timp...

— Nu, dar... la spune-mi, desigur că vrei să te interesezi de altcineva? Ha-ha-ha.

— Da, spun eu.

— Nu locuiește aici. Numai eu locuiesc aici, la niște rude. Ea este la Hotel Victoria.

— Ei, în orice caz, pachetul era pentru dumneavoastră, spun eu încercând să-mi ascund deziluzia.

— Așteaptă o clipă, tocmai voiam să ies în oraș. Putem pleca împreună.

Domnișoara Elisabet se îmbracă, își ia rămas-bun prin ușa întredeschisă și iese împreună cu mine. Luăm o trăsură și ne oprim la o cafenea liniștită. Pe domnișoara Elisabet o amuză grozav să iasă la cafenea. Dar asta de aici nu este deloc amuzantă.

Ar prefera să mergem în altă parte?

Da. La *Grand*.

Mă temeam că acolo aș putea fi recunoscut; fusesem plecat mult timp și poate că ar trebui să-i salut pe cunoscuți. Dar domnișoara vrea neapărat la *Grand*.

Scurta perioadă petrecută în oraș o făcuse deja să fie foarte sigură de sine. Mai demult o plăcusem, însă, fără doar și poate.

Plecăm iar și ajungem la *Grand*. Se înserează. Fata se așază acolo unde este lumina mai puternică și radiază de bucurie. Comand vin.

— Vai, dar ce domn distins ești! spune ea râzând.

— N-aș putea intra aici în bluza de lucru.

— Nu, firește că nu. Dar, sincer vorbind, bluza... Îmi permiți să spun la ce mă gândesc?

— Da, desigur.

— Bluza îți stătea mai bine.

— Nu mai spuneți! Să ia dracu hainele de oraș!... Ședeam ca pe jărat în fața ei, fiind preocupat de alte probleme, nu mă interesa deloc discuția aceasta.

— Mai rămâneți mult în oraș? Întreb eu.

— Până rămâne și Lovise; cumpărăturile le-am terminat. Nu, din păcate șederea noastră este prea scurtă... Apoi își recăpătă buna dispoziție și întrebă râzând: Ți-a plăcut la noi, la țară?

— Da, a fost o perioadă frumoasă.

— Vei reveni în curând? Ha-ha-ha.

Voia desigur să-și bată joc de mine; și să-mi arate că își dăduse seama că rolul jucat de mine la țară nu fusese chiar atât de autentic. Ce copil! – Aș putea îndruma pe orice muncitor și sunt calificat în multe meserii! În schimb, în propria mea profesiune rămân mereu sub nivelul pe care mi-l visez.

— Să-l rog pe tatăl meu să afișeze, la primăvară, pe stâlp, că preiei instalarea oricărui tip de conductă de apă?

Ea închise ochii și începu să râdă; râdea din toată inima.

Mă simt sfâșiat de atâta încordare, iar glumele ei mă fac să sufăr, deși ele nu sunt răutăcioase. Mă uit prin

cafenea ca să mă calmez; ici și colo mă salută câte cineva, eu răspund și văd totul ca prin ceață. Doamna încântătoare în compania căreia mă găsesc atrage privirile asupra noastră.

— Deci cunoști toate persoanele astea care te salută?

— Da, pe câteva... V-ați simțit bine aici, în oraș?

— Minunat. Am aici doi veri, iar aceștia au o mulțime de prieteni.

— Bietul Erik, de acasă! glumesc eu.

— Ah, lasă-mă cu Erik! Nu; am cunoscut aici pe unul, Bewer. Dar pentru moment suntem pe picior de război.

— Asta trece.

— Crezi? De altfel, este ceva serios. Fii atent, de fapt aștept din clipă în clipă să pice și el.

— În acest caz trebuie să mi-l arătați.

— Venind încoace, am urmărit tocmai să-l fac gelos, când va vedea că mă afișez cu dumneata...

— Bine, așa vom face.

— Da, dar... Ar trebui să fii mai tânăr. Vreau să spun că...

Mă forțez să râd. Ah, nicio grijă, vom reuși. Nu ne disprețuiți pe noi, bătrânii – pe noi, boșorogii, că știm să fim irezistibili. Faceți-mi loc pe sofa, ca să nu-mi observe chelia din creștetul capului.

Ah, ce greu este să înfrunți, cu demnitate și eleganță, trecerea fatală spre vârsta a treia. De obicei se instalează o anumită crispă, o mișcare spasmodică, grimase, lupta contra celor mai tineri, invidia.

— Ascultați-mă, stimată domnișoară, îi spun eu cu un ton rugător. Nu i-ați putea telefona doamnei Falkenberg poftind-o să vină aici?

Ea chibzuiește.

— Ba da, așa vom face, răspunde apoi plină de compasiune.

Mergem la telefon, chemăm Hotelul Victoria și cerem

legătura cu doamna Falkenberg.

— Tu ești, Lovise? Dacă ai ști cu cine sunt! Nu poți veni și tu? Foarte bine. Suntem la *Grand*. Nu-ți pot spune. Ba da, bineînțeles că este un bărbat; dar acum este domn, mai mult nu-ți pot spune. Prin urmare vii? Păi ce să te mai gândești? Rude? Bine, bine, fă cum crezi, dar... Ba da, el este aici, lângă mine. Dar ce grabă te-a apucat? Atunci, la revedere!

Domnișoara Elisabet pune jos receptorul și spune scurt:

— Trebuie să mergă în vizită la ceva rude.

Ne așezăm iar la masa noastră. Mai bem niște vin, încerc să fiu vesel și propun șampanie. Da, mulțumesc. Și când ne simțim mai bine, domnișoara spune:

— Iată-l pe Bewer. E minunat că tocmai acum bem șampanie.

Mă obsedează un singur gând, dar sunt obligat să depun toate eforturile ca să-i succesc stimatei domnișoare capul în beneficiul altuia; și deoarece spun ceva în timp ce mă gândesc la cu totul altceva, lucrurile nu pot să mergă decât anapoda.

Nu pot uita convorbirea telefonică: cu siguranță că ea a bănuțit despre ce este vorba, ghicind că *eu* eram cel care o aștepta. Dar oare ce păcătuiseam? De ce fusesem concediat cu atâta grabă de la Övrebö, de ce fusesse Falkenberg angajat în locul meu? Era foarte posibil ca domnul căpitan să nu fie totdeauna în cele mai bune relații cu soția sa; dar el intuise, cu toate acestea, că eu reprezentam un pericol, încercase să-și împiedice soția de a face un ridicol pas greșit. Ea se rușina acum, fiindcă eu fusesem slugă în gospodăria lor, făcând și serviciu de vizitiu, iar ea împărțise de două ori prânzul cu mine. Și se rușina și de vârsta mea mai înaintată...

— Nu, spune domnișoara Elisabet, așa nu merge.

Eu îmi dau deci iarăși toată silința și vorbesc tot felul

de prostii, până când o fac să râdă, beau mult și prind curaj, devenind mai inventiv. În cele din urmă domnișoara începe să creadă că acționez în interes propriu. Ea se uită la mine:

— Într-adevăr? Ești chiar convins că sunt frumoasă?

— Ascultați-mă! Fiți atât de amabilă... Mă refeream la doamna Falkenberg.

— Taci! răspunde domnișoara Elisabet. Bineînțeles că te referi la doamna Falkenberg, am înțeles de la început, dar de ce trebuie să mi-o spui? Am impresia că situația începe să aibă efect asupra aceluia de acolo. Trebuie să continuăm, să nu cedăm.

Deci ea nu credea că aș putea să-mi urmăresc propriile mele interese. Fir-ar al dracului, eram deja prea bătrân pentru orice!

— Dar pe doamna Falkenberg oricum nu o poți cuceri. Nu-ți face nicio iluzie.

— Nu, nu o pot cuceri. Și nici pe dumneavoastră nu vă pot cuceri.

— Te adresezi și acum tot doamnei Falkenberg?

— Nu, acum vorbesc cu dumneavoastră.

Pauză.

— Știi că am fost, la un moment dat, îndrăgostită de dumneata? Ba da. Pe vremea când erai la noi.

— Situația devine foarte nostimă, spun eu așezându-mă mai aproape de ea. Îi vom veni acum de hac lui Bewer.

— Da; imaginează-ți că mergeam seara la cimitir numai pentru ca să te întâlnesc. Dar ai fost un prost, nu ai înțeles.

— Acum vă adresați, desigur, lui Bewer, spun eu.

— Nu; este adevărul adevărat. O dată am venit după voi afară, la câmp. Nu am venit de dragul lui Erik, cum ai crezut.

— Ei nu, așa ceva! De dragul meu? exclam eu făcând

pe îndureratul.

— Da; ți se pare ciudat? Dar nu uita că simțim și noi, cei de la țară, nevoia de a avea pe cineva care să ne placă.

— Este și doamna Falkenberg de aceeași părere?

— Doamna Falkenberg? Nu, ea spune că nu vrea să iubească pe nimeni, vrea doar să cânte la pian și lucruri de astea. Vorbesc despre mine. Și știi ce am mai făcut odată? Dar oare e cazul să-ți spun? Vrei să afli?

— Da, cu plăcere.

— Bineînțeles; căci pentru dumneata nu sunt decât o fetiță, așa că nu are nicio importanță: În perioada când erai la noi și dormeai în fân, m-am furișat o dată în șură și am aranjat păturile ca să-ți fac culcușul.

— Zău, dumneavoastră ați fost? exclam eu sincer, ieșind din rol.

— Ar fi trebuit să vezi cu câtă grijă am intrat, ha-ha-ha.

Dar fata nu era încă destul de versată, ea roși în timpul acestei destăinuiri, râzând forțat, pentru ca să depășească momentul penibil.

Vreau să-i vin în ajutor și spun:

— Sunteți un om admirabil. Doamna Falkenberg nu ar fi făcut niciodată așa ceva.

— Nu, dar ea este mai în vârstă ca mine. Sau credeai că suntem de aceeași vârstă?

— Doamna Falkenberg susține că *nu vrea* să se îndrăgostească de nimeni?

— Da. Of, nu. De altfel, nu știu. Dar doamna Falkenberg este căsătorită, doar știi foarte bine; ea nu spune nimic. Hai acum, și mai ocupă-te puțin de mine... Ah, și o dată ne-am dus împreună la negustor după cumpărături, îți amintești? Am încetinit tot mai mult pasul, ca să mă poți ajunge din urmă...

— Da, a fost drăguț din partea dumneavoastră. Și, ca

să mă revanșez, vreau să vă fac o bucurie.

Mă ridic, merg la tânărul Bewer și îl întreb dacă nu vrea să bea un pahar împreună cu noi, la masa noastră. El acceptă; domnișoara Elisabet roșește toată la apropierea lui. Apoi îi antrenez pe cei doi tineri într-o discuție animată, iar mie îmi vine deodată în minte că am încă ceva obligații și că trebuie să-i părăsesc: cât de rău îmi pare, dragă domnule; dumneavoastră, domnișoară Elisabet, m-ați fermecat, bineînțeles, dar îmi dau seama că nu vă pot cuceri. În orice caz, rămâne o enigmă pentru mine...

34

COBOR, adâncit în gânduri, strada care duce la primărie, mă opresc puțin în dreptul stației de birje și mă uit tot timpul spre poarta hotelului Victoria. Ce-i drept, ea s-a dus să-și viziteze rudele. Apoi intru în hotel și vorbesc cu portarul.

— Ba da, doamna Falkenberg este acasă. Camera numărul doisprezece, etajul întâi.

— Nu a ieșit în oraș?

— Nu.

— Pleacă în curând?

— Nu a comunicat nimic.

Ies iar în stradă; birjarii dau la o parte prelatele spunând: Pofțiți, vă rog! Aleg o trăsură și urc.

— Unde doriți să mergeți?

— Rămân pe loc. Vă angajez cu ora.

Birjarii se strâng grupuri-grupuri și șușotesc între ei, dând cu presupusul: vrea să stea la pândă în fața hotelului, se pare că soția lui este înăuntru, cu un comis-voiajor.

Da, stau la pândă în fața hotelului. Unele camere sunt luminate și îmi trece deodată prin minte că s-ar putea ca

ea să stea sus, la o fereastră, și să mă vadă de acolo.

— Așteptați o clipă, îi spun birjarului și intru iar în hotel.

— Unde este numărul doisprezece?

— La etajul întâi.

— Ferestrele dau spre strada Primăriei?

— Da.

— Înseamnă că persoana care mi-a făcut semn cu mâna a fost sora mea, mint eu ca să pot trece de portar.

Urc scările și, ca să nu mai am timp să mă răzgândesc, bat la ușa de îndată ce găsesc camera. Niciun răspuns. Mai bat o dată.

— E femeia de serviciu? întrebă cineva din cameră.

Nu puteam spune: Da, căci m-ar fi trădat vocea. Apăs pe clanță, ușa este încuiată. S-a temut probabil că aş putea veni, poate că m-a și zărit jos, în stradă.

— Nu, nu este femeia de serviciu, spun eu și înregistrez vibrația bizară a propriilor mele cuvinte.

Aștept o bună bucată de vreme trăgând cu urechea: aud un foșnet înăuntru, dar nu deschide nimeni. Deodată sună cineva dintr-una din camere: de două ori, scurt. Soneria răspunde jos, în ghereta portarului. Este ea, mă gândesc eu, o cheamă pe femeia de serviciu, a cuprins-o frica. Mă îndepărtez de ușa ei ca să nu-i produc neplăceri, iar când vine femeia mă prefac că vreau să cobor. O aud spunând: Da, e femeia de serviciu. Și mai aud că se deschide ușa.

— Nu, nu, spune femeia iarăși, a fost aici un domn care tocmai a coborât.

Îmi trece prin minte să-mi iau o cameră la hotel, dar apoi resping ideea; ea nu face parte din acea categorie de femei care își dau întâlnire cu un comis-voiajor. Ajungând în dreptul portarului spun, în treacăt, că probabil doamna se culcase deja.

Apoi ies și mă așez iar în trăsură. Timpul trece; trece o

oră, birjarul mă întreabă dacă nu îmi este frig? Ba da, puțin. Dar aștept pe cineva? Da... El îmi dă o pătură de pe capră și deoarece este atât de amabil, îi dau un bacșiș.

Timpul trece. Trece o oră după alta. Birjarii nu se mai sfiesc și își spun unul altuia că eu nenorocesc calul lăsându-l să înghețe.

Toată situația devine absurdă: plătesc trăsura, apoi merg acasă și scriu următoarea scrisoare:

„Mi-ați interzis să vă *scriu*, n-ați vrea să-mi permiteți măcar să vă revăd? Voi veni la hotel mâine după-masă la ora cinci“.

Ar fi trebuit oare să fixez o oră mai matinală? Dar lumina dimineții este atât de puternică. Iar eu arăt groaznic când sunt agitat și îmi tremură buzele.

Duc eu personal scrisoarea la hotel după care revin acasă.

Ce noapte lungă! Ah, ce nesfârșite erau orele acestea! Acum, când ar fi trebuit să dorm ca să câștig puteri pentru ziua de mâine, nu reușesc să-mi găsesc liniștea. La revărsatul zorilor mă scol. După o plimbare lungă de pe o stradă pe alta mă întorc, împleticindu-mă, acasă, mă culc și adorm.

Orele trec. Când mă trezesc și îmi revin, mă reped, plin de teamă, la telefon și întreb dacă doamna Falkenberg nu a plecat.

Nu, nu a plecat.

Har Domnului, nu voia deci să fugă de mine, căci trebuie să fi primit deja de mult scrisoarea mea. Nu, dar aseară momentul nu fusese prielnic – asta a fost totul.

Mănânc și mă culc iarăși. Când mă trezesc, a trecut deja de amiază; alerg iar la telefon.

Nu, doamna nu a plecat Dar și-a făcut bagajele. Acum este în oraș.

Mă îmbrac imediat, merg până pe strada Primăriei și

stau la pândă în fața hotelului. În decurs de o jumătate de oră intră și ies pe poarta hotelului mulți oameni, dar ea nu se află printre ei. E ora cinci și mă îndrept spre portar.

— Doamna Falkenberg a plecat.

— A plecat?

— Dumneavoastră ați telefonat? O clipă mai târziu a venit doamna și și-a luat paltonul. Dar a lăsat o scrisoare pentru dumneavoastră.

Iau scrisoarea fără să o deschid și întreb la ce oră pleacă trenul.

— Trenul pleacă la ora patru patruzeci și cinci, răspunde portarul uitându-se la ceas. Acum este cinci.

Pierdusem o jumătate de oră stând în fața hotelului și așteptând.

Mă așez pe o treaptă, fixând podeaua. Portarul continuă să-mi vorbească. A înțeles probabil că doamna nu era sora mea.

— I-am comunicat doamnei că tocmai a telefonat un domn. Dar dânsa a răspuns că nu are timp și m-a rugat să vă predau această scrisoare.

— Era însoțită de o altă doamnă când a plecat?

— Nu.

Mă ridic și plec. Ajuns în stradă, deschid scrisoarea și citesc:

„Vă rog să *nu mă mai urmăriți* - ”

Complet vlăguit, pun scrisoarea în buzunar. Nu mă uimea și nici nu mă impresiona într-un mod deosebit. Cuvinte tipic femeiești, grăbite, scrise sub imperiul primului impuls, sublinieri și liniuțe...

Îmi vine în minte să o caut pe domnișoara Elisabet; mă mai agățam de această ultimă speranță. Aud țârâitul soneriei după ce apăsasem pe buton și aștept, trăgând cu urechea, ca într-un deșert plin de vuiete.

— Domnișoara Elisabet a plecat cu o jumătate de oră

înainte.

La început îi dau cu vin și iarăși cu vin, apoi trec la whisky. Cantități uriașe de whisky. Și asta duce la o beție de douăzeci și una de zile în care conștiința mea terestră este învăluită într-o perdea de ceață. În această stare, îmi trece într-o zi prin minte să expediez într-o colibă de la țară o oglindă cu o ramă aurită, nostimă. Era destinată unei fete cu numele de Olga, încrezătoare și amuzantă – ca un vițeluș.

Da, căci sufăr încă și acum de neurastenii.

Mașinăria este în camera mea. Nu o mai pot reasambla, deoarece piesele de lemn, mai mari, au rămas la țară, într-o casă parohială. N-au decât – interesul meu pentru această mașinărie a dispărut. Dragă domnilor neurastenici, ca oameni nu valorăm doi bani, și nu suntem buni nici ca să fim niscaiva animale.

În cele din urmă tot mă voi plictisi, într-o bună zi, de starea aceasta de letargie și voi pleca iarăși pe o insulă.

Cuprins

VISĂTORII (1904).....	3
CER DE TOAMNĂ ÎNSTELAT (1906).....	93